

Eindevaluatie vigerend Natura 2000- beheerplan 2019-2025

Kolland & Overlangbroek [81]

Consortium Haskoning en Witteveen+Bos
Eindversie

17-12-2025

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	1
1.1	Kader	1
1.2	Doel en proces van de evaluatie van het beheerplan.....	1
1.3	Participatieproces.....	3
1.4	Gebiedsbeschrijving	5
Hoofdstuk 2	Natura 2000-doelen en opgaven	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Kernopgaven.....	7
2.3	Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen	8
Hoofdstuk 3	Uitgevoerde instandhoudingsmaatregelen en regulier beheer.....	10
3.1	Overzicht maatregelenpakket voorgaande beheerplanperiode en staat van uitvoering	10
3.2	Uitgevoerde maatregelen buiten beheerplan om	19
3.3	Regulier Beheer	22
3.4	Natura 2000 in relatie tot het Kaderrichtlijn Water-beleid	24
3.5	Monitoringsmaatregelen	25
Hoofdstuk 4	Huidige toestand en ontwikkeling Natura 2000-waarden	28
4.1	Methode.....	28
4.2	H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen	29
4.3	Conclusie huidige toestand en ontwikkeling Natura 2000-waarden.....	39
Hoofdstuk 5	Knelpunten en drukfactoren voor de Natura 2000-doelen	40
5.1	Drukfactoren van buiten het gebied.....	40
5.2	Analyse per instandhoudingsdoelstelling	46
5.3	Samenvatting en prioritering drukfactoren	50
Hoofdstuk 6	Toetsing huidig gebruik	51
6.1	Inleiding	51
6.2	Methode in kort bestek.....	51
6.3	Beoordeling.....	53
6.4	Cumulatie.....	57
Hoofdstuk 7	Doelbereik	58
7.1	Inleiding	58
7.2	Kernopgaven.....	58
7.3	Instandhoudingsdoelstelling.....	58
Hoofdstuk 8	Aanbevelingen voor monitoring en het tweede beheerplan	60
8.1	Monitoring	60
8.2	Beheerplan 2025-2031	60
	Gebruikte bronnen.....	62

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Kader

Bescherming van onze natuur en biodiversiteit is van groot belang vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, maar bijvoorbeeld ook voor ons levensgeluk, voedselvoorziening, economie, drinkwater en recreatie. Europese en nationale natuurwetgeving geeft uitdrukking aan het belang van natuurbescherming. Met de natuurwetgeving hebben zeldzame en kenmerkende habitattypen (typen ecosystemen op het land en in het water) en soorten binnen Nederland en Europa een beschermd status gekregen. Daarmee is Nederland verplicht om te zorgen voor een 'gunstige staat van instandhouding' van deze natuurwaarden. Natura 2000-gebieden leveren daar een belangrijke bijdrage aan.

Natura 2000 is een Europees netwerk van natuurgebieden die worden beschermd vanuit de Europese Vogel- en/of Habitatrichtlijn (VHR). Deze Natura 2000-gebieden zijn van internationaal belang. In deze gebieden worden dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit (soortenrijkdom) te behouden.

Tien Natura 2000-gebieden liggen (geheel of gedeeltelijk) in de provincie Utrecht. De Staatssecretaris van Economische Zaken heeft deze gebieden in de periode 2013-2015 aangewezen als Natura 2000-gebied met een aanwijzingsbesluit. In het aanwijzingsbesluit staan de gebiedsbegrenzing en instandhoudingsdoelstellingen voor de te beschermen habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Kolland & Overlangbroek is op 4 juli 2015 aangewezen als Natura 2000-gebied. In de Omgevingswet is bepaald dat voor een Natura 2000-gebied een beheerplan moet worden opgesteld door Gedeputeerde Staten van de provincie waarin het gebied geheel of grotendeels is gelegen (artikel 3.8, derde lid, Omgevingswet (Ow)). Deze provincie geldt voor die Natura 2000-gebieden als voortouwnemer. Voor vijf van de tien Utrechtse Natura 2000-gebieden is de provincie Utrecht de voortouwnemer: Botshol, Binnenveld, Kolland & Overlangbroek, Uiterwaarden Lek en Zouweboezem.

De voortouwnemer moet voor ieder gebied een Natura 2000-beheerplan opstellen. Het beheerplan beschrijft in ieder geval de instandhoudingsdoelstellingen, welke maatregelen getroffen moeten worden om deze doelstellingen te behalen en de beoogde resultaten van deze maatregelen. Met het vaststellen van een beheerplan verbinden de bevoegde gezagen zich tot het nemen van de hierin genoemde maatregelen. In het beheerplan staat ook beschreven welke activiteiten in het gebied mogen plaatsvinden zonder vergunning. Een beheerplan dient na een periode van zes jaar te worden geactualiseerd (artikel 10.18, eerste lid, Omgevingsbesluit). Aan de actualisatie van het beheerplan gaat een evaluatie van het vorige beheerplan vooraf.

Voor het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek is in 2019 een beheerplan vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Utrecht (GS). De eerste beheerplanperiode van het gebied liep van 2019 – 2025. In voorliggend rapport wordt het eerste, nu nog vigerende, beheerplan geëvalueerd.

1.2 Doel en proces van de evaluatie van het beheerplan

De evaluatie van het beheerplan is opgesteld in opdracht van en in samenwerking met de provincie Utrecht. Naast de provincie hebben verschillende partijen belangen in en rondom het Natura 2000-gebied. Voor de evaluatie zijn daarom terreinbeherende organisaties, gebruikers en andere belanghebbenden betrokken in een project- en klankbordgroep.

Het evaluatierapport wordt ter beoordeling voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit (EA). Deze controleert op objectieve wijze of de evaluatie op basis van de beschikbare gegevens op de juiste wijze is uitgevoerd en of de ecologische redeneringen die primair gaan over de toestand van de Natura 2000-waarden, juist en navolgbaar zijn. Eventueel komt de EA met een aanvullend advies ten aanzien van de conclusies.

Het doel van de evaluatie is om te bepalen:

1. hoe de natuur er in het gebied voor staat,
2. in hoeverre de maatregelen uit het beheerplan (op juiste wijze) zijn uitgevoerd,
3. hoe het gebied gebruikt is de afgelopen jaren.

Hieronder lichten we de drie onderdelen kort toe.

1.2.1 Evaluatie van hoe de natuur ervoor staat

Voor ieder Natura 2000-gebied is een natuurdoelanalyse (NDA) opgesteld waarin inzichtelijk is gemaakt of de voorgestelde en reeds uitgevoerde herstelmaatregelen en de te verwachten daling van stikstofdepositie volstaan om verslechtering tegen te gaan en de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Wanneer dit niet het geval is, is aangegeven welke aanvullende maatregelen nodig zijn om verslechtering te voorkomen. De NDA is een inhoudelijke ecologische analyse en geen beleidsstuk. Dat wat in een Natura 2000-beheerplan wordt opgenomen (en wordt vastgesteld door GS) is zelfbindend voor GS.

Alle NDA's zijn in 2023 door de Ecologische Autoriteit (EA) beoordeeld en voorzien van een advies (Ecologische Autoriteit, 2023). In combinatie met het advies van de EA en nieuwe onderzoeken en monitoringsgegevens, vormt de NDA het meest actuele inzicht in de ontwikkeling en huidige staat van de instandhoudingsdoelstellingen in de Natura 2000-gebieden en welke knelpunten (drukfactoren) opgelost moeten worden. Omwille van efficiëntie, herleidbaarheid en verificatie is de NDA daarom als basis gebruikt voor de ecologische evaluatie van hoe de natuur in het gebied ervoor staat. In onderstaande tabel is kort en bondig weergegeven of het advies van de EA in voorliggende evaluatie is verwerkt of dat het wordt meegenomen in het tweede beheerplan, al dan niet als (onderzoeks)maatregel, of dat het wordt opgenomen in het gebiedsprogramma. In bijlage A1 is een uitgebreidere tabel opgenomen waarin de adviezen van de EA nader zijn toegelicht.

Tabel 1-1. Beknopte weergave van het advies per onderwerp van de Ecologische Autoriteit naar aanleiding van de Natuurdoelanalyse Kolland & Overlangbroek. Weergegeven is waar het advies is/wordt verwerkt.

Onderwerp	Advies	Toelichting	Wijze van verwerking
Doelstellingen	Formuleer SMART-doelen	Maak doelen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden	Beheerplan (waar mogelijk)
Doelstelling	Zet in op systeemherstel	Doelstelling moet gericht zijn op systeemherstel, zodat de abiotische randvoorwaarden worden gerealiseerd die nodig zijn om de doelen te halen.	Evaluatierapport (Hoofdstuk 4 en 5)
Conclusie NDA	Herzie conclusie NDA	Conclusie "ja" is te positief; "nee" is realistischer gezien onzekerheden rondom essentaksterfte, klimaat en de uitvoering van bronmaatregelen voor stikstof	Evaluatierapport (paragraaf 4.3)
Stikstof	Analyseer stikstofbelasting	Breng herkomst (lokaal, regionaal, landelijk) in kaart en neem onzekerheid stikstofmaatregelen mee	Wordt opgepakt in het gebiedsprogramma
Klimaatverandering	Neem klimaatfactoren mee	Analyseer invloed van droogte, exoten, veranderende kwel	Evaluatierapport (Hoofdstuk 5)
Connectiviteit	Herstel ecohydrologisch systeem	Voer aanvullende maatregelen uit ten behoeve van de biotische connectiviteit zodat soorten uitwisseling kan plaatsvinden.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Hydrologie omgeving	Breng effect in beeld van ecohydrologisch herstel	Realiseer een meer aaneengesloten oppervlaktewatersysteem. Onderzoek daarin de invloed van hydrologische maatregelen op het Natura 2000-gebied en omliggende landbouwpercelen	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Bodem	Verbeter bodemkwaliteit	Breng bodemleven, mycorrhiza en pH-waarden van de bodem in kaart en neem gerichte maatregelen	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Essentaksterfte	Stop huidig beheer gericht het behoud van essen als dominante soort, en ontwikkel alternatieve strategieën	Huidige maatregelen zijn ineffectief; pas op de plaats nodig. Denk aan opvullen, aanvullen of ontwikkelen naar ander habitatsubtype zoals elzenbroekbos	Evaluatierapport (paragraaf 3.1.1) & Beheerplan

Onderwerp	Advies	Toelichting	Wijze van verwerking
Essentaksterfte	Aansluiten bij landelijke onderzoeken	Deelname aan het landelijk onderzoek voor de doorontwikkeling essenresistentie.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Natuurontwikkeling	Vergroot areaal en verbind natuurgebieden	Maak natuur robuuster door uitbreiding en verbinding met andere habitats	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Monitoring	Stel kennisprogramma op	Benoem verantwoordelijkheden, budget, planning en betrek gebiedskennis	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Monitoring	Vul kennisleemtes aan	Onderzoek bodemleven, boomsoortenverdeling, ruwe smele, deelname aan onderzoek essenresistentie	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Gebiedsprogramma	Verbind NDA met andere doelen	Integreer natuurdoelen met Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) en Natuurnetwerk Nederland (NNN)	Beheerplan & (Onderzoeks)maatregel beheerplan
Gebiedsprogramma	Stikstofspoor beter in beeld brengen	Geef inzicht in stikstofbronnen en effectieve reductiemaatregelen	Wordt opgepakt in het gebiedsprogramma
Drukfactoren	Relatief belang	Breng een prioritering aan in de drukfactoren en maatregelen	Evaluatierapport (Hoofdstuk 5)

1.2.2 Evaluatie van uitvoering maatregelen uit het beheerplan

In het beheerplan zijn maatregelen opgenomen voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Aan de hand van gesprekken met de provincie Utrecht, natuur- en waterbeheerders van Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek en inbreng van klankbordgroepleden, is beoordeeld in hoeverre de maatregelen uit het beheerplan op juiste wijze zijn uitgevoerd. Ook is hierbij een inschatting gegeven van de effecten van de maatregelen.

Verder is een overzicht gegeven van eventuele aanvullende maatregelen die buiten het beheerplan om zijn uitgevoerd in de beheerplanperiode. Ook zijn in de NDA en het EA-advies maatregelen opgenomen die noodzakelijk zijn om drukfactoren weg te nemen en verslechtering te voorkomen. Enkele van deze maatregelen zijn in de periode 2023-2025 al tot uitvoering/afronding gekomen. Ook deze maatregelen zijn opgenomen in voorliggende evaluatie, waarbij een inschatting van het effect van de maatregelen is gemaakt. Maatregelen die in de NDA of het advies van de EA benoemd zijn, maar nog niet zijn uitgevoerd, zijn niet meegenomen in de evaluatie.

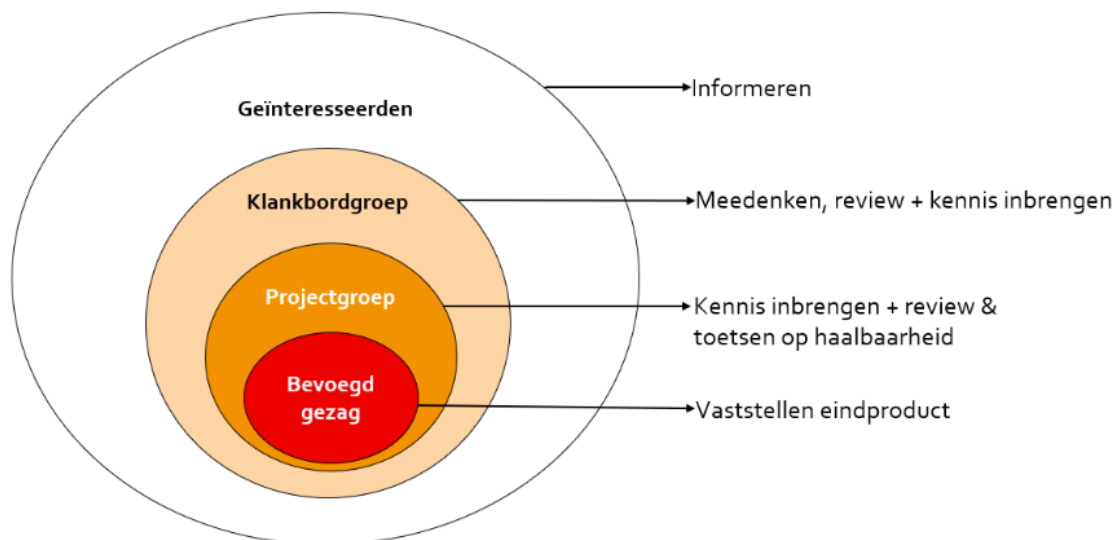
1.2.3 Evaluatie van activiteiten die zijn vrijgesteld van vergunningplicht

In het eerste beheerplan is een lijst met activiteiten opgenomen die vergunningvrij mogen plaatsvinden. Deze activiteiten dienen geëvalueerd te worden om vast te stellen of de activiteiten in een nieuw beheerplan opnieuw kunnen worden vrijgesteld of niet. Om voldoende informatie voor de evaluatie te vergaren, is de klankbordgroep gevraagd om informatie over de activiteiten die binnen en rondom het gebied plaatsvinden, aan te leveren.

1.3 Participatieproces

De Omgevingswet schrijft voor dat bij de ruimtelijke inrichting van de provincie rekening gehouden moet worden met alle aspecten die hier samenkomen: wonen, werken, recreëren, water, energie, landbouw, mobiliteit én natuur. Voor het opstellen van een Natura 2000-beheerplan werkt de provincie nauw samen met andere belanghebbenden, zoals aanliggende provincies, het Rijk, gemeentes, waterschappen, agrarische natuurverenigingen, omwonenden en terreineigenaren en -beheerders. Deze omgevingspartijen hebben elk hun eigen belangen in, dan wel nabij, het Natura 2000-gebied. Bij de evaluatie van het huidige beheerplan en de totstandkoming van het nieuwe beheerplan worden deze belangen behartigd vanuit de projectgroep en klankbordgroep. Andere geïnteresseerden worden geïnformeerd. De provincie is bevoegd gezag en stelt het beheerplan uiteindelijk vast.

De gebruikte methode voor participatie en schriftelijke communicatie met omgevingspartijen zijn afgestemd op de betreffende doelgroepen, zoals weergegeven in Figuur 1-1.

Figuur 1-1. Globaal overzicht van gehanteerde participatiewijzen gedurende het proces.

De projectgroep bestaat uit vertegenwoordigers van lokale overheden en terreinbeheerders. Deze organisaties zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beheerplan. Zij werken mee en toetsen op uitvoerbaarheid. De klankbordgroep fungeert als breder adviesorgaan en bestaat uit een groep belanghebbende zoals grondeigenaren, lokale natuurorganisaties, vertegenwoordigers van agrariërs en buurtverenigingen. Zij denken mee, brengen hun kennis in en reviewen op de (tussen)producten, maar hebben geen rol bij de uitvoering van het beheerplan.

Het participatieproces voor de actualisatie van het Natura 2000-beheerplan bestaat uit een reeks van vijf tot zes werksessies. Deelnemers worden geïnformeerd over het proces, leveren input op het evaluatierapport, denken mee over maatregelen, geven feedback op het ontwerpbeheerplan en bespreken de eindversie voorafgaand aan de terinzagelegging. Waar nodig vinden aanvullende individuele gesprekken plaats.

In het kader van het evaluatierapport is gestart met een eerste bijeenkomst voor de klankbordgroep en projectgroep waarin de stappen om te komen tot een beheerplan, inclusief evaluatie, zijn toegelicht. Binnen de evaluatie wordt specifiek gekeken naar de huidige activiteiten binnen en rondom het gebied, waarbij geldt dat deze activiteiten de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen brengen. Zowel de projectgroep als de klankbordgroep is gevraagd om relevante informatie over de huidige activiteiten (hoofdstuk 6 van de evaluatie) te delen.

In de tweede bijeenkomst voor de projectgroep en de klankbordgroep is het concept-evaluatierapport besproken. Tijdens de bijeenkomst werden de belangrijkste inhoudelijke punten en vragen gezamenlijk besproken. Vervolgens is op basis van de inbreng het definitieve evaluatierapport opgesteld en naar de projectgroep en klankbordgroep toegestuurd.

Door het zorgvuldig betrekken van belanghebbenden in zowel de projectgroep als de klankbordgroep, wordt geborgd dat verschillende belangen en inzichten worden meegenomen in de evaluatie. Na afronding van het evaluatieproces worden de uitkomsten verwerkt in het beheerplan. Belanghebbenden zijn actief bij de evaluatie van het Natura 2000-beheerplan betrokken omdat wij het van groot belang achten dat zij vanaf de uitgangspunten van de actualisatie worden geraadpleegd en meewerken aan (projectgroep) of meedenken over (klankbordgroep) de verdere uitwerking.

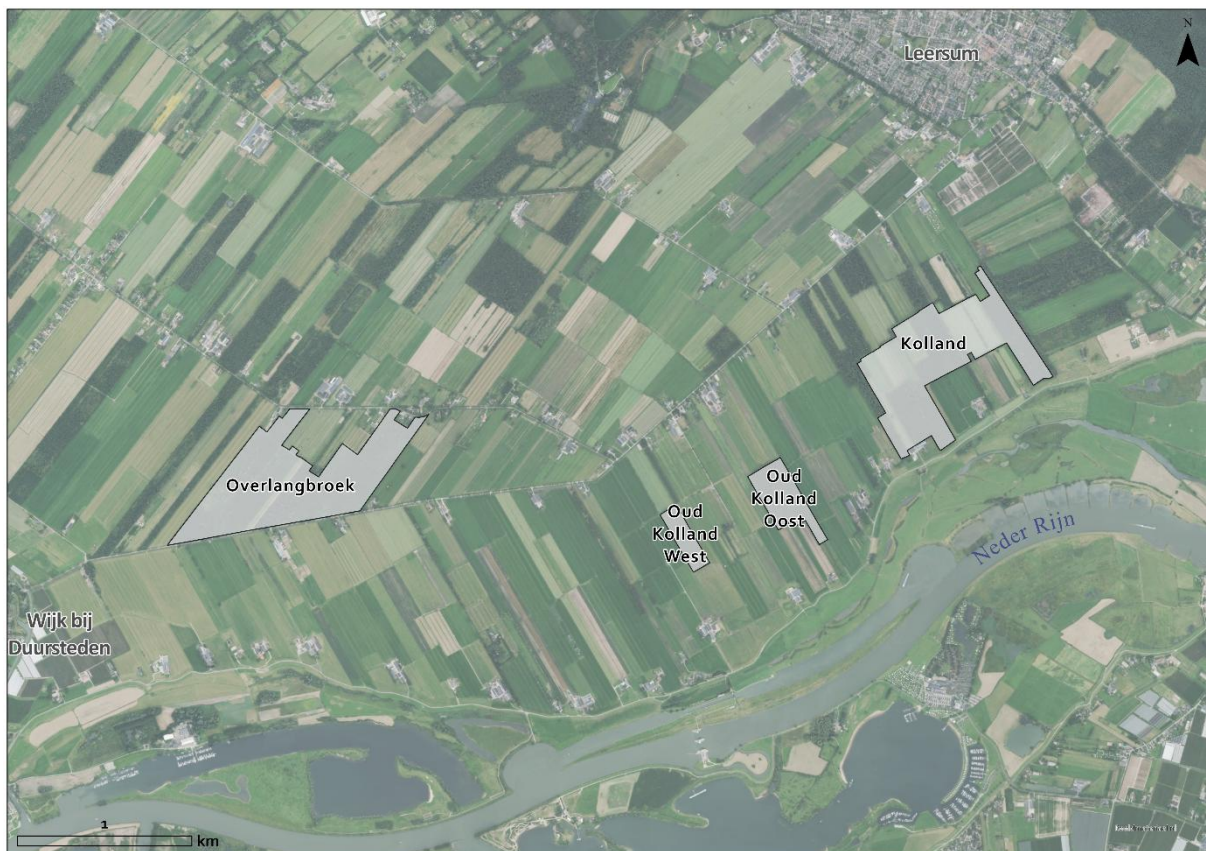
1.4 Gebiedsbeschrijving

Kolland en Overlangbroek vormen samen met Oud Kolland het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (Figuur 1-2), gelegen in oude rivierarmen van de Nederrijn tussen Wijk bij Duurstede en de Utrechtse Heuvelrug.

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (107 ha) bestaat dus uit drie deelgebieden:

- Kolland (45 ha)
- Oud Kolland (13 ha)
  - West (4 ha)
  - Oost (9 h)
- Overlangbroek (49 ha)

Het gebied ligt op de overgang van de hogere zandgronden van de Utrechtse Heuvelrug naar de lagere rivierkleigronden (zware rivierklei) van het Kromme Rijngebied. Deze twee landschappelijke facetten vormen een kenmerkende hoogt gradiënt waarop het Natura 2000-gebied is gelegen. Zo is er van het oosten van deelgebied Kolland, dat aan de voet van de heuvelrug ligt, naar het westen een hoogteafname van ongeveer één meter. Qua hoogteligging is Natura 2000-gebied onderdeel van de Langbroekerwetering, een gebied dat in de komvormige laagte ligt ten zuiden van de Utrechtse Heuvelrug en die naar het westen uitloopt.

Figuur 1-2. Ligging Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek, bestaande uit deelgebieden Overlangbroek, Oud Kolland en Kolland.

Het gebied is onderdeel van een kleinschalig cultuurlandschap waar agrarische percelen in mozaïek met onder andere essen-, elzenhakhoutbossen en eikensingels voorkomen. Het beheer is gericht op het behoud van het essenhakhout en de bijbehorende bijzondere flora en fauna. Voortzetting van het traditionele hakhoutbeheer is noodzakelijk voor het behoud van het unieke microklimaat en de karakteristieke soorten. Traditioneel hakhout houdt in dat bomen of struiken periodiek tot op de stam worden afgezet, zodat ze opnieuw kunnen uitlopen. Dit gebeurt meestal in een cyclus van enkele jaren (bijvoorbeeld 6–12 jaar) en diende van oudsher om hout te leveren voor de verkoop of voor dagelijks gebruik rond en in de boerderij (rce, 2023).

Overlangbroek en Oud Kolland zijn in beheer bij Staatsbosbeheer, Oud Kolland is vanaf 2002 overgedragen aan Staatsbosbeheer en na de vernietiging van het aanwijzingsbesluit uit 2010 (nader toegelicht in paragraaf 2.2) tot het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek toegevoegd. Kolland is particulier eigendom van Kolland N.V. In de loop van de afgelopen eeuw hebben grote veranderingen plaatsgevonden in het landgebruik. Zo wisselde het areaal bos in deze periode sterk. Sinds 1935 is met name rondom Oud Kolland het areaal landbouwgrond toegenomen en de verbinding van bos met Kolland afgenomen (Figuur 1-3). Op deze kaart is het bos niet altijd hakhout of natuurlijk bos, ook hoogstam boomgaarden zijn op de kaart als bos weergegeven. Verder heeft (ook) in de hele regio verdere intensivering van de landbouw kunnen plaatsvinden door een verdere ontwatering.

Figuur 1-3. Historische topografische kaart uit 1930 (boven) en een recente topografische kaart (onder), waarin te zien is dat het areaal bos en hoogstam boomgaarden voor een groot deel is overgegaan in landbouwpercelen. In beide kaarten is de begrenzing van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek paars omlijnd.

Essenhakhoutbos op voedselrijke kleigronden in het rivierengebied vormt een zeldzaam bostype in Europa, met een grote rijkdom aan paddenstoelen, epifytische mossen en korstmossen (Baayen & Verheugt, 2022). Sinds 2010 treedt essentaksterfte in Nederland op, veroorzaakt door de invasieve schimmel *Hymenoscyphus fraxineus* (oude naam *Chalara fraxinea*), waardoor vooral jonge en dicht opeen groeiende essen massaal afsterven. Essentaksterfte heeft in Kolland & Overlangbroek het beheer en landschap sterk beïnvloed. Door de sterfte dunde het bladerdek uit en vond verruiging van de ondergroei plaats. Het verlies van een groot deel van de essen bedreigt met name kenmerkende epifytische (korst)mossen (en insecten) die afhankelijk zijn van deze boomsoort. Verlies tast de biodiversiteit en structuur van dit bostype ernstig aan.

Hoofdstuk 2 Natura 2000-doelen en opgaven

2.1 Inleiding

De opgave in een Natura 2000-gebied wordt bepaald door de referentiedatum (7 december 2004) en de instandhoudingsdoelstellingen¹. Verslechtering van oppervlakte en kwaliteit van habitattypen moet worden voorkomen ten opzichte van de referentiedatum. De situatie op de referentiedatum vormt daarom een belangrijke basis om te beoordelen of Nederland voldoet aan het verslechteringsverbod. Aanvullend daarop gelden de instandhoudingsdoelstellingen, die in veel Natura 2000-gebieden een uitbreiding of verbetering van natuur ten opzichte van de referentie vereisen.

Er zijn voor de individuele Natura 2000-gebieden geen kwantitatieve doelstellingen vastgesteld door de EU of het Rijk met betrekking tot de uitbreiding van oppervlakten en de verbetering van de kwaliteit van habitattypen en leefgebieden van soorten. Hierdoor is het onduidelijk hoeveel areaal van een bepaald habitatype en leefgebied nodig is, of in welke mate de kwaliteit verbeterd moet worden. Dit maakt het in het geval van een uitbreidings- of verbeterdoelstelling altijd lastig om vast te stellen of de doelstellingen voor uitbreiding en verbetering zijn gehaald.

Het beoordelingskader van de natuurkwaliteit en -omvang van het gebied wordt geschetst op basis van kernopgaven en doelen per habitatype. Deze onderdelen geven gezamenlijk een beeld van de gewenste natuurkwaliteit en -omvang in het gebied en geven een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen. Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek maakt deel uit van het Natura 2000-landschap Rivierengebied, waarvan de kernopgaven worden besproken in paragraaf 2.2. Kolland & Overlangbroek is aangewezen als habitatrictlijngebied, de instandhoudingsdoelstelling is opgenomen in paragraaf 2.2.

2.2 Kernopgaven

De aanwijzingsbesluiten bouwen voort op andere documenten, zoals de Natura 2000 Contourennotitie (2005), het Natura 2000 doelendocument (2006), het Doelendocument mariene Natura 2000- gebieden (2014) en de Natura 2000-profielendocumenten (2008). De aanwijzingsbesluiten moeten in samenhang met deze documenten worden gelezen, zo blijkt uit die besluiten. In de doelendocumenten staan kernopgaven voor gebieden: de belangrijkste behoud- en herstelopgave per Natura 2000- landschap. Deze zijn een hulpmiddel bij de focus en prioritering van maatregelen. Het verslechteringsverbod en de instandhoudingsdoelstellingen gelden echter onverkort voor alle aangewezen habitattypen en leefgebieden, dus ook voor habitattypen en leefgebieden die niet de kernopgave vormen.

Deze zijn opgenomen in het profieldocument en de bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000 (Bijlsma & Janssen, 2022; Ministerie van Landbouw, 2006). Elk Natura 2000-landschap en elk Natura 2000-gebied levert een eigen specifieke bijdrage aan de instandhouding van de biodiversiteit van de Europese Unie. De kernopgaven hebben in het bijzonder betrekking op (combinaties van) habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is voor de internationale instandhoudingsdoelstellingen. Binnen de kernopgave is onderscheid gemaakt tussen opgaven (a) die ingaan op de landschappelijke samenhang en interne compleetheid van het landschap en (b) specifiekere kernopgaven. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in Hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, 2006).

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek maakt deel uit van het Natura 2000-landschap Rivierengebied. Hieronder zijn eerst de opgaven voor landschappelijke samenhang en interne compleetheid voor het landschap Rivierengebied die vervolgens doorvertaald zijn in de specifieke kernopgaven voor Kolland

---

[factsheet De betekenis van de doelstellingen voor Natura 2000-gebieden.](#)

& Overlangbroek opgenomen in Tabel 2-1. Voor deze kernopgaven dienen evenals voor de Natura 2000-waarden maatregelen te worden genomen, indien deze niet reeds samenvallen met instandhoudingsdoelstellingen. Door de binnendijkse ligging van het gebied vindt er maar weinig direct interactie plaats met de rivier. Daarom draagt het gebied Kolland & Overlangbroek maar in beperkte mate bij aan de opgaven voor landschappelijke samenhang en interne compleetheid binnen het Rivierengebied.

De opgaven voor landschappelijke samenhang en interne compleetheid (a) voor het Natura 2000-landschap Rivierengebied zijn gericht op het versterken van landschappelijke samenhang binnen het rivierengebied en met de omgeving door (Natura 2000 doelendocument):

- Herstel van ecologische relaties tussen binnendijkse en buitendijkse gebieden. Verbinden van leefgebieden van amfibieën, leefgebieden van vissen, met bossen binnendijks, met moerassystemen op de Natte As, met hogere zandgronden en beeksystemen. Verder behoud van huidige slaapplekken en foerageergebieden vogels in komgronden.
- Behoud en herstel binnen uiterwaarden van afwisseling tussen grootschalige én open gebieden met kleinschalige én halfopen gebieden. Herstel van evenwichtige verdeling met laaggelegen uiterwaarden (rietmoerassen en vochtige alluviale bossen) met hooggelegen uiterwaarden (met droge hardhoutoibossen) met nevengeulen en met diepe plassen bij voorkeur door herstel van erosie en sedimentatieprocessen.
- Herstel van rivierdelta's én zoetwatergetijdengebied met voldoende doorstroming en overstromingsdynamiek én met doorgaande verbinding naar Europese achterland voor trekvisserij.

Tabel 2-1. Kernopgaven voor Kolland & Overlangbroek, conform het Natura 2000-doelendocument (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006). W= wateropgave. Passages die onderdeel zijn van de kernopgaven, maar niet van toepassing zijn voor Kolland & Overlangbroek zijn in grijs en schuingedrukt opgenomen.

Code	Kernopgave	Opgave
3.07	Vochtige alluviale bossen: <i>Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen en essen-iepenbossen) *H91Eo_Aen *H91Eo_B uitbreiden mede ten behoeve van bever H1337.</i>	w

2.3 Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen

Voor een habitatrictlijngebied is de referentiedatum voor het verslechteringsverbod de datum waarop de Europese Commissie het gebied, na aanmelding door Nederland, op de Communautaire lijst van beschermde gebieden heeft geplaatst. Dit is voor Kolland & Overlangbroek 7 december 2004.

Het habitatype in Kolland & Overlangbroek betreft sinds de vernietiging van het aanwijzingsbesluit in 2010 subtype H91EoC Vochtige Alluviale bossen - beekbegeleidende bossen, hiervoor was het gebied aangewezen als H9160 Eiken-Haagbeukenbos en H91EoB Vochtige alluviale bossen - Essen-lepenbos. Naar aanleiding van een veldbezoek in 2010 met deskundigen van de interbestuurlijke projectgroep habitatkartering werd de eerdere toedeling aan Eiken-Haagbeukenbos verworpen. Hiermee kwam de doelstelling in het gewijzigde aanwijzingsbesluit te vervallen. Daarnaast is de toedeling gewijzigd van Vochtige alluviale- Essen-lepenbos naar Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen (Vogelkers-Essenbos). Hiervoor was het veelvuldige voorkomen van ruwe smele (kenmerkend voor Vogelkers-Essenbos en afwezig in Essen-lepenbos), de aanwezigheid van vochtminnende soorten en de afwezigheid van look-zonder-look en fluitenkruid in de ondergroei (kenmerkend voor Essen-lepenbos en afwezig in Vogelkers-Essenbos) doorslaggevend. Daarnaast is ook de begrenzing veranderd in 2010. Vanwege de veranderde toedeling, kwalificeerde een groot deel van het bos op Overlangbroek niet meer voor het habitatype. Daarom zijn de goed ontwikkelde essenhakhoutbossen op Oud Kolland toegevoegd tot de Natura 2000-begrenzing. Daarmee konden ook enkele agrarische percelen uit de begrenzing worden verwijderd.

In Tabel 2-2 is de instandhoudingsdoelstelling weergegeven. Alle in de tabel gepresenteerde informatie is afkomstig uit het aanwijzingsbesluit (Ministerie van Economische Zaken, 2015). Hier is ook de betekenis (relatieve bijdrage) opgenomen van dit gebied afgezet tegen de betekenis van de andere habitatrictlijngebieden binnen Nederland die zijn aangewezen voor hetzelfde instandhoudingsdoel, gebaseerd op het aandeel van de landelijke oppervlakte die in het gebied aanwezig was ten tijde van het

aanwijzings-/wijzigingsbesluit. Kolland & Overlangbroek is een van de 10 gebieden met de grootste relatieve bijdragen in Nederland met betrekking tot Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) met een bijdrage van 2-6% van de landelijke doelstelling van behoud en uitbreiding. Bij de eerste aanwijzing in 2004 is al vastgesteld dat het gebied een binnen Europa unieke variant van het habitatype betreft (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004). Het gaat hier om kwelgevoed essenhakhout op kleibodem. Dit geldt zowel voor de oorspronkelijke aanwijzing van Hg16o Eiken-Haagbeukenbos en Hg1EoB Vochtige alluviale bossen – Essen-lepenbos als voor de latere aanwijzing van Hg1EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen

Tabel 2-2. Instandhoudingsdoelstellingen habitattypen. Aangegeven is wat de relatieve bijdrage is van de Kolland & Overlangbroek voor het habitatype binnen Nederland, gebaseerd op het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig was ten tijde van de aanwijzing. Hg1EoC is een prioritair habitatype (*), dit zijn doelen die gevaar lopen te verdwijnen en waarvan een belangrijk deel van het totale natuurlijke verspreidingsgebied binnen de Europese Unie ligt.

Code	Habitatype	Relatieve bijdrage	Doelstelling
Hg1EoC*	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	B1 (2-6%)	Behoud oppervlakte en kwaliteit. Voor Overlangbroek geldt een uitbreidingsopgave.

In Kolland zijn ook landbouwgronden opgenomen binnen de begrenzing van Natura 2000. Dit is gedaan omdat ten tijde van de aanwijzing duidelijk was dat mogelijk hydrologische maatregelen nodig zouden zijn om de bospercelen te behouden. Daarbij werd verwacht dat deze maatregelen een externe werking op de landbouwgronden zouden hebben. Ten tijde van de aanwijzing kon deze werking niet nauwkeurig worden toegespitst op een specifieke zone. In het verlengde hiervan wordt in het aanwijzingsbesluit vermeld dat niet kan worden uitgesloten dat het gebruik van de graslandpercelen in de toekomst zal worden geëxtensieerd of gewijzigd. De graslandpercelen rondom de boscomplexen kunnen dan worden omgevormd tot natuur of bos, en zo functioneren als bufferzones voor de bestaande hakhoutcomplexen. Dit is mede opgenomen op basis van het rapport "Kolland. Een ecohydrologische systeemanalyse" van de Coöperatie Bosgroep Midden Nederland e.a. (Horsthuis & Jansen, 2011).

Hoofdstuk 3 Uitgevoerde instandhoudingsmaatregelen en regulier beheer

3.1 Overzicht maatregelenpakket voorgaande beheerplanperiode en staat van uitvoering

In april 2019 is voor Kolland & Overlangbroek het eerste Natura 2000-beheerplan opgesteld waarin maatregelen zijn opgenomen die moeten bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstelling van het habitatype (provincie Utrecht, 2019). Deze maatregelen zijn opgenomen in Tabel 3-1. Onder de tabel is een toelichting op de maatregelen opgenomen waarbij is aangegeven of deze al dan niet (volledig) zijn uitgevoerd.

In Kolland & Overlangbroek is de verwevenheid tussen landbouw en natuur aanzienlijk. Hierdoor was de uitvoering van de hydrologische herstelmaatregelen tamelijk ingewikkeld. In de deelgebieden Kolland en Overlangbroek is de uitvoering moeizaam gegaan, maar uiteindelijk in gang gezet en inmiddels afgerond. In Oud Kolland Oost zijn de maatregelen nog niet uitgevoerd en in Oud Kolland West pas zeer recentelijk.

Tabel 3-1. Overzicht van uitgevoerde maatregelen in Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek van het maatregelenpakket voorgaande beheerplan. Gebruikte afkortingen in de tabel staan voor Staatsbosbeheer (SBB), Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en Hg1EoC verwijst naar Vochtige Alluviale bossen – beekbegeleidende bossen.

Nr	Maatregel	Deelgebied	Omvang	Jaar/periode	IHD	Initiatief nemer
1	Behoud vochtig alluviaal soortenrijk bos, met de es als dragende boomsoort. Nadere toelichting, zoals beschreven in het beheerplan, onder de tabel.	Alle deelgebieden	Totale omvang Hg1EoC	Doorlopend, maar niet volgens plan. Es als dragende soort is (nu) niet haalbaar	Hg1EoC	SBB, Kolland NV
2	Hydrologische maatregelen. Scheiding tussen natuur en landbouw realiseren. Sturen op preferente waterstanden voor het habitatype	Overlangbroek	Gehele gebied	2018/2019	Hg1EoC	HDSR, SBB
3	Hydrologische maatregelen. Scheiding tussen natuur en landbouw realiseren. Sturen op preferente waterstanden voor het habitatype	Kolland	Gehele gebied	2017/2018; in 2023 is het peilbesluit doorgevoerd	Hg1EoC	HDSR, Kolland NV
4	Hydrologische maatregelen. Scheiding tussen natuur en landbouw realiseren. Sturen op preferente waterstanden voor het habitatype	Oud Kolland	Oud Kolland west	2023/2024 – aanpassing in 2025/2026	Hg1EoC	HDSR, SBB
5	Hydrologische maatregelen. Scheiding tussen natuur en landbouw realiseren. Sturen op preferente waterstanden voor het habitatype	Oud Kolland	Oud Kolland Oost	Loopt. Provincie is voornemens een gewijzigd ontwerp in te dienen	Hg1EoC	HDSR, SBB, provincie Utrecht
6	Monitoring hydrologisch herstel.	Alle deelgebieden	Gehele gebied	1 keer in 3 jaar	Hg1EoC	Provincie Utrecht

3.1.1 Maatregel 1: Behoud vochtig alluviaal soortenrijk bos, met de es als dragende boomsoort

Essentaksterfte zorgde voor de uitdunning van het bladerdek, waardoor verruiging van de ondergroei in toenemende mate plaatsvond. Onder deze condities was het regulier natuurbeheer (SNL-beheertype) ontoereikend om het habitatype in stand te houden. Daarom moesten extra beheer maatregelen getroffen worden om het Vochtige alluviale bos – beekbegeleidend, met es als dragende soort, te behouden. Landelijk volgt Staatsbosbeheer het praktijkadvies dat in 2016 is opgesteld door de Vereniging van bos- en natuurterreineigenaren (Staatsbosbeheer, 2025). Deze aanpak richt zich op een aantal punten:

- Garanderen van de veiligheid van bezoekers van de door ons beheerde gebieden.
- Behoud van vitale essen. De es is immers een zeer belangrijke soort voor het Nederlandse bos.

- Zorgen voor herbebossing van essenopstanden, die veelal in monocultures of in beperkt gemengde opstanden staan.
- Bijdragen aan onderzoek naar de gevolgen van essentaksterfte en perspectief op behoud van de soort door selectie van tolerante essen.

In essenhakhoutbossen is sprake van een bijzondere situatie vanwege de specifieke cultuurhistorische en ecologische waarden (Staatsbosbeheer, 2025). In eerste instantie is het hakhoutbeheer van 2013-2015 kortstondig gestopt. In 2015 is Staatsbosbeheer intern geadviseerd het hakhoutbeheer van andere soorten dan es in het essenhakhoutbos weer op te pakken, dit is opgevolgd. Het advies is afgegeven om een langdurige fase van verruiging van met name dijkviltbraam te voorkomen op plekken waar de essen sterven. Essen worden niet meegenomen in het hakhoutbeheer conform de adviezen vanuit Wageningen University and Research en buitenlandse onderzoeksinstituten (Forestry Commission², Bundesamt für Umwelt³ en forstpraxis⁴). Tot op heden is dit het aangehouden beheer in de essenhakhoutbossen onder het beheer van Staatsbosbeheer. In het essenhakhoutbos is het hout van afgestorven en bijna dode stoven verwijderd. Het verwijderen van het hout voorkomt de toevoeging van extra nutriënten aan de bosbodem via dood hout en bladval en vergemakkelijkt de uitvoering van de aanplant. Op deze opengemaakte plekken is gemengd bos doorgeplant met soms ook struiksoorten. Hierin wijkt het beheer af van het algemene praktijkadvies waarin wordt aangeplant met essenopstand. Ook op Kolland is ingeboet met verschillende soorten (Tabel 3-1).

In de NDA en het EA-advies is deze beheerkeuze onderschreven en wordt benadrukt dat voor het behoud van de omvang en de kwaliteit van het habitattypen aanplant met andere soorten die passen binnen het habitatype noodzakelijk is (Ecologische Autoriteit, 2023; van den Broek & van Doorninck, 2023). Bij de totale aanpak wordt gekeken naar de specifieke waarden van het essenhakhout en de bosfase waarin deze waarde voorkomen. Een afwisseling in hakhout en opgaand bos met late stakenfase, boomfase en vervalphase is van belang voor een groot aantal kenmerkende soorten in de ondergroei. Een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van essenhakhout zijn de bijzondere epifytische mossenvegetaties die op oude stobben groeien. Het voortbestaan van deze bijzondere mossenvegetaties is afhankelijk van het behoud van geschikte vocht- en lichtomstandigheden, dat samenhangt met het hakhoutbeheer (Ministerie van Economische Zaken, 2015). Daarnaast speelt ook de samenstelling van het bos een rol, omdat de epifytische mossenvegetaties gebaad is bij boomsoorten met een basische tot pH-neutrale schors.

In Kolland is de kroonsluiting als eerste van start gegaan (2015/2016; Jaarverslag Kolland, 2015/2016). Daarbij is ervoor gekozen om opgaande struiken in de tussentijd niet te maaien of af te zetten, zodat bodemschaduw behouden bleef. In Overlangbroek is daarentegen alle woekerende vegetatie eerst gemaaid, voordat in 2017/2018 werd aangeplant. De wortels zijn toen niet verwijderd. Het is lastig om de effecten van het wel of niet maaien van de ondergroei goed te beoordelen, omdat zowel de mate van verruiging als het aanslaan van bosaanplant afhankelijk zijn van meerdere factoren, zoals verdroging, verzuring. In Overlangbroek laat de vegetatieontwikkeling een voorzichtig positief beeld zien, aangezien de aanplant lokaal doorzet en de braamopslag afneemt wanneer kroonsluiting optreedt. Daarentegen is op een aantal andere plekken nog altijd verruiging van braam, brandnetel en sleedoorn te zien. Bij Kolland is er veel verschil tussen de bospercelen. Het oostelijke bosperceel ligt op zandgrond waar veel kweltoevoer plaatsvindt. Hierdoor heeft het elzenbos goed stand kunnen houden en is de verruiging beperkt. In de drogere percelen waar meer eik in stond heeft meer verruiging opgetreden op de plekken waar de essen zijn uitgevallen. Mogelijk heeft de keuze om de ondergroei niet te maaien hieraan bijgedragen, maar dat is niet met zekerheid te zeggen. In 2025 heeft Staatsbosbeheer in Overlangbroek een proef uitgevoerd waarbij bramen inclusief wortel zijn gerooid. Op deze locatie wordt nabehoor uitgevoerd tot de jonge aanplant de overhand krijgt en verruiging kan

² Combes, M., Webber, J. & Boddy, L. 2024. *Current understanding and future prospects for ash dieback disease with a focus on Britain*. Forestry: An International Journal of Forest Research, Volume 97, Issue 5, December 2024, Pages 678–691.

Forestry Commission, *Chalara manual*: <https://www.forestryresearch.gov.uk/tools-and-resources/ftthr/pest-and-disease-resources/ash-dieback-hymenoscyphus-fraxineus/chalara-manual-2-managing-ash-trees-and-woodland-including-logs-and-firewood/>

³ Bundesamt für Umwelt BAFU, 2024. Eschentriebsterben:

<https://www.bafu.admin.ch/bafu/de/home/themen/wald/waldschutz/schadorganismen/eschentriebsterben.html>

⁴ Muller-Kroehling, S. 2019. Eschentriebsterben und Naturschutz. AFZ Der Wald 3/2019, p. 26-29:

https://www.lwf.bayern.de/mam/cms04/service/dateien/eschentriebsterben_und_naturschutz_afz_3_2019.pdf

wegconcurreren. Momenteel groeit hier voornamelijk gras, riet en jonge braam, wat met maai-beheer beheersbaar blijkt. Deze proef lijkt tot op heden succesvol.

In Tabel 3-2 is aangegeven met welke soorten is ingeboet. Onder de tabel wordt vervolgens dieper ingegaan op de ecologische rol van deze soorten en hun geschiktheid binnen het habitattypen en gebied. In Oud-Kolland wordt pas ingeboet nadat de inrichtingsmaatregelen zijn uitgevoerd en het struweel is verwijderd (gepland voor 2025/2026).

Tabel 3-2. Soorten die zijn aangeplant in deelgebieden Kolland en Overlangbroek om kroonsluiting te bevorderen en verruiging tegen voorkomen. De boomsoorten in onderstaande tabel zijn genoemd in het profieldocument, aanwijzingsbesluit en herstelstrategie. Deze documenten vormen de juridische basis voor het instandhoudingsdoel van het habitattypen, zoals vastgesteld door de bevoegde autoriteiten in lijn met de Habitatrichtlijn..

Soort – Ned. naam	Soort- wet. naam	Deelgebied	Ecologische waarden	Vermeld in overheidsdocument
Gewone vogelkers	<i>Prunus padus</i>	Overlangbroek	Basische schors	Profieldocument H91Eo Aanwijzings-besluit K&Q Herstelstrategie H91EoC
Zwarte/ gewone els	<i>Alnus glutinosa</i>	Overlangbroek, Kolland	Snelle kroonsluiting	Profieldocument H91Eo Aanwijzingsbesluit K&Q Herstelstrategie H91EoC
Gladde iep	<i>Ulmus minor</i>	Overlangbroek	Basische schors	Profieldocument H91Eo Aanwijzingsbesluit K&Q
Zwarte populier	<i>Populus nigra</i>	Overlangbroek, Kolland	Spontane successie richting H91EoC	Profieldocument H91Eo Herstelstrategie H91EoC
Wilgensoorten	<i>Salix fragilis, S. alba, S. cinerea</i>	Kolland	Snelle struweelvorming	Profieldocument H91Eo Aanwijzings-besluit K&Q
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	Overlangbroek	Basische schors en goed afbreekbaar strooisel	Herstelstrategie H91EoC
Zomerlinde	<i>Tilia platyphyllos</i>	Overlangbroek	Basische schors, kalkpomp en goed afbreekbaar strooisel	Herstelstrategie H91EoC
Winterlinde	<i>Tilia cordata</i>	Kolland	Basische schors, kalkpomp en goed afbreekbaar strooisel	Herstelstrategie H91EoC
Hazelaar	<i>Coryllus avellana</i>	Overlangbroek, Kolland	Goed afbreekbaar strooisel	Herstel-strategie H91EoC
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	Overlangbroek, Kolland	Bodem verzurend, maar gebiedseigen	Niet genoemd
Fladderiep	<i>Ulmus laevis</i>	Overlangbroek en Kolland	Basische schors	Niet genoemd
Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	Overlangbroek	Geen relevante kenmerken	Niet genoemd
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	Overlangbroek	Geen relevante	Niet genoemd

Analyse bosaanplant

Gewone vogelkers, gladde iep, gewone esdoorn, zomer- en winterlinde spelen een belangrijke rol bij de vervanging van de es, vanwege de basische schors waaraan specifieke natuurwaarden zijn verbonden (Staatsbosbeheer, 2025). Vanwege de iepenziekte zijn gladde iepen en fladderiepen uit de aanplant gehaald (schrift. med. NV Kolland, 2025). Voor de epifytische (korst)mossen is niet alleen de neutrale tot basische schors van belang, maar misschien nog wel belangrijker is de aanwezigheid van vrij beschikbare kalk. In Kolland wordt dit mede mogelijk gemaakt door basische kwel en de opname van calcium uit diepere bodemlagen door het wortelstelsel van de es, dat vervolgens via het loof wordt gecirculeerd. Linde zijn een goede vervanger van de es als “kalkpomp” (Hommel et al., 2007).

In de herstelstrategie worden bossen met populieren aanplant beschouwd als potentieel goede ontwikkellocaties, omdat deze bossen via spontane successie kunnen ontwikkelen tot Vochtig alluviaal bos – beekbegeleidend. De aanplant van zwarte populier als vervanger van es is echter enigszins omstreden. Enerzijds gaat het relatief hoge basengehalte van populierenblad verzuring van de bodem tegen, wat gunstig is voor het systeem. Anderzijds onttrekt populier relatief veel water aan de bodem, waardoor het risico op verdroging toeneemt. Populier wordt altijd gemengd met ander loofhout ingepland, waardoor het anderzijds lichte bladerdek toch voldoende dicht is. Daarnaast bevat het blad van populieren relatief veel stikstof en fosfaat, waardoor de bodem sneller verrijkt raakt (Beije et al., 2012).

Ecologische gezien is de els niet een esvervanging, aangezien de bast van de zwarte els doorgaans niet geschikt is voor de specifieke mosflora. Echter slaat deze soort gemakkelijk aan, heeft minder last van reeënvract en kent een zeer snelle jeugdgroei (Staatsbosbeheer, 2025). Hierdoor kan els snel zorgen voor de benodigde schaduwdruk en zo verrijking tegengaan. Daarnaast past deze soort wel goed in het hakhoutbos met gevarieerde bosfase. Daarmee is de els habitat- en gebiedseigen en geschikt binnen de bosaanplant. Ook voor wilgen geldt dat hun snelle groei als pionier- en lichtboomsoort, kan bijdragen in het tegengaan van verrijking. Struweelvorming door wilgen kan als voorstadium gelden voor het ontstaan van rijkere alluviale bossen met gewone es, iep of els. In meer ontwikkelde bosstadia ontwikkelen els, es en iep zich dan gewoonlijk als dominanten soorten.

Ook de zomereik behoort qua ecologische relevante eigenschappen niet tot de soortenlijst voor esvervanging, maar past historisch gezien wel in het bosstelsel als overstaander. Bovendien staan er in diverse essenhakhoutpercelen veel dikke, oudere eiken. De eik produceren bladstrooisel dat door een hoge C/N-verhouding en weinig basen een verzurend effect op de bodem heeft, wat vooral versterkt wordt bij een lage kwelinvloed. In de aanplant is eik niet passend voor het habitatype, mogelijk in geringe percentage in te mengen als cultuurhistorische aspect. In de aanplant dragen soorten als es, linde, hazelaar, esdoorn en els bij aan het tegengaan van verzuring, mede doordat hun strooisel van goede kwaliteit is en gemakkelijk afbreekt. Deze soorten hebben zo een gunstige invloed op de bodemvruchtbaarheid en het bodemleven (Herstelstrategie).

Hoewel het onduidelijk is of soorten die alleen in de herstelstrategie genoemd worden, maar niet in het profieldocument of aanwijzingsbesluit, habitateigen zijn, dragen ze wel bij aan het herstel van het beekbegeleidend bos. Met de opnamen in de herstelstrategie is door de landelijke overheid en Europa goedgekeurd om deze soorten mee aan te planten. De soorten zoals zoete kers en haagbeuk worden niet genoemd in de officiële documenten, maar wel bij kennisinstituten of in (ongevalideerde) bronnen over vogelkersessenbossen. Mogelijk kwamen deze soorten van oudsher wel voor in deze regio, maar worden ze officieel niet tot het beekbegeleidend bos gerekend. Zij kunnen als 'landschapseigen', maar niet als habitateigen worden beschouwd (provincie Utrecht, 2024b). Beperkte aanwezigheid van uitheemse boomsoorten (zoals populier) resulteert niet per se in een lagere kwaliteit van het habitatype, mits het bos een goede structuur en functie behoudt. In het profieldocument of de herstelstrategie wordt hier verder geen exacte waarde aan gekoppeld.

Door Staatsbosbeheer wordt de mogelijkheid verkend om als proef op kleine schaal weer gezonde essen te gaan hakken (Staatsbosbeheer, 2025). Dit om te voorkomen dat de scheuten op de stoven te groot en te zwaar worden, met risico op scheuren en slechter uitlopen als dan toch weer gehakt wordt op termijn. Hiervoor zijn enkele percelen geselecteerd buiten de Natura 2000-gebieden in de Langbroekerwetering, er wordt nog gezocht naar een onderzoekopstelling en methode voor de nulmeting om de effecten goed te kunnen volgen. Dit plan is besproken met Paul Copini van Centrum voor Genetische Bronnen Nederland en Wageningen Universiteit, die o.a. het onderzoek leidt naar resistente/tolerante essen. Indien er geen negatieve effecten zijn op de gezonde stoven, zou deze aanpak kunnen worden uitgebreid naar binnen N2000 begrenzing.

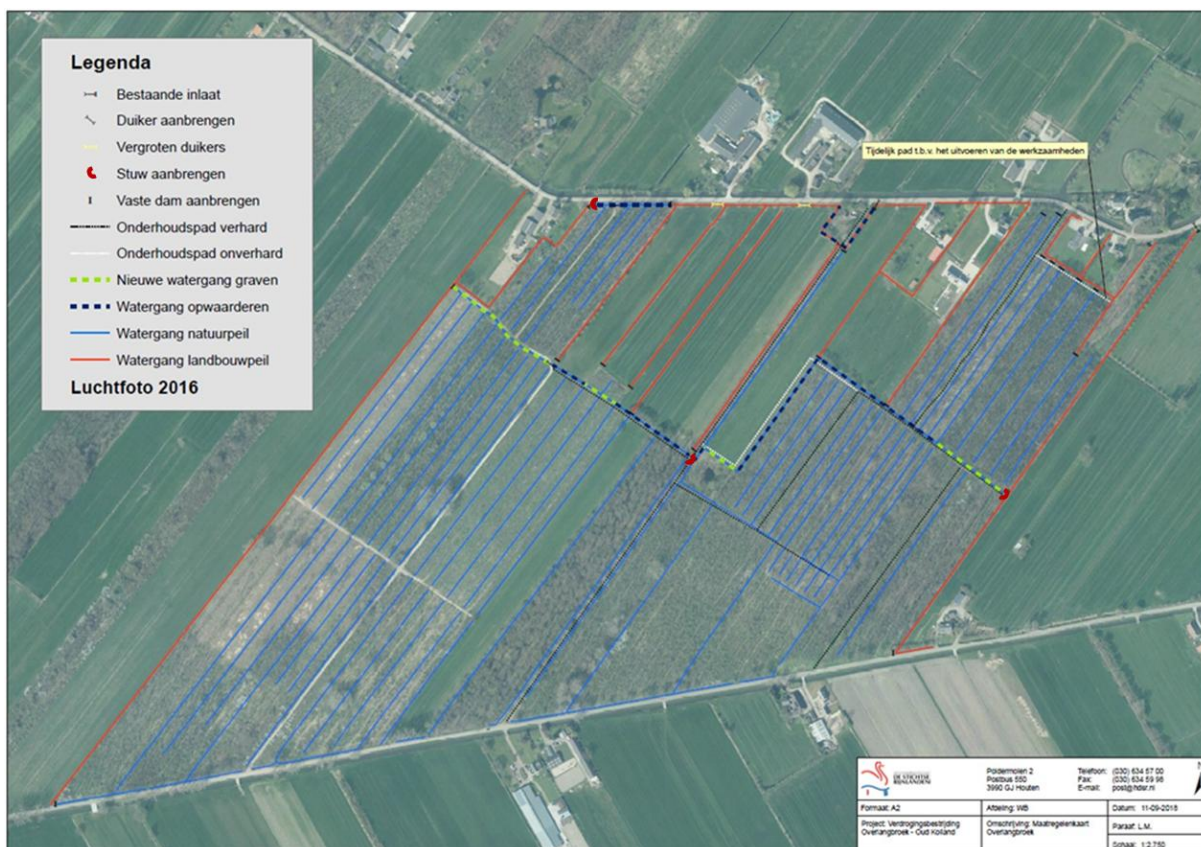
Aanleg beheerpaden

Voor het uitvoeren van bosbeheer was de aanleg en verbetering van beheer- en ontsluitingspaden noodzakelijk. De paden zijn breder gemaakt dan voorheen, om het hakhoutbeheer machinaal te kunnen voortzetten. Handmatig bosbeheer is economisch niet haalbaar en inefficiënt, daarom is dit beheer niet haalbaar. In de aanleg is rekening gehouden met de hogere grondwaterstanden door de hydrologische maatregelen uit 2018/2019. In de omgeving leeft het vermoeden dat de paden te breed zijn aangelegd en dat er ongewenst of verontreinigd materiaal is gebruikt. Naar de verontreiniging is onderzoek gedaan, waaruit inderdaad bleek dat het materiaal op enkele plaatsen meer plastics bevatten dan wettelijk is toegestaan. In het puin dat is gebruikt voor de paden zijn geen gevaarlijke of vervuilende stoffen aangetroffen. De plastic verontreinigingen zijn vervolgens verwijderd.

Voor het verbreden van de paden is bij de aanleg inderdaad een strook begroeiing verdwenen. Langs de paden is de vegetatiedicht gegroeid, al gebeurt dat vooral met lichtminnende soorten zoals fluitenkruid en grote klis, waardoor het harde contrast tussen pad en bos is verzacht. De paden maken het mogelijk om het bos adequaat te beheren. Bij de vergunningsverlening is dit belang afgewogen tegen het verlies van een relatief smalle strook vegetatie. Tegelijkertijd zijn er bij de aanleg keuzes gemaakt die, met voortschrijdend inzicht, inmiddels als suboptimaal worden beschouwd. Deze zijn, in overleg met Staatsbosbeheer, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de provincie Utrecht, aangepast aan de huidige eisen (schrift. med. Staatsbosbeheer, 01-08-2025).

3.1.2 Maatregel 2: Hydrologische herstelmaatregelen deelgebied Overlangbroek

In Figuur 3-1 is de hydrologische herinrichting van Overlangbroek weergegeven, die in 2018/2019 is uitgevoerd conform plan. Deze herinrichting is erop gericht om het peilbeheer beter af te stemmen op het habitatype. Dat is gebaat bij een natuurlijk peilregime (hoog peil in de winter en lager in de zomer), meer invloed van kwel vanuit de Nederrijn en Utrechtse Heuvelrug, een goede afvoer van regenwateroverschot en geen invoer van voedselrijk gebiedsvreemd water. In praktijk zijn de peilen daarom hoger komen te liggen in Overlangbroek. Om gevolgschade voor de omliggende agrarische gronden te beperken is er een hydrologische scheiding aangebracht tussen de natuurgebieden en de gebieden met een agrarische functie. Er zijn drie stuwen geplaatst om het optimale peil in te stellen en watergangen gegraven/opgevaardeerd om overtollig water af te voeren. Door deze scherpe scheiding in de hydrologie tussen het natuurgebied en het omliggende agrarische gebied is het hydrologische systeem uiterst nauwkeurig ingericht. In de huidige inrichting is het nodig dat in de winter op een hoger peil wordt gestuurd om droge periode in de zomer te overbruggen. In (extreem) natte periodes leidt dit tot natte condities die niet optimaal zijn voor de natuur. Dit betekent dat de genomen hydrologische maatregelen nog niet hebben geleid tot een optimaal functionerend hydrologisch systeem. Daarnaast ligt er in Overlangbroek een uitbreidingsopgave die samenhangt met het realiseren van rivierkwelinvloed in het zuidwestelijke deel van het gebied. De maaiveldhoogte in het zuidwestelijke deel van Overlangbroek ligt hoger dan de noordoostelijke percelen waar wel sprake is van enige kwelinvloed. Op basis van expertise en de modelstudie van Sweco (Bonnema, 2024) wordt gesteld dat deze kwelinvloed in het zuidwesten nog niet is bereikt. Onderliggende monitoringgegevens van de kwelstroom ontbreken, waardoor het niet mogelijk is om hierover kwantitatieve uitspraken te doen.

Figuur 3-1. Maatregelenkaart Overlangbroek van de hydrologische herinrichting, uitgevoerd in 2018/2019 (Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, 2018). De uitlaat is de stuw aan de oostzijde.

3.1.3 Maatregel 3: Hydrologische herstelmaatregelen deelgebied Kolland

Binnen landgoed Kolland was het doel het realiseren van robuuste gebieden, waarin de waterbeheersing is afgestemd op de beoogde natuurfunctie en die voldoende ruimte biedt voor het aangewezen habitatype. Deze natuur is gebaat bij een natuurlijk peilregime (hoog in de winter, lager in de zomer), meer invloed van kwel vanuit de Nederrijn en Utrechtse Heuvelrug, een goede afvoer van overtollig regenwater. In Kolland was voor de inrichting al geen sprake van de aanvoer van gebiedsvreemd oppervlaktewater, wat gunstig is voor het natuurwaarden.

De werkzaamheden in landgoed Kolland zijn in 2017 gestart en in 2018 afgerond, gevolgd door enkele herstelwerkzaamheden/aanpassingen in 2019 (zie de kaart in Figuur 3-2). De agrarische oppervlaktewaterpeilen zijn pas in het najaar van 2022 ingesteld, na de uitspraak van de Raad van State op 16 november 2022 waardoor het peilbesluit voor landgoed Kolland onherroepelijk is. De peilen in de geïsoleerde natuurgebieden zijn in overleg met de omliggende agrariërs wel gelijk na inrichting ingesteld op het streefpeil conform het initiële ontwerp. Hier is het peil toentertijd dus niet verlaagd tot het voorheen geldend landbouwpeil.

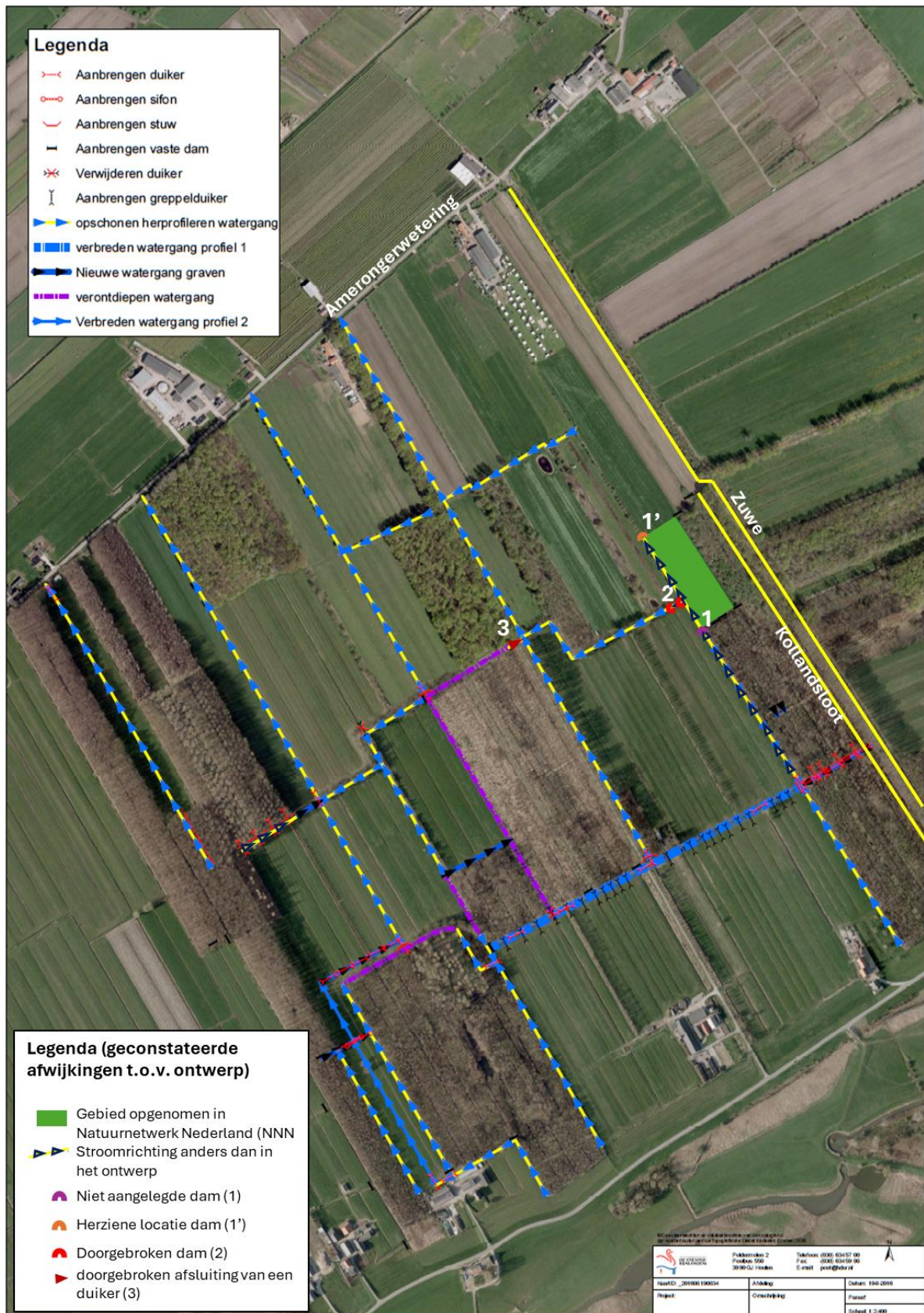
Op de grens van de drie natuurpercelen, met kwalificerende bosvegetaties, zijn stuwen geplaatst om de vereiste peilen te kunnen instellen. De drie natuurgebieden zijn verder hydrologisch geïsoleerd van de aangrenzende landbouwpercelen door het aanbrengen van dammen. Daarnaast is langs enkele natuurpercelen een bufferzone van 15 meter aangelegd. Binnen de natuurgebieden zijn alle greppels en watergangen met elkaar verbonden. Langs deze verbindende watergang is een schouwpad aangebracht. Bovendien zijn diepe, drainerende watergangen verondiept en verbreed waardoor de afwatering wordt verminderd en het water langer in het gebied blijft, waardoor het grondwaterpeil kan stijgen. In de Zuwe is de drainerende werking sterk verminderd door de sloot te verondiepen en de bodem en taluds te voorzien van klei. Deze maatregel is uitgevoerd bij de verdrogingsbestrijding op landgoed Zuijlestein.

Tussen de natuurgebieden en de gebieden met een agrarische functie is een hydrologische scheiding aangebracht door middel van dammen, stuwen of scheislotten met een natuurpeil. Voor de agrarische percelen is de waterbeheersing verbeterd. De afvoercapaciteit is vergroot en er zijn maatregelen getroffen om de landbouwkundig vereiste waterstanden te kunnen instellen. Vanaf drie stuwen is het watersysteem in het agrarisch gebied verbeterd om de afvoer van water te garanderen. De afvoer van de, aan de lekdijk gelegen, agrarische percelen is geregeld via de verbrede watergang profiel 1 (Figuur 3-2). In de watergang profiel 1 is ook een kleilaag aangebracht. Na de uitvoering bleek deze op sommige plekken onvoldoende dik te zijn. Dit is in 2019 gecontroleerd en waar nodig extra klei in aangebracht (watergang profiel 1; dwarsgang aangegeven met de brede effe blauwe lijn in Figuur 3-2). Vernatting van de landbouwgebieden is verder beperkt door het treffen van mitigerende maatregelen. Hiervoor zijn watergangen gegraven en opgeschoond, een sifon aangebracht en zijn duikers vergroot.

Op de kaart zijn enkele dammen, watergangen en duikers weergegeven volgens een nieuwe legenda. Hiermee is inzichtelijk gemaakt waar de uitvoering is afgeweken van het oorspronkelijke ontwerpplan, zodat de huidige situatie correct wordt weergegeven (Figuur 3-2). Tijdens de inrichting is de dam die in het ontwerp stond ingetekend bij locatie 1, verder noordelijk geplaatst bij locatie 1'. Dit is gedaan omdat het tussenliggende grasland (het groene vlak ten oosten van 1 en 1') een natuurbestemming heeft gekregen. Om het natuurpeilvak toch af te sluiten van het landbouwpeil, zijn op locatie 2 twee dammen aangelegd. Deze dammen zijn echter weggespoeld, waardoor er een lek is ontstaan en de sloot met natuurpeil direct verbonden is geraakt met de dwarsloot met landbouwpeil. Door deze doorbraak is de dwarsloot enigszins verontdiept, waardoor enige opstuwung optreedt in de watergang die oorspronkelijk een natuurpeil had. Deze opstuwung is echter niet in de mate zoals beoogd in het ontwerp en het peilbesluit. De sloot die parallel loopt aan het oostelijke bosperceel stroomt via de dwarsloot (locatie 2) af op de Amerongerwetering en is dus niet ingericht als een geïsoleerd natuurpeil. Na de inrichting heerste daarnaast het vermoeden dat deels is afgeweken van het ontwerp in de diepte en breedte van de aangelegde sloten. Na uitvoering zijn deze sloten doorgemeten, en is tussen de provincie en het waterschap de conclusie getrokken dat de uitvoering volgens ontwerp is uitgevoerd.

Na de uitvoering bleek dat de peilen in het oostelijke deel van Kolland niet konden worden bereikt of gehandhaafd. Dit kwam door onvolkomenheden in het systeem, waardoor het water vrij kon afstromen naar de Amerongerwetering. Daarnaast snijdt de aangelegde dwarsloot relatief diep in het perceel, wat gezien de natuurfunctie van het gebied ongewenst is. Deze sloot voert gedurende het hele jaar veel water af, wat erop wijst dat de sloot drainerend werkt op het bosgebied en kwelwater afvangt. Door de hydrologische lek in het systeem wordt dit kwelwater afgevoerd richting de Amerongerwetering, waardoor het niet langer ten goede komt aan de natuur in het gebied. In het middelste bosperceel speelt dit in beperkte mate ook, hier lijkt de nieuwe watergang ten noorden van het gebied drainerend te werken. Ook de watergang in het westen van Kolland die in noordelijke richting loopt lijkt in hoge mate (grond)water af te voeren. Over het algemeen lijken sloten in het ontwerp, met name de langs de natuurpercelen, redelijk diep te zijn. Hieruit volgt het vermoeden van de eigenaar en beheerder dat deze watergangen leiden tot kwelverlies en bijdragen aan de scherpe overgangen tussen landbouw en natuur.

De hoge afwisseling tussen natuur en landbouw zorgt voor relatief scherpe hydrologische overgangen, wat het systeem complex maakt. In de NDA, onderschreven door de EA, is het advies afgegeven om het interne peil geheel af te stemmen op de instandhoudingsdoelstelling. Effectief houdt de huidige versnippering in dat het peil in de natuurpercelen hoger moet staan dan gewenst om droge periode te kunnen overbruggen. In (extreem) natte periode leidt dit tot natte condities die niet optimaal zijn voor de natuur. In Kolland is dit systeem nog delicaat omdat ook binnen het Natura 2000-begrenzing bos wordt afgewisseld met landbouw, en de daarbij horende peilverschillen. In het gebied lijken landbouwpeilsloten die langs de natuurpercelen lopen kwel af te vangen, waarbij de peilverschillen mogelijk ook wegzijging versterken. De aard en omvang van deze wegzijging moeten in kaart worden gebracht met hydrologische doorrekeningen. Als onvoldoende informatie beschikbaar is, moet deze doorrekening voorafgegaan worden door een lokaal hydrologisch onderzoek. Ook de bodemopbouw moet worden meegenomen in de analyse, aangezien deze van invloed is op het optreden en de mate van wegzijging.

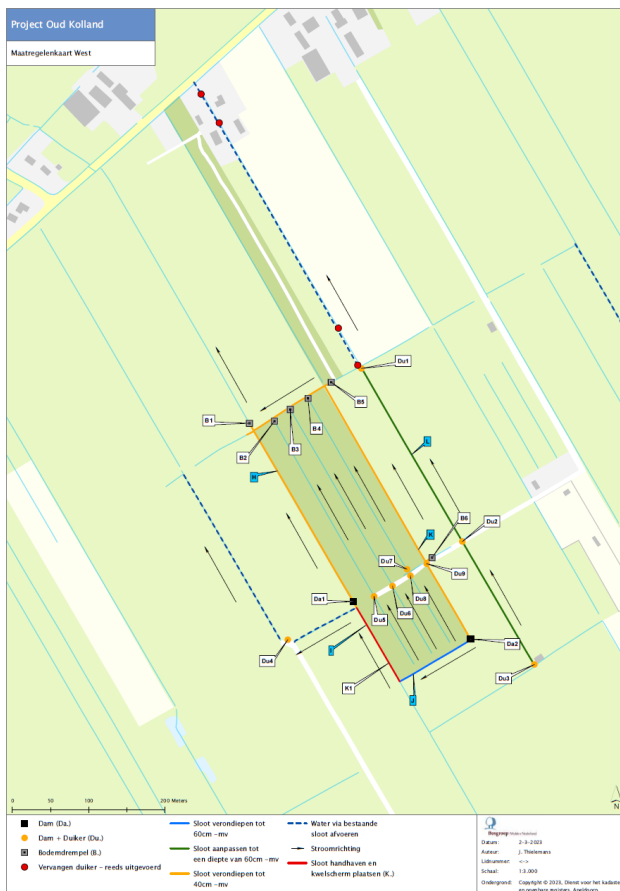
Figuur 3-2. Maatregelen landgoed Kolland, uitgevoerd in 2017/2018. Watergang profiel 1 betreft de watergang waarvan de kleilaag naderhand is verdikt (brede blauwe lijn). Een meer gedetailleerd beeld van de aangelegde kleilagen is voor dit rapport niet aangeleverd. Op de kaart zijn enkele dammen, watergangen en duikers weergegeven volgens een nieuwe legenda. Hiermee is inzichtelijk gemaakt waar de uitvoering is afgeweken van het oorspronkelijke ontwerpplan, zodat de huidige situatie correct wordt weergegeven.

3.1.4 Maatregel 4 en 5: Hydrologische herstelmaatregelen deelgebied Oud Kolland

In de zomer van 2023 zijn de hydrologische maatregelen uitgevoerd voor Oud Kolland West (Figuur 3-3). In navolging van de werkzaamheden staat voor 2026 gepland dat de greppels worden geopend, verruiging wordt weggehaald op de percelen en bos wordt aangeplant. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies van de EA (2023). Op de verleende vergunning voor uitvoering van de hydrologische herstelmaatregelen is in 2024 een bezwaar ingediend. In 2024 is dat proces afgerond en konden de werkzaamheden conform ontwerp worden uitgevoerd. Door de opgelopen vertraging is deze maatregel niet volledig afgerond binnen de vorige beheerplanperiode.

Na de inrichting is gebleken dat de waterafvoercapaciteit onvoldoende te reguleren is tijdens periodes van hevige regenval (mond. med. provincie Utrecht en Staatsbosbeheer, 2025). Hierdoor kan overtollig regenwater niet goed worden afgevoerd en stijgt de grondwaterstand in de winter te sterk, wat leidde tot natschade. Om dit te verhelpen, wordt ten noorden een extra stuw geplaatst om de afvoercapaciteit te beheersen en natschade te voorkomen. De plaatsing van de stuw wordt zo mogelijk meegenomen met de geplande werkzaamheden in Oud Kolland Oost in 2026.

In Oud Kolland Oost zijn de hydrologische herstelmaatregelen nog niet uitgevoerd. Ook hier is bezwaar gemaakt tegen de afgegeven vergunning voor de uitvoering van de hydrologische herstelmaatregelen. Hieruit is gebleken dat het plan nog onvoldoende gedragen wordt in de omgeving. Momenteel wordt door de provincie Utrecht een gewijzigd ontwerp opgesteld, waarmee het gewenste hydrologische herstel wordt bewerkstelligd en de natschade in de omgeving effectief en efficiënt wordt gemitigeerd. Hierbij worden ook de inzichten meegenomen die zijn opgedaan tijdens en na de herinrichting van Oud Kolland West, zoals de geconstateerde noodzaak voor een grotere afvoercapaciteit en een regelbare stuw. Het ontwerpplan hydrologische herstelmaatregelen voor Oud Kolland Oost worden voornemens in 2025 ingediend, waarna de uitvoering zo spoedig mogelijk van start gaat.

Figuur 3-3. Maatregelen hydrologische herinrichting Oud Kolland West, de nog te plaatsen regelbare stuw ten noorden van het gebied is niet opgenomen op kaart.

3.1.5 Maatregel 6: Monitoring hydrologisch herstel

Binnen Kolland & Overlangbroek is door de provincie monitoring uitgevoerd in 2013, 2016, 2019 en 2022. De resultaten zijn vervolgens door Wittveen+Bos geanalyseerd (Ursem et al., 2023). De monitoring richt zich op de abiotische randvoorwaarden (grondwaterstanden en grondwaterkwaliteit) die kunnen worden beïnvloed door anti-verdrogings-maatregelen. Hiervoor zijn 140 gerichte opnamen in Kolland & Overlangbroek gedaan in de zomer van 2021 (gemiddelde laagste grondwaterstand, of GLG) en in de lente van 2022 (gemiddelde voorjaars grondwaterstand, of GVG). Deze gegevens zijn nodig om een uitspraak te kunnen doen over de mate van hydrologisch herstel in het gebied. Op basis hiervan is een vlakdekkende beoordeling van de verdroging gemaakt. Naast de grondwaterstanden zijn bij gerichte opnamelocaties in het veld ook de pH en elektrische geleidbaarheid (EGV) bepaald. Bij zes gerichte opnamelocaties in Kolland en vier in Overlangbroek zijn chemische analyses uitgevoerd om inzicht te krijgen in de kwaliteit van het grondwater. In Oud Kolland is enkel de pH en EGV gemeten en ontbreken aanvullende chemische gegevens. Uit deze Hydro ecologische analyse is af te leiden of er sprake is van (toename van) kwel of regenwaterinvloed in het gebied. In het kwaliteitsaspect abiotiek worden de resultaten besproken en wordt geduid hoe dit zich verhoudt tot de omgevingscondities die preferente zijn voor H₉₁EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen. Inzichten die zijn opgedaan met deze monitoring worden besproken in de beschrijving van de huidige toestand in Hoofdstuk 4.

3.2 Uitgevoerde maatregelen buiten beheerplan om

Deze paragraaf gaat over maatregelen die niet expliciet zijn genoemd in het eerste beheerplan. Het is mogelijk dat een deel van de onderstaande maatregelen later is uitgewerkt, maar wel vallen onder de maatregelen genoemd in paragraaf 3.1. Toch worden deze hieronder weergegeven in Tabel 3-3. Daarnaast is in het afgelopen jaar vervolg gegeven aan een onderzoeksmaatregel vanuit de NDA, hydrologische modelstudie. Deze hydrologische modelstudie is onder de tabel in meer detail beschreven.

Tabel 3-3. Overzicht van uitgevoerde maatregelen buiten het eerste beheerplan om in Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Instandhoudingsdoelstelling (IHD) H₉₁EoC verwijst naar Vochtige Alluviale bossen – beekbegeleidende bossen.

nr	Maatregel	IHD	Deelgebied	Omvang	Jaar	Initiatief nemer	Kader
A	Plaggen grasland	H ₉₁ EoC	Kolland	1 ha	Niet bekend	Provincie Utrecht	Programma Natuur
B	Bosaanleg op overgangszone hakhoutcomplexen Kolland en Oud Kolland	H ₉₁ EoC	Kolland	1,5 ha	2014/2015	Provincie Utrecht	Programma Natuur
C	Peilbesluit Langbroekwetering, wijziging op het peilbesluit voor het Langbroekwetering (2008), Kolland (2022).	H ₉₁ EoC	Kolland	n.v.t.	2008; 2022	Provincie Utrecht	Overig
D	Wijziging gebruiksfunctie van percelen: van agrarisch gebruik naar NNN-natuurfunctie. Agrarisch percelen die gebruik behouden maar nu in NNN liggen worden op termijn uit de NNN-begrenzing gehaald.	H ₉₁ EoC	Kolland & Overlangbroek	n.v.t.	Tot op heden	Provincie Utrecht	Natura 2000
E	Hydrologische modelstudie, opgenomen in de NDA	H ₉₁ EoC	Kolland & Overlangbroek	n.v.t.	2024	Provincie Utrecht	Natura 2000

Hydrologische modelstudie uit de NDA

Uit de NDA blijkt dat het hydrologisch systeem in Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek niet optimaal functioneert en onvoldoende doorgrond wordt. Uit de beschikbare informatie lijkt de kwelstroom vanaf de Utrechtse Heuvelrug en de Nederrijn ontoereikend en op basis van expertise lijkt sprake van wegzijging van het grondwater naar het omliggend agrarische gebied. Om inzicht te krijgen in de noodzakelijke maatregelen, heeft provincie Utrecht samen met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de terreineigenaren (Staatbosbeheer en Kolland NV) een modelstudie uit laten voeren door Sweco. In deze studie is de effectiviteit van de maatregelen beoordeeld ten opzichte van de abiotische randvoorwaarden van de natuurdoelen. Daarnaast zijn de effecten van deze maatregelen op andere functies, zoals landbouw, bebouwing en infrastructuur, op hoofdlijnen doorgerekend. Het is goed om te benadrukken dat deze studie een verkenning is

om het effect van mogelijke maatregelen te bepalen op de gewenste hydrologische omstandigheden om de natuurdoelen te halen. De studie gaat niet in op de uitvoerbaarheid van de verschillende maatregelen. Eerst is de waterhuishouding beoordeeld in de Natura 2000-deelgebieden. Dat is gedaan voor de huidige situatie (= referentiesituatie) en voor de autonome situatie. Daardoor wordt duidelijk waar het watersysteem tekortschiet voor het in stand houden van de Natura 2000-doelstellingen. De toetsing van de natuurdoelen is uitgevoerd met de Waterwijzer Natuur, waarbij de toetsingscriteria gelijkgesteld zijn aan de toetsingscriteria van de studie 'PAS verdrogingsonderzoek: Natura 2000-gebieden Kolland & Overlangbroek en Binnenveld' (Ursem et al., 2023). De resultaten van deze toetsing zijn als referentie gebruikt bij de beoordeling van de effectiviteit van verschillende maatregelen.

Daarna zijn met een grondwatermodel de effecten berekend van een aantal hydrologische maatregelen (bouwstenen):

- Bouwsteen 1: kleine bufferzone rond de N2000-gebieden met een drooglegging van 30 cm
- Bouwsteen 2: kleine bufferzone drooglegging 60 cm
- Bouwsteen 3: grote bufferzone drooglegging 30 cm
- Bouwsteen 4: mogelijkheid van wateraanvoer en infiltratie
- Bouwsteen 5: wetering met verhoogde weerstand
- Bouwsteen 6: water vasthouden op de flank
- Bouwsteen 7: natuur robuust

Deze bouwstenen hebben naar verwachting een positief effect op de waterhuishouding in het Natura 2000-gebied. De effectiviteit van de bouwstenen zijn beschreven aan de hand van de gemiddelde verhoging van de GLG (gemiddelde laagste grondwaterstand) en de kwel in de lente. Er is gekozen voor de beschrijving van de effecten op de GLG, omdat voor de GLG de grootste verbetering wenselijk is voor de hydrologische doelstellingen voor het habitatype. Daarbij zijn deze effecten, in vergelijking met de effecten op de GHG (gemiddelde hoogste grondwaterstand) en GVG (gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand), het duidelijkst. De toename van de kwel in de lente is met name relevant, omdat in de huidige situatie de beperkte kwel in die periode een knelpunt is.

Deze bouwstenen zijn daarna gecombineerd in kansrijke scenario's. Met kansrijke scenario's worden combinaties van maatregelen bedoeld waarvan het grootste effect wordt verwacht op het versterken van de kwel en het verhogen van de grondwaterstanden, met name de GHG, om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op basis van de resultaten van de bouwstenen zijn twee scenario's samengesteld: kansrijk scenario 1 en kansrijk scenario 2.

Kansrijk scenario 1 is opgebouwd uit de volgende bouwstenen:

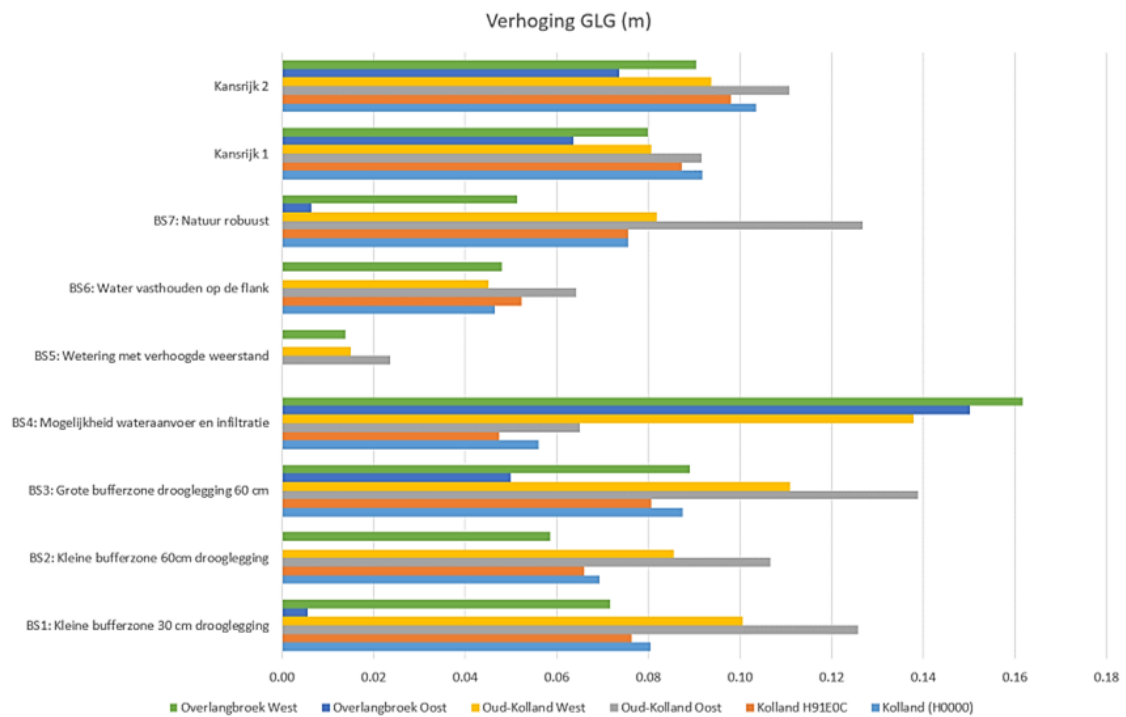
- Bouwsteen 2 kleine bufferzone 60 cm drooglegging;
- Bouwsteen 5 wetering met verhoogde weerstand, rondom Overlangbroek;
- Bouwsteen 6 water vasthouden op de flank, alleen ten oosten van Kolland en afkoppelen stedelijk gebied;
- Bouwsteen 7 natuur robuust, alleen ten noorden van Overlangbroek.

Kansrijk scenario 2 is opgebouwd uit:

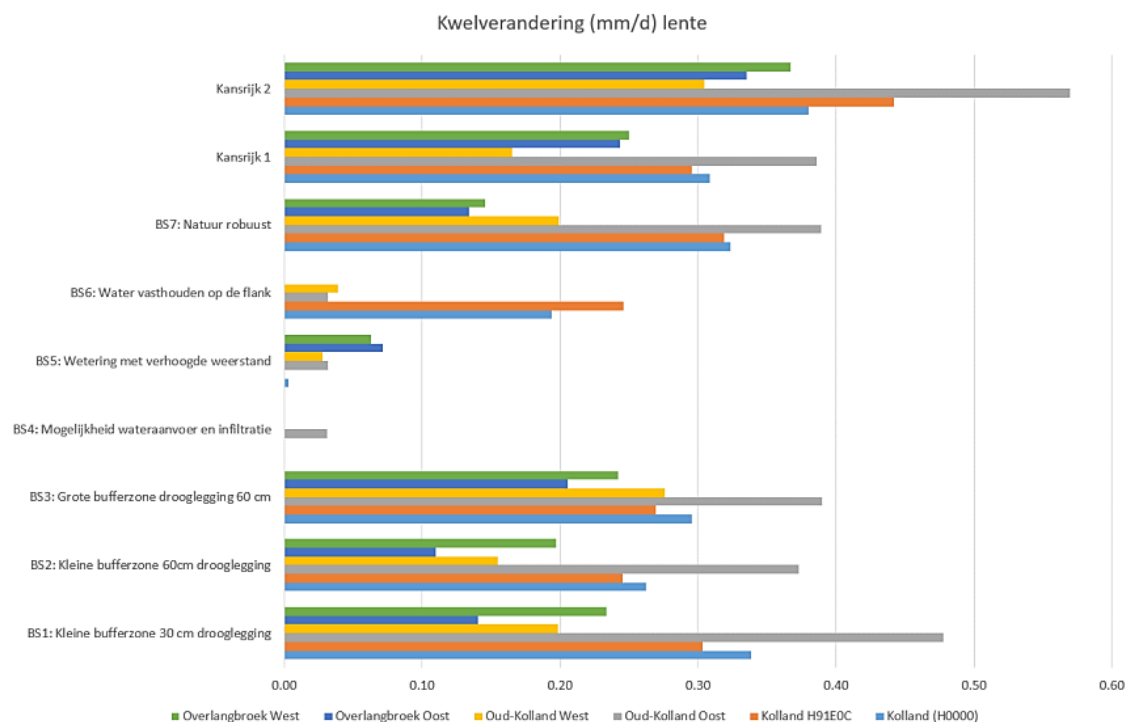
- Bouwsteen 1 kleine bufferzone 30 cm drooglegging;
- Bouwsteen 6 water vasthouden op de flank, alleen ten oosten van Kolland;
- Bouwsteen 5 weteringen met verhoogde weerstand, rondom Overlangbroek;
- Bouwsteen 7 natuur robuust, alleen ten noorden van Overlangbroek;
- Waterpeilen in de winter verlagen in natuurgebieden met 15 centimeter.

Ook deze kansrijke scenario's zijn met het grondwatermodel doorgerekend en getoetst met de Waterwijzer Natuur. Ook zijn op basis van de modelresultaten de effecten op de omliggende belangen in beeld gebracht (landbouw, bebouwing/infrastructuur). De effecten voor de landbouw zijn bepaald met de Waterwijzer Landbouw.

Figuur 3-4 en Figuur 3-5 geven een vergelijking tussen de losse bouwstenen en de kansrijke scenario's. Hierin is zichtbaar dat het verschil tussen kansrijke scenario's 1 en 2 beperkt blijft. De GLG zal het meest verhogen bij wateraanvoer in het gebied. Echter, hierdoor zal blijken dat de kwel wel kleiner wordt. De kansrijke scenario's geven voor veel deelgebieden de beste resultaten maar voor Oud-Kolland blijkt dat de invloed van een grotere bufferzone het grootst is. In Figuur 3-5 is zichtbaar dat de verandering van de kwel in kansrijk scenario 2 altijd hoger is dan die in de losse bouwstenen en dan in kansrijk scenario 1. Voor kansrijk scenario 1 geldt dat een andere vorm van de bufferzone een grotere of gelijke invloed heeft voor sommige Natura 2000-deelgebieden.

Figuur 3-4. Berekende gemiddelde verhoging van de GLG (m) voor de losse bouwstenen en kansrijke scenario's (Bonnema, 2024).

Figuur 3-5. Berekende gemiddelde verhoging van de kwelflux (mm/d), versterken kwel / verminderen wegzijging, voor de losse bouwstenen (Bonnema, 2024).

Op basis van het onderzoek zijn de volgende conclusies getrokken:

- Overlangbroek West: Alleen met de maatregelen in kansrijk scenario 2 mag verwacht worden dat in een deel van Overlangbroek West de juiste omstandigheden voor de uitbreidingsdoelstelling Hg1EoC ontstaan. Er is gebiedsbreed wel sprake van een verhoging van de GLG en toename van de kwel, maar voor een groot deel van het gebied nog niet in voldoende mate. Hieruit volgt het vermoeden dat niet het gehele gebied potentie heeft om als habitatype te kwalificeren. Dit biedt inzicht in hoeveel hectare uitbreiding realistisch is. Het potentieonderzoek kan dienen als input voor de actualisatie van de landelijke doelen.
- Overlangbroek Oost: De doelen in Overlangbroek Oost zijn met de maatregelen in beide kansrijke scenario's voor een belangrijk deel te realiseren.
- Oud-Kolland West: De doelen zijn in beide kansrijke scenario's voor een belangrijk deel te realiseren.
- Oud-Kolland Oost: De doelen zijn in beide kansrijke scenario's voor een belangrijk deel te realiseren.
- Kolland (Hg1EoC): Met de maatregelen in beide kansrijke scenario's verbeteren in delen van het gebied de omstandigheden voor het habitatype, waarbij kansrijk scenario 2 nog iets beter 'scoort'. Daarbij moet worden bedacht dat in alle scenario's (ook het referentiescenario) voor Kolland al is uitgegaan van een natuurpeil in het gehele Natura 2000-gebied, dus ook de landbouwpercelen welke nu nog een lager peil hebben. De verbetering zullen dus ten opzichte van de huidige situatie dus nog groter zijn.
- Kolland (H000): Voor het oostelijk deel van dit gebied geldt in de referentiesituatie dat de omstandigheden al aanwezig zijn voor het eventueel realiseren van het habitatype ter robuustheid van het bossysteem. Voor de overige delen van het gebied geldt dat, zelfs met de maatregelen uit de kansrijke scenario's, de kwel onvoldoende is om het habitatype te realiseren. Hoewel er geen uitbreidingsdoelstelling voor dit gebied geldt, is het wel opgenomen binnen de begrenzing vanwege de mogelijke essentiële bijdrage aan de robuustheid van het bossysteem. Deze delen van het gebied kunnen hieraan mogelijk verder bijdragen door de ontwikkeling van een ander type, droger bos.

Op basis van de analyse met bouwstenen kan worden geconcludeerd dat de bufferzones het grootste deel van de (positieve) effecten veroorzaken. Hierin spelen zowel de drooglegging als de omvang van de bufferzone een grote rol. De andere bouwstenen kunnen voor bepaalde deelgebieden een bijdrage leveren aan verbetering van de hydrologie. In Kolland kan peilverlaging in de winter in combinatie met andere maatregelen een positief effect hebben op toename van de kwel in delen waar de oppervlaktewaterpeil te lang te hoog is. In Overlangbroek is dit ongewenst als dit leidt tot meer afvoer van kwel in de watergangen.

De kansrijke scenario's kunnen ook overige effecten hebben op de NNN-gebieden, de landbouw, de ontwatering en de bebouwing. De maatregelen in de kansrijke scenario's (met o.a. opzet van peilen binnen de NNN) kunnen leiden tot een afname van de doelrealisatie in de NNN-gebieden in de directe omgeving. Deze afname hangt samen met de berekende hoge GVG's. De verwachting is dat door het nemen van gerichte maatregelen (detailontwatering), dit relatief eenvoudig kan worden verholpen. De overige effecten (tot circa 30% natschade) voor de landbouw ontstaan met name in de bufferzones. De mate waarin dit het geval is, verschilt per gebied. De schade is in kansrijk scenario 2 (drooglegging 30 cm) uiteraard groter dan in kansrijk scenario 1 (drooglegging 60 cm). Door de extensivering van de ontwatering in beide kansrijke scenario's vermindert de afvoer met ca. 20 %. Dit water zal ten goede komen aan het gebied (extra verdamping of infiltratie). In beide kansrijke scenario's kunnen mogelijk knelpunten ontstaan voor de bebouwing en infrastructuur in verband met de drooglegging. Alleen lokaal nader onderzoek kan inzicht geven in de mate waarin dit inderdaad aan de orde is.

3.3 Regulier Beheer

In Tabel 3-4 is het regulier natuurbeheer weergegeven. Dit beheer is gebaseerd op de toegekende SNL-beheertypen (NNN). Deze SNL-beheertypen vallen in principe samen met het aangewezen habitatype. Per beheersmaatregel is de aard van het beheer weergegeven, gebaseerd op gesprekken met terreinbeheerders. Onder de tabel zijn de relevante natuurbeheeractiviteiten in meer detail beschreven.

Tabel 3-4. Overzicht regulier beheer uit het eerste beheerplan, met een toelichting over de uitvoering en eventuele wijzigingen. Gebruikte afkortingen in de tabel staan voor Staatsbosbeheer (SBB), Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Wildbeheer eenheid (WBE) en instandhoudingsdoelstelling (IHD) Hg1EoC verwijst naar Vochtige Alluviale bossen – beekbegeleidende bossen.

Beheer	Deelgebied	Beschrijving	IHD	Uitvoerder
Bosbeheer	Kolland	Middenbosbeheer met overstaanders van es en als die er niet zijn met vervangers zoals eik of enkel hakhout vanuit de aangeplante vervangende soorten die allen kapbaar zijn. Het bosbeheer is door essentaksterfte aangepast, in meer detail besproken in paragraaf 3.1.1. Beheer op Kolland vindt plaats via verscholen "dunningspaden", wat toereikend is voor het bosbeheer. Vanwege de natte omstandigheden zijn enkele percelen niet of slecht toegankelijk, deze worden daarom niet beheerd. In deze vochtige bossen is de mate van verruiging echter beperkt, waardoor het uitblijven van beheer nu relatief weinig problemen oplevert.	Hg1EoC	Kolland NV
Bosbeheer	Overlangbroek en oud Kolland	SBB besteedt veel van het bosbeheer uit aan aannemers, die werken binnen natuurgerichte voorwaarden (bijvoorbeeld, als het gaat om inboeten, de aanplant van inheems plantmateriaal van genetisch herleidbare en betrouwbare oorsprong). Het bosbeheer is vanwege de essentaksterfte aangepast.	Hg1EoC	SBB
Overig natuur- en bosbeheer	Kolland	Op landgoed Kolland zijn ook nog andere boselementen aanwezig. Het betreft onder andere eikenbos, singels, gemengd bos, een hoofdlaan en vier dwarslanen. De centrale laan van landgoed Kolland behoeft voortdurend beheer (onder andere opsnoeien), ook uit overweging van veiligheid. Plaatselijk is er sprake van sterfte waarbij inplant noodzakelijk is. De dwarslanen behoeven eveneens normaal onderhoud. De laan langs de oostzijde van het gebied is onderdeel van landgoed Zuylestein en is recentelijk hersteld. Het beheer van de bossen op het landgoed is extensief. Er wordt een geïntegreerd bosbeheer toegepast gericht op natuur, landschap en productie. Een aantal percelen in hooilandbeheer.	Hg1EoC	Kolland NV
Overig natuur- en bosbeheer	Overlangbroek en oud Kolland	Buiten de hakhoutpercelen wordt er beheer gevoerd in de opgaande bospercelen en graslanden (buiten de Natura 2000-begrenzing) die onderdeel uitmaken van het natuurgebied. De graslandpercelen die in beheer zijn bij SBB worden (deels) verpacht waarbij het beheer van deze percelen is gericht op de verdere ontwikkeling van kruiden- en faunarijkdomein. In de pachtcontracten zijn daartoe maaidata, bemesting, beweidingsperiode, graasdruk etc. vastgelegd. Het betreft driejarige contracten die bij voorkeur (en op termijn uitsluitend) worden afgesloten met partners die een opleiding hebben gevolgd in natuurgericht werken	Hg1EoC	SBB
Jacht	Kolland	In de praktijk beperkt tot beheer en schade bestrijding	Hg1EoC	WBE
Faunabeheer en schadebestrijding	Kolland	Het faunabeheer en de schadebestrijding bestaan uit: Het doden van vossen. Het doden van reeën. Populatiebeheer van het ree houdt verband met mogelijke vraatschade, schade aan jonge aanplant (in bosopstanden, lanen en essenhakhout) en de verkeersveiligheid. Het beperken van de ganzenstand: met name overzomerende grauwe gans, Canadese gans en Nijlgans.	Hg1EoC	WBE
Muskusratten bestrijding	Kolland	Dit betreft het plaatsen van speur- en klemwerk. Dit vindt minimaal 1x per jaar plaats in de periode november tot mei. Tijdens de trekperiode (in het voorjaar in maart, in het najaar van september tot en met half oktober) worden enkele fuiken/kooien geplaatst ter opvang van mogelijke trekratten. Daarnaast worden enkele "schijnduikers" geplaatst ter signalering van de aanwezigheid van muskusratten. Deze schijnduikers staan in principe jaarrond vangend en worden regelmatig nagekeken. Er wordt alleen met voertuigen op de paden gereden. Bij de activiteiten ontstaat geen schade aan de aanwezige essenstoven.	Overig	HDSR

Beheer	Deelgebied	Beschrijving	IHD	Uitvoerder
Jacht, faunabeheer en schadebestrijding	Overlangbroek en oud Kolland	Op Overlangbroek en Oud Kolland (terrein van Staatsbosbeheer) mag niet geschoten worden. Hier wordt dus geen faunabeheer en schadebestrijding uitgevoerd. In de omgeving vindt dit wel plaats.	H91EoC	SBB; WBE
Waterbeheer	Kolland, Overlangbroek en oud Kolland	De watergangen in het Natura 2000-gebied (perceelstoten en greppels) worden door de eigenaren (en pachters) onderhouden. Sinds 2015 kunnen natuurgebiedseigenaren in het Kromme Rijng gebied het onderhoud zelf invullen, opgenomen in de beleidslijn gedifferentieerd onderhoud van HDSR. Voor de scheisloten geldt dat deze worden onderhouden door de aangrenzende eigenaren. Het onderhoud verschilt per watergang en bestaat uit niets doen, het periodiek openhalen van greppels, het periodiek schonen van de watergangen, het regelen van de peilen binnen de kaders van het peilbesluit en het maaien van de oevervegetatie. Het vrijgekomen materiaal wordt op de kant gezet (niet jaarlijks afgevoerd). Het vermoeden heerst dat materiaal soms op het natuurperceel wordt geplaatst, wat ongunstig is voor de natuur. In het begin was er enige onduidelijkheid over het verplichte beheer. Eigenaren onderhielden de greppels naar eigen inzicht, met het oog op natuurbeheer, terwijl schouwers toch waarschuwingen afgaven over het onderhoud. Goede afstemming is nodig, en mogelijk inmiddels gerealiseerd. Greppels op de graslandpercelen worden (bijna) jaarlijks opgehaald. Dit omdat het vee vanwege de drassigheid de greppels snel stuk trapt en een goede afvoer wel is gewenst (eveneens vanwege de drassigheid van de percelen). De Langbroekerwetering en Amerongerwetering wordt door het Hoogheemraadschap onderhouden. In Leersum is een riool overstort aanwezig die via de Amerongerwetering wordt afgevoerd. Het water in de Amerongerwetering loopt niet richting het natuurgebied.	H91EoC	Kolland NV, SBB (HDSR; buiten het Natura 2000-gebied)

3.4 Natura 2000 in relatie tot het Kaderrichtlijn Water-beleid

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is een Europese richtlijn die op 22 december 2000 is ingegaan. Doelstelling van deze richtlijn is het realiseren en behouden van chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en voldoende, kwalitatief goed grondwater in het algemeen én voor de daarvan afhankelijke functies. Hiervoor zijn in het kader van de KRW concrete doelen voor een goede ecologische en chemische toestand opgesteld. Deze toestand dient in 2027 te zijn bereikt. Waar vanuit Natura 2000 strengere ecologische eisen worden gesteld, worden deze meegenomen in de KRW-doelstellingen, conform het juridisch principe van doeloverneming.

3.4.1 KRW-oppervlaktewater

De Langbroekerwetering is aangemerkt als een KRW-waterlichaam. Tot dit waterlichaam behoort tevens de Amerongerwetering, benedenstrooms van de stuw ter hoogte van de Gooyerdijk. Hierdoor valt de Amerongerwetering ter hoogte van de deelgebieden Oud Kolland en Overlangbroek binnen het KRW-waterlichaam Langbroekerwetering, terwijl het deel ter hoogte van Kolland daarbuiten valt. Het betreffende watertype van de Langbroekerwetering is geclassificeerd als M1a – zoet gebufferde sloten. Voor dit type zijn drie biologische maatlatten van toepassing: macrofauna, waterflora en vis.

Op basis van deze maatlatten is de ecologische toestand van het waterlichaam beoordeeld als 'matig' (Informatiehuis Water, 2025). De nutriëntenbelasting vanuit omliggende landbouwgronden vormt een significante druk op het systeem. Daarnaast vervult het waterlichaam een belangrijke afvoerfunctie, wat resulteert in een relatief grote waterdiepte en een beperkt areaal voor submerse vegetatie.

In principe stroomt er water vanuit de natuurgebieden naar de Amerongerwetering. Deze afstroming draagt niet bij aan de nutriëntenbelasting van het waterlichaam en vormt zodoende geen extra druk op het KRW-

waterlichaam Langbroekerwetering. Middels modelberekeningen is aangetoond dat de weteringen enig effect hebben op de grondwaterstanden in Overlangbroek Oost en Oud Kolland, en dus grondwater onttrekken. Doordat rivierkwel en kwel vanuit de Utrechtse Heuvelrug wordt afgevangen, komt het basenrijke water in mindere mate in deze deelgebieden terecht wat ongunstig is voor de natuur.

3.4.2 KRW-grondwater

In de Grondwaterrichtlijn (GWR) zijn de doelstellingen ten aanzien van voorkomen van grondwaterverontreiniging uitgewerkt. Hierin staan vijf milieudoelstellingen voor grondwater opgenomen:

- De inbreng van verontreinigende stoffen in grondwater te voorkomen of te beperken.
- De achteruitgang van de toestand van alle grondwaterlichamen te voorkomen.
- In grondwaterlichamen de 'goede toestand' behalen en behouden.
- Door de mens veroorzaakte significante en aanhoudende stijgende trends van concentraties van verontreinigende stoffen ombuigen.
- De doelen voor beschermde gebieden halen.

Natura 2000-waarden die aan grondwaterafhankelijke of -beïnvloede oppervlaktewater- en/ of (semi-) terrestrische systemen gebonden zijn, zullen zeker gebaat zijn bij het halen van deze milieudoelstellingen voor het grondwater omdat daarmee de beschikbaarheid van voldoende kwalitatief schoon water meer geborgd wordt. In het geval van Kolland & Overlangbroek zal het habitatype Vochtige alluviale bossen hiervan profiteren. In paragraaf 5.1 en/ of 5.2. is verder aandacht besteed aan waar grondwater in kwantitatieve en/ of kwalitatieve zin als drukfactor wordt gezien.

3.5 Monitoringsmaatregelen

In het beheerplan is de benodigde monitoring voor de Natura 2000-instandhoudingsdoelstelling beschreven. De monitoring van de Natura 2000-doelen is gebaseerd op de SNL-monitoring. Dit betekent dat de vegetatiekartering eenmaal per twaalf jaar moet plaatsvinden en de monitoring van SNL-indicatorsoorten die tevens typische soorten zijn (kwaliteitsindicator voor habitattypen). In

Tabel 3-5 zijn alle monitoringsmaatregelen opgenomen, en is aangegeven of/wanneer deze monitoring is uitgevoerd.

Tabel 3-5 Uitvoering monitoring door Staatsbosbeheer (SBB), provincie Utrecht (PU) en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) ten behoeve van de instandhoudingsdoelstelling (IHD) H91EoC Vochtige Alluviale bossen – beekbegeleidende bossen.

Parameter(s)	Omschrijving	Uitvoering	IHD	Initiatiefnemer
Vegetatietypenkartering (SNL)	1x in de 12 jaar (2013) een gebiedsdekkende kartering. De huidige vegetatiekartering is niet gebaseerd op een integrale kartering, maar is een samenstelling van meerdere karteringen in verschillende jaren en verschillende deelgebieden.	Cumulatief tot 2013	H91EoC	SBB
Flora en Fauna (SNL)	1x in 6 jaar (2020). Monitoring van SNL-indicatorsoorten die tevens typische soorten zijn, in de groepen flora en vogels. Daarnaast wordt de aanwezigheid van soorten van de Rode Lijst van andere soortgroepen meegenomen. Gegevens worden rechtstreeks naar NDFF geüpload.	2020	H91EoC	SBB
Structuur variatie (SNL)	1x in 6 jaar (2020). De SNL-monitoring van structuurvariatie is op natuurbeheertypen gebaseerd. Deze structuurbeschrijvingen komen niet altijd overeen met wat in het profieldocument staat beschreven en de monitoring voor de natuurbeheertypen is vager omschreven. Hierdoor worden niet alle structurelementen voor de habitattypen gemonitord. Er zal dus nog aanvullende monitoring moeten worden geïmplementeerd om ook aan de Natura 2000-voorschriften te voldoen	2020		
Mossen	1x in 4 jaar (2008, 2011, 2015, 2020). Elk perceel met een of meer stoven wordt op mossen geïnteriseerd. Voor de epifytengemeenschap lijkt deze cyclus, samen met de knoestige stoven die erdoor ontstaan, een belangrijke voorwaarde. Het is onduidelijk hoelang deze epifytengemeenschappen in stand blijven zonder kapcyclus.	Meetreeks van 2023/2024 was niet mogelijk door ernstige verzuiging.	H91EoC	PU
Habitattypenkartering	1x in 12 jaar. Gebiedsdekkend op basis van de vegetatietypenkartering	Gepland 2025/2026	H91EoC	PU
Ecologische herstel	Landelijk meetnet Flora 11 permanente kwadraten (PQ's). 3 in Kolland, 1-3 in Overlangbroek en 0 in Oud Kolland	2019	H91EoC	PU
Hydrologische herstel	1x in de 3 jaar; abiotische randvoorwaarden; grondwaterstanden en -kwaliteit (c.q. EC en pH)	2013 en 2021/22 (rapportage Winsen, 2017 en Ursem, 2023)	H91EoC	PU
PAS-/Natura 2000-veldbezoeken	Jaarlijks bijhouden van het verloop van essensterfte en het succes van compenserende maatregelen zoals doorplant.	... 2023, 2024	H91EoC	PU
Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden	Luchtconcentraties van ammoniak meten en rapportage van driemaandelijkse gemiddelden	Sinds 2024	H91EoC	RIVM
Korstmossen als indicator voor stikstofconcentraties	Provincie breed (korst)mossen meetnet als indicator voor stikstofconcentraties. In 2025 hebben we een paar extra meetpunten in K&O erbij gezet.	Rapportage 2018 en 2025	H91EoC	PU

In het kader van het dijkverzwaringstraject zullen in alle deelgebieden peilbuizen worden bijgeplaatst. Deze meetpunten geven inzicht in mogelijk grondwaterstandsveranderingen. Daarnaast zal een monitoringsplan worden opgesteld gericht op systeemherstel, waarbij in ruimere zin de omgevingscondities in beeld worden gebracht. Naast het grondwater zullen mogelijk ook oppervlaktewater en bodem beter in beeld worden gebracht.

Hoofdstuk 4 Huidige toestand en ontwikkeling Natura 2000-waarden

4.1 Methode

De in 2023 verschenen NDA biedt de basis voor het meest actuele inzicht in de ontwikkeling en huidige toestand van de Natura 2000-waarden binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. In deze evaluatie is dan ook de methode van de NDA gevolgd, aangevuld met het onafhankelijke advies van de EA op de NDA, recentere onderzoeken en nieuwe monitoringsgegevens.

Deze methode van de NDA is door de EA als adequaat beoordeeld, met uitzondering van het gebruik van een theoretisch doel. Deze wijze van concretisering van instandhoudingsdoelstellingen is door de EA als ontoereikend beoordeeld en heeft bovendien geen juridische basis. De EA adviseert om de beoordeling van Natura 2000-waarden te baseren op een breder systeembegrip. Dit advies is opgevolgd door in Hoofdstuk 4 geen gebruik te maken van theoretische doelen en door in hoofdstuk 5 per instandhoudingsdoelstelling uitgebreid in te gaan op drukfactoren en handvatten voor ecologisch systeemherstel in het gebied.

Referentiesituatie

Analyses voor habitattypen en habitatrictlijnsoorten moeten inzicht geven hoe de instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebieden kunnen worden gehaald. In het aanwijzings-/wijzigingsbesluit van een Natura 2000-gebied is vastgelegd welke instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied gelden. Daarbij geldt het verslechteringsverbod (dat houdt ook in dat verslechtering ten opzichte van al opgetreden verbetering niet mag), dat dicteert dat habitattypen en het leefgebied van soorten niet in kwaliteit en omvang achteruit mogen gaan ten opzichte van de referentiesituatie (de situatie ten tijde van de referentiedatum)⁵. Indien er sprake is van uitbreidings- en/of verbeterdoelstelling, moet omvang en/of kwaliteit juist zijn toegenomen ten opzichte van de referentiesituatie. Zie voorts paragraaf 2.1.

De Ecologische Autoriteit stelt in hun advies naar aanleiding van de verschillende Natuurdoelanalyses dat de referentiedatum (moment van aanwijzen) wel richtinggevend kan zijn voor het doel in termen van omvang en kwaliteit, maar niet per se altijd voor de te realiseren omgevingscondities. Dit komt doordat er ten tijde van aanwijzing mogelijk al sprake was van verslechtering. Daarom adviseren zij om een eerder historisch moment als referentie te hanteren voor de omgevingscondities. Omdat de referentiedatum juridische status heeft, wordt dat moment gebuikt om de huidige toestand en ontwikkeling (voor zover de gegevens hiervoor beschikbaar zijn) tegen af te zetten. Omdat op zich wel bekend is wat de preferente condities zijn voor habitattypen en leefgebieden van soorten, zullen hiertoe in het beheerplan (niet in voorliggend evaluatierapport), indien daar aanleiding toe is, (onderzoeks)maatregelen worden geformuleerd. Op die manier zal daarmee invulling worden gegeven aan het advies van de Ecologische Autoriteit.

Habitattypen

Voor het bepalen van de omvang van habitattypen is gebruikgemaakt van de meest actuele habitattypenkaart (provincie Utrecht, 2014). De kwaliteit van habitattypen is, conform de profielendocumenten, gebaseerd op vier aspecten: vegetatietypen, abiotische kenmerken, typische soorten en overige kenmerken van goede structuur en functie. Dit sluit aan bij de aanwijzingsbesluiten, die verwijzen naar het profielendocument als basis voor de gebiedsdoelen. In de toekomst is het aanvullend mogelijk om de beoordeling te baseren op de geplande monitoring van omgevingscondities.

Een uitgebreide beschrijving van de gehanteerde methode uit de NDA is opgenomen in Bijlage A2.

---

⁵ Momenteel wordt er door het Rijk gewerkt aan de kwantificatie waarmee duidelijk gemaakt zal worden in welke mate ieder Natura 2000-gebied (en kwalificerende natuur daarbuiten) bij moet dragen aan de landelijke doelen. Deze concretisering zal echter niet zijn voltooid voordat het nieuwe beheerplan is vastgesteld.

Kaarten

In deze evaluatie is in principe per habitatype een kaart opgenomen met het verspreidingsbeeld van typische soorten van het betreffende habitatype. Het gaat hierbij om de soortgroepen vaatplanten, vlinders, libellen en vogels (voor zover er soorten binnen deze groepen ook daadwerkelijk typische soorten zijn). Deze soortgroepen worden over het algemeen redelijk structureel en vlakdekkend gemonitord. Dit gebeurt in het kader van de SNL-monitoring, waarin plant- en diersoorten fungeren als kwaliteitsindicatoren voor de natuurbeheertypen. Overige typische soorten (dus uit andere soortgroepen dan hiervoor opgenomen) zijn niet op de kaart weergegeven. De reden hiervoor is dat deze soorten niet of nauwelijks een protocol-gebonden structurele monitoring kennen, waardoor kaartweergave een incompleet en mogelijk vertekend beeld geeft. Dit wil niet zeggen dat er geen typische soorten uit andere soortgroepen aanwezig zijn. Voor het overzicht van welke typische soorten in de periode 2019 -2025 zijn aangetroffen, wordt verwezen naar de tabel die per habitatype steeds voorafgaat aan de kaart.

Effecten uitgevoerde maatregelen

In deze evaluatie is een beschrijving opgenomen van de effecten van genomen maatregelen op de huidige toestand. Per habitatype is aangegeven in hoeverre de uitgevoerde maatregelen bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen, voor zover dit bekend is. Hierbij geldt dat de effecten alleen beoordeeld kunnen worden in relatie tot het al dan niet behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Het is niet mogelijk om effecten van individuele maatregelen te kwantificeren, bijvoorbeeld in termen van: "maatregel X heeft geleid tot een verbetering van het oppervlak van habitatype Y met Z hectare." Dit komt doordat:

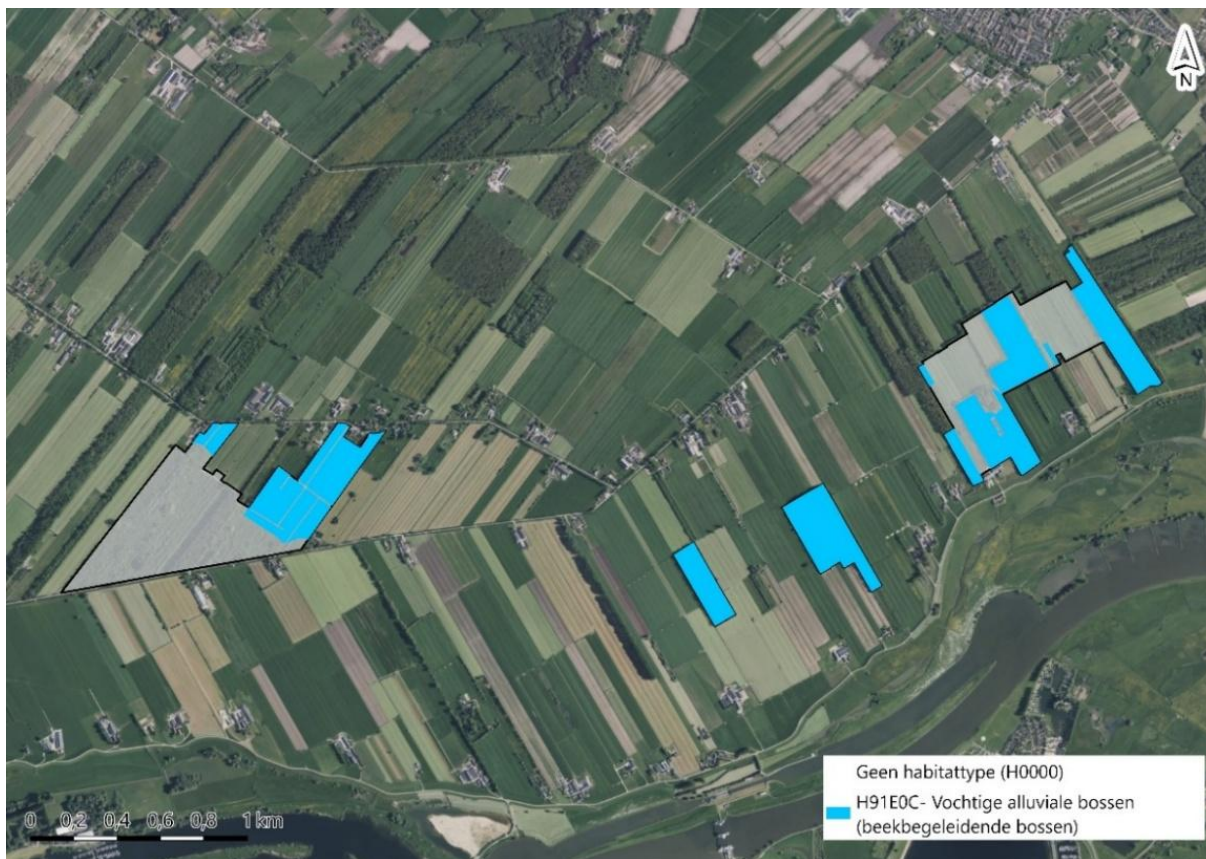
- (a) de benodigde monitoring om een directe correlatie vast te stellen vaak ontbreekt, en
- (b) er geen (experimentele) opzet is gehanteerd waarbij maatregelen zijn afgezet tegen langdurig gevolgde controlegebieden.

4.2 Hg1EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen

4.2.1 Verspreiding en oppervlak

In de meest recente habitatypekartering bedraagt de omvang van Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen 51,64 ha. Deze habitatypekaart is gebaseerd op een combinatie van oudere vegetatietypenkarteringen. De laatste gegevens komen uit 2002 en 2013/2015. De gekarteerde toestand zegt niets meer over de huidige situatie door de essentaksterfte, die sinds 2015 de vegetatiesamenstelling sterk heeft veranderd. Daardoor is het niet mogelijk om de exacte omvang van het habitatype van vóór en na de afgelopen beheerplanperiode met elkaar te vergelijken. Wel kan er op basis van inventarisaties, onderzoeken en expertise inzicht worden gegeven in de ontwikkelingen in kwaliteit (paragraaf 4.2.2) en omvang.

In het gebied heerst consensus over de grootschalige achteruitgang in kwaliteit en omvang van het habitatype, mede door de essentaksterfte. Voor Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen geldt de instandhoudingsdoelstelling behoud van oppervlakte en kwaliteit van het habitatype voor Kolland en Oud-Kolland en uitbreiding van oppervlakte en behoud van kwaliteit voor Overlangbroek. De potentiële uitbreiding in Overlangbroek moet verder worden gekwantificeerd. Volgens de modelberekening van Sweco lijkt in Overlangbroek west een deel van het areaal het doelbereik voor kwel te kunnen worden gerealiseerd met scenario 2 (paragraaf 3.2). Hiermee ligt er in het gebied een (nog nader te specificeren) opgave met betrekking tot de omvang van Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen.

Figuur 4-1. Habitattypenkaart Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Van links naar rechts zijn de deelgebieden Overlangbroek Oud Kolland west, Oud Kolland Oost en Kolland te zien. Bron: provincie Utrecht, 2022.

4.2.2 **Kwaliteit** **Vegetatietypen**

Er is geen recente vegetatiekartering van de huidige toestand c.q. afgelopen zes jaar beschikbaar. Daarmee kan er in dit rapport geen inzicht worden gegeven in het voorkomen van goed/matig kwalificerende vegetatietypen, noch over de bedekkingsgraad van goed kwalificerende vegetatietypen binnen de Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. In Tabel 4-1 zijn de als Goed en Matig kwalificerende vegetatietypen weergegeven voor Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen (cf. profieldocument). In gebieden in een stabiele situatie zou de vegetatiekarteringscyclus van 12 jaar veelal voldoende, maar in dit gebied met essentaksterfte en hakcyclus is deze karteringsfrequentie ontoereikend.

De vegetatiekarteringen waarop de habitattypenkaart is gebaseerd kunnen wel gebruikt worden om een indicatie te geven van de habitattypen kwaliteit voor 2015, wanneer de essentaksterfte op grote schaal toesloeg. In 2013 werd nagenoeg het hele deelgebied Kolland bezocht voor vegetatiewaarnemingen (van den Dool en Bal, 2013). Deze veldwaarnemingen werden vervolgens vergeleken met de soortenkartering uit de Ecodatabank van de provincie Utrecht. De conclusie was dat alle percelen met essen- iepenbossen gerekend moeten worden tot het Vogelkers-Essenbos (goed kwalificerend voor H₉₁E₀C) en niet tot het Essen-Iepenbos (kwalificerend voor H₉₁E₀B). Daarnaast bleek de populierenopstand gerekend te moeten worden tot 43RG₃ RG met Grote brandnetel van het Onderverbond der vochtige Elzen-Essenbossen (matig kwalificerend voor H₉₁E₀C). In de habitattypenkaart is voor Kolland uitgegaan van deze gegevens.

De vegetatiekartering uit 2002 beperkt zich tot het oostelijke deel van Overlangbroek en laat zien dat dit gebied nagenoeg geheel bestond uit Vogelkers Essenbos en Elzenbroek-elzenzegge (van den Berg & Inberg, 2003). Deze vegetatietypen kwalificeren als goed binnen het habitattypen Vochtige Alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. De bossen in Overlangbroek waarvoor geen vegetatiekartering beschikbaar was, werden in de habitattypenkaart tot hetzelfde bosstype gerekend op basis van luchtfoto's, opstandgegevens uit

2009 en 2010 (Hoekstra e.a., 2009; Janssen, 2010), en gegevens over de verspreiding van plantensoorten uit de Ecodatabank van de provincie Utrecht. In Overlangbroek zijn langs de Amerongerwetering en in een perceel langs de Zuwe het vegetatietype Gewone es en Grote brandnetel gekarteerd, wat ook als matig kwalificeert.

Het habitattypen op Oud-Kolland is toegekend op basis van de vegetatiekartering in van de Haterd en Imberg (2014). In Oud Kolland-west komen vooral de rompgemeenschappen Elzen-Essenhakhout met ruwe smele en Elzen-Essenhakhout met grote brandnetel voor, die als matig kwalificeren binnen Vochtige Alluviale bossen - beekbegeleidende bossen (van de Haterd & Inberg, 2014). Ruwe smele is kenmerkend voor het habitattypen, maar in bovengenoemde samenstelling enkel als matig kwalificerend. In Oud Kolland-oost betreft het vooral de vorm met Elzen-Essenhakhout met braam, die als matig kwalificeert voor Vochtige Alluviale bossen - beekbegeleidende bossen (van de Haterd & Inberg, 2014).

De bostypes in Tabel 4-1 zijn te verdelen in Goede kwaliteit, Matige kwaliteit en varianten die alleen mozaïek met zelfstandige vegetaties van H91EoC voorkomen. Er zijn slechts een drietal bostypes in bovenstaande lijst die als zelfstandige vegetaties van H91EoC geïdentificeerd worden met 'goede kwaliteit'. De drie mogelijke bostypes zijn; Elzenzegge-Elzenbroek, Goudveil-Essenbos en Vogelkers-Essenbos. De bostypen Elzenzegge-Elzenbroek en Goudveil-essenbos hebben nattere randvoorwaarden dan het vermeend aanwezige Vogelkers-essenbos (zie het profieldocument voor verschillende abiotische randvoorwaarden). Dit maakt Vogelkers-Essenbos het meest geschikte bostype in dit Natura 2000-gebied, waar de hydrologie een belangrijk knelpunt vormt (paragraaf 4.2.1).

Tabel 4-1. Kwaliteitsaspect kwalificerende vegetatietypen voor H91EoC Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. * Kwalificatie (goed of matig) is conform het Profieldocument voor dit habitattypen. Dat wil niet zeggen dat deze alle voorkomen in het gebied. Zie daarvoor kolom 'Aanwezig'. ** Deze vegetatietypen kwalificeren alleen in mozaïek met zelfstandige vegetaties; zelfstandige vegetaties zijn 39Aa2, 43Aa4 en 43Aa5.

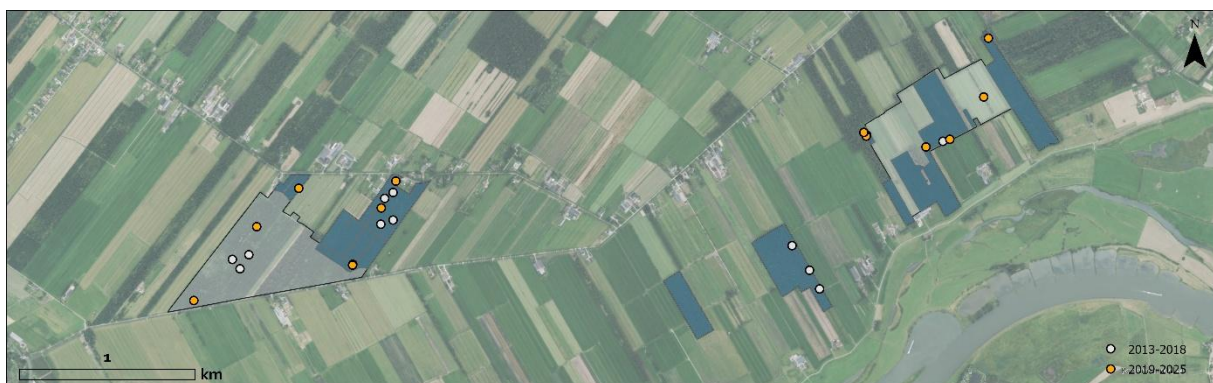
Code	Vegetatietype	Kwalificerend*	Aanwezig
5Ca1**	Associatie van Waterviolier en Sterrekroos	Goed	Onbekend
5Ca3**	Associatie van Teer vederkruid	Goed	Onbekend
7Aa2**	Associatie van Paarbladig goudveil	Goed	Onbekend
7Aa3**	Kegelmos-associatie	Goed	Onbekend
39Aa2	Elzenzegge-Elzenbroek	Goed	Onbekend
43Aa4	Goudveil-Essenbos	Goed	Onbekend
43Aa5	Vogelkers-Essenbos	Goed	Onbekend
39-RG-1-[39Aa]	RG met Hennegras van het Verbond der elzenbroekbossen	Matig	Onbekend
39-RG-2-[39Aa]	RG met Gewone braam van het Verbond der elzenbroekbossen	Matig	Onbekend
39-RG3-[39Aa]	RG met Moeraszegge van het Verbond der elzenbroekbossen	Matig	Onbekend
39-RG4-[39Aa]	RG met Grote brandnetel van het Verbond der elzenbroekbossen	Matig	Onbekend
43-RG3-[43Aa*]	RG met Grote brandnetel van het Onderverbond der vochtige Elzen-Essenbossen	Matig	Onbekend
SBB-43-b	RG Aalbes- [Klasse der eiken- en beukenbossen op voedselrijke grond]	Matig	Onbekend

Op basis van de beschikbare informatie ten tijde van het opstellen van deze evaluatie kan dit kwaliteitsaspect niet worden beoordeeld. Uit de PAS-veldbezoeken (2016–2024) blijkt echter wel dat vrijwel alle percelen sterk zijn overwoekerd door bramen, waaronder ook de invasieve exoot dijkviltbraam. Deze verrijking wijst hooguit op een matige habitattypenkwaliteit wanneer het om dauwbraam gaat. Indien echter sprake is van dijkviltbraam, voldoet de vegetatie niet aan de habitatvereisten. Daarnaast is de es grotendeels weggefallen door de essentaksterfte en daardoor niet meer de dragende soort. In de aanwijzing van Kolland & Overlangbroek als Natura 2000-gebied is expliciet benadrukt dat kwelgevoed essenhakhout op kleibodem een bijzondere waarde vormt. Daarmee maakt het essenhakhout deel uit van het referentiemoment dat beschermd moet worden. Het geheel vervangen van essenhakhout door boomsoorten die hier cultuurhistorisch niet in voor komen en waarvan essen niet langer deel uitmaken, is daarom een vorm van verslechtering (schrift. med. Baayen, 19-11-2025). Ook de iepenziekten heeft geleid tot de uitval van een

kenmerkende soort binnen het habitattypen. Daarmee is de vegetatiesamenstelling sterk veranderd, wat heeft geleid tot een verslechtering van het kwaliteitsaspect vegetatietypen. Met aanplant kon deze verslechtering niet worden voorkomen, mede omdat het soortassortiment niet geheel past binnen goed kwalificerende vegetatietypen voor Vochtig alluviaal bos.

De bijzondere epifytische (korst)mossen zijn een belangrijk onderdeel van de unieke waarde van deze essenbossen in Europa, maar die nog niet wordt meegerekend in de kwaliteitsbeoordeling van het habitatsubtype. Voor Hg1EoB Vochtige alluviale bossen - essen-iepenbossen, is groot touwtjesmos wel een kwaliteitsindicator als typische soort. Via jaarlijkse inventarisaties worden kensoorten en groeiplaatsen van de Touwtjesmosgemeenschap gevolgd. Uit de inventarisatie uit 2015 bleek dat vrijwel alle populaties van kensoorten van de Touwtjesmosgemeenschap nog aanwezig waren op de van oudsher bekende vindplaatsen. De kwaliteit en kwantiteit van de groeiplaatsen bleken echter zwaar onder druk te staan door een combinatie van schimmelaantasting en verzuiving (Dort, 2015). Deze ontwikkeling was een jaar eerder op Landgoed Kolland al gesignaleerd (Dort & Horsthuis, 2014). Volgens de florakartering van Overlangbroek (de Vries, 2019) ging groot touwtjesmos daar sterk achteruit. Toch liet de SNL-monitoring op Landgoed Kolland van 2020 zien dat de groeilocaties van zeldzame soorten, zoals groot touwtjesmos, ongewijzigd waren. Bovendien werd nabij Wijhe een mogelijke uitbreiding van groot touwtjesmos vastgesteld. Daarentegen konden enkele bekende groeiplaatsen niet worden geïnventariseerd omdat de gebieden ontoegankelijk waren door de vergaande verzuiving (van Dort, 2020). Hoewel het huidige voorkomen van epifytische (korst)mossen enigszins optimistisch stemt, is er mogelijk sprake van een na-ijleffect. Dit betekent dat negatieve effecten vertraagd alsnog kunnen optreden (schriftelijke med. Staatsbosbeheer; Baayen & Verheugt, 2022). Omdat de dode essenstoven relatief langzaam afbreken, is er in de afgelopen jaren weinig veranderd aan de relevante aspecten van de groeilocaties. Echter, het aandeel essen in het gebied is wel drastisch afgenomen, waardoor in de toekomst ook het aantal oude en dode stoven zal verminderen. Dit zal op termijn een negatief effect hebben op de (korst)mossen.

Ruwe smele is een kenmerkende soort binnen Vochtig alluviale bossen - beekbegeleidende bossen, vooral voor het subtype Vogelkers-Essenbos. Het veelvuldig voorkomen van ruwe smele wordt gezien als een indicatie voor dit subtype en onderscheidt het van bijvoorbeeld het Essen-Iepenbos, waar ruwe smele juist afwezig is. In 2010 was dit medebepalend voor de aanwijzing van het habitattypen in Kolland & Overlangbroek. In Figuur 4-2 zijn de waarnemingen van de soort weergegeven voor de beheerplanperiode en tijdens de beheerplanperiode. De aanwezigheid van ruwe smele wijst op vochtige, voedselrijke en basenrijke omstandigheden, die typerend zijn voor goed ontwikkelde Vochtig alluviale bossen – beekbegeleidende bossen. Ruwe smele wordt niet gemonitord binnen de SNL-monitoring, waardoor een gestructureerde en vlakdekkende inventarisatie ontbreekt. Hierdoor kan op basis van gegevens uit de NDFF slechts worden aangegeven waar de soort is waargenomen. De afwezigheid van ruwe smele op de kaart betekent echter niet automatisch dat de soort daar niet (meer) voorkomt, maar enkel dat er geen waarneming in de NDFF is opgenomen. Dit geldt in het bijzonder voor Oud Kolland, dat niet vrij toegankelijk is.

Figuur 4-2. Waarnemingen van ruwe smele van 2013 tot 2019 (wit) en in de beheerplanperiode 2019 en 2025 (oranje) in Kolland & Overlangbroek (NDFF, 2025).

Abiotische kenmerken

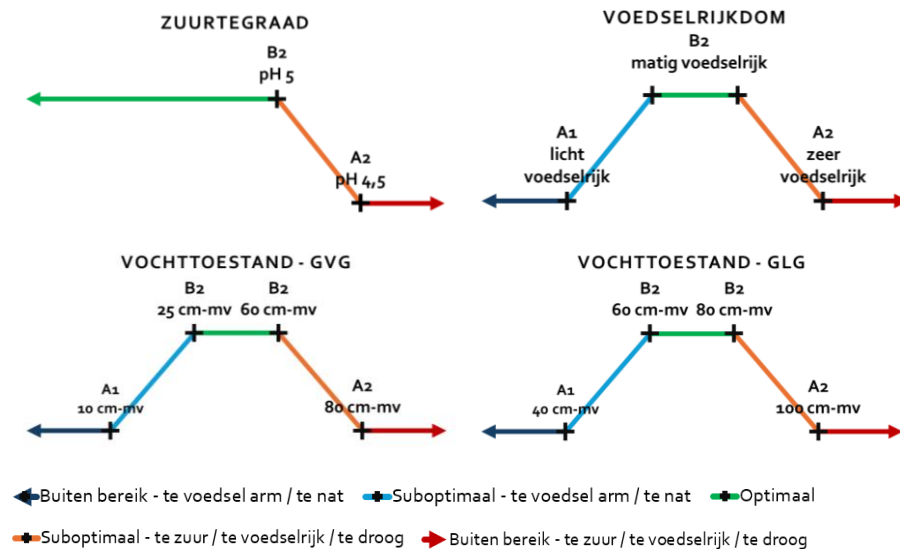
In Tabel 4-2 zijn de relevante parameters voor het kwaliteitsaspect abiotische kenmerken voor Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen gegeven en beoordeeld aan de hand van beschikbare informatie conform het beoordelingskader vanuit het profieldocument. Vervolgens worden de abiotische kenmerken in meer detail besproken op basis van beschikbare gegevens.

Tabel 4-2. Kwaliteitsaspect abiotische kenmerken voor H₉₁EoC Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek.

Abiotisch kenmerk	Huidige Toestand	Beoordeling	Bron
Zuurgraad	De pH-waarden van het grondwater vallen binnen het preferente bereik van het habitatype. Wat voor het habitatype eveneens relevant is, is de pH-waarden in de wortelzone. Hoe het hier exact mee staat is niet bekend. In Overlangbroek is lokaal door B-ware enige mate van verzuring aangetoond. In het gebied zijn indicaties van verzuring aanwezig, herkenbaar aan de vegetatie.	Onvoldoende gegevens beschikbaar	Ursem et al. 2023; Baayen & Verheugt, 2022
Vochttoestand	(Rivier)kwel wordt alleen indirect gemeten via de waterkwaliteit. Daadwerkelijke monitoring van kwelstromingen vindt niet plaats. Op basis van beschikbare gegevens lijkt de vochttoestand matig. Hoewel de grondwaterstanden in het voorjaar gunstig zijn, zakken ze dieper weg in het najaar. Bovendien is het water in het voorjaar minder baserijk dan in de zomer, wat betekent dat het onvoldoende basentoevoer optreedt op het moment dat het water tot de wortelzone reikt. De vochttoestand van het gebied wordt negatief beïnvloed door verschillende factoren: de grondwatertoevoer vanaf de Utrechtse Heuvelrug is sterk verminderd door toenemende droogte, enkele watergangen (Langbroekerwetering en Amerongerwetering) hebben een verdrogende werking en vangen kwel af en er vindt waarschijnlijk wegzijging plaats naar aangrenzende agrarische gebieden.	Matig	Ursem et al. 2023
Zoutgehalte	Zoet, geen brakke invloed.	Goed	
Voedselrijkdom	De hoge mate van verzuuring duidt op een te hoge voedselrijkdom. Dit volgt onder andere uit stikstofdepositie en mineralisatie. Daarnaast vindt tot de randen van het Natura 2000-gebied, in Kolland ook binnen de begrenzing, intensieve landbouw plaats. Dit leidt tot uitspoeling van meststoffen en een verhoogde toevoer van nutriënten. Het habitatype gedijt onder matig voedselrijke tot voedselrijke omstandigheden. Of dit daadwerkelijk wordt overschreden is onzeker. Wel is duidelijk dat de verzuuring te hoog is in het huidige systeem met o.a. een open kroondek en onvoldoende basenaanrijking.	Slecht (onzeker)	Verschillende bronnen op basis van expertise
Overstromingstolerantie	Er vindt geen inundatie plaats vanuit de rivier, maar vanuit kwel en/of regenwater staat watergereregeld op maaiveld.	Goed	

Voor alle gebieden geldt dat er geen invloed is van zout of brak water en dat overstroming niet plaatsvindt. In het gehele gebied vindt geen inundatie meer plaats vanuit de rivier sinds de bedijking. Incidenteel staat water tot op maaiveld door hevige neerslag, enkel regenwater leidt niet tot extra basenaanrijking wat wel het geval is bij inundatie met rivierwater of door aanrijking van rivierkwel tot aan de wortelzone. Voor zuurtegraad, voedselrijkdom en vochttoestand gelden preferente bereiken die zijn opgenomen in Figuur 4-3. Hiervoor is gekeken naar het preferente bereik van het vegetatietype Vogelkers-essenbos, omdat dit het meest passende vegetatietype is dat als goed kwalificeert binnen beekbegeleidende vochtige alluviale bossen op basis van de hydrologische condities (provincie Utrecht, 2024b). Voor dit type liggen de preferente grondwaterstanden relatief lager, waardoor dit type passend is in Kolland & Overlangbroek gezien de lage standen in de zomer. Dit drogere en minder gebufferde vegetatietype is daarentegen het meest gevoelig voor verzuring. Voor dit bostype betekent verzuring een geleidelijke verandering naar de soortenarme bossen van het Zomereikverbond. Qua voedselrijkdom komt het bereik van alle goed kwalificerende vegetatietypen enigszins overeen, met alle een voorkeur voor matige voedselrijkdom.

Op basis van de hydrologische monitoring (Ursem et al., 2023) kan de abiotiek per deelgebied in meer detail worden beschreven. De kwaliteit van het grondwater geeft deels inzicht in de omstandigheden in de wortelzone en in de mate van kwelaanvoer. Om de standplaatscondities te duiden is ook inzicht nodig in het bodemcomplex en de beschikbaarheid van andere nutriënten die de basen- en nutriëntenaanrijking sterk beïnvloeden. Hiervoor is aanvullend bodemchemisch onderzoek noodzakelijk. Op basis van de vegetatie lijkt er in het gebied spraken te zijn van verzuring, vermesting en verdroging (Baayen & Verheugt, 2022).

Figuur 4-3. Doelbereik van de abiotische kenmerken voor Vogelkers-essenbos, voor Kolland & Overlangbroek de doelvegetatie binnen Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen.

Overlangbroek

Op basis van de metingen van Ursem et al (2023) is in het voorjaar een duidelijke ruimtelijke spreiding te zien, waarin de grondwaterstanden in het westen en zuiden “buiten bereik – te droog” zijn voor de doelvegetatie. In het noorden, waar het habitattype ligt, zijn de standen nagenoeg overal “optimaal”. In de zomer is de situatie iets te droog op de locaties waar het habitattype is gekarteerd, maar wel kwalificerend als “suboptimaal - te droog”.

Ook de waterkwaliteit in Overlangbroek komt deels overeen met de optimale randvoorwaarden voor de habitattypen, maar rijkt waarschijnlijk onvoldoende tot de wortelzone. In het noordoostelijke deel ligt de pH tussen 6,5 en 7,5 en zijn de EGV-waarden laag. Dit, gecombineerd met hogere concentraties calcium en bicarbonaat, wijst erop dat hier grondwater de toplaag van de bodem bereikt. De invloed van grondwater lijkt in de lente echter kleiner dan in de zomer. In de lente waren de watertypen basenarmer, vermoedelijk door een grotere inmenging van regenwater. Wanneer het grondwater tot aan de wortelzone rijkt is er veel inmenging van regenwater, wanneer minder inmenging van regenwater plaatsvindt rijkt het grondwater niet tot de wortelzone. Waarschijnlijk vindt dus onvoldoende baseraanrijking plaats dat beschikbaar is voor de vegetatie. Uit de chemische analyse blijkt dat het grondwater op enkele meetpunten extreem hoge waarden voor sulfaat en/of chloride vertonen, wat duidt op mogelijke verontreiniging van het water. Hoewel de grondwaterkwaliteit redelijk goed lijkt te zijn, heeft een onderzoek van B-ware laten zien dat de kleilaag in Overlangbroek lokaal verzuurd is (Lucassen et al., 2022). Dit kan negatief doorwerken op het voorkomen van de habitattype, doordat verzuring de bodemchemie en daarmee de groeicondities voor kenmerkende soorten aantast. De oorzaak van de verzuurde bodem is onbekend en volgt mogelijk uit (historische) verzurende depositie en, in mindere mate, de afbraak van organisch strooiselmateriaal van zomereik (van den Broek & van Doorninck, 2023).

Oud Kolland

In beide deelgebieden van Oud Kolland zijn de GVG-waarde grotendeels suboptimaal nat of te nat (Ursem et al., 2023). Versnipperd door het gebied liggen er ook meetpunten met optimale condities, maar hieruit volgt

geen verklaarbare ruimtelijke spreiding. Ook in de GLG-situatie zijn de meeste meetlocaties nat of te nat. In Oud Kolland liggen de grondwaterstanden gemiddeld rond 50 cm-mv, ook in de droge lenteperiode van 2021. In dit deelgebied zijn geen meetpunten beschikbaar waar een chemische analyse is uitgevoerd voor de toetsing van het watertype afgeleid van de chemische analyse, maar wel op basis van de EGV- en pH-metingen. Alle afgeleide watertypen voldoen tijdens beide meetperioden aan de randvoorwaarden. Op basis hiervan lijkt kwel tot de wortelzone te reiken, echter moet dit nader worden onderzocht met een (bodem)chemische analyse. Wat wel opvalt is dat de gemiddelde EGV-waarden vrij hoog zijn, deze lijken hoger aan de rand dan in de kern van het gebied. Mogelijke is er sprake van vervuiling vanuit de landbouw of zorgt licht vervuult kwelwater van de Rijn voor deze hogere waardes (22,5-55,2 mS/m). De grondwaterkwaliteit lijkt over het algemeen gunstig voor het habitatype, met weinig aanwijzingen voor actuele verzuring met pH-waarden die passen bij vochtig alluviaal bos. Wel zijn er tekenen van nutriëntenbelasting aan de randen van de natuurgebieden.

Kolland

In Kolland zijn de GLG-en GVG-metingen uitgevoerd na de uitvoering van de maatregelen, maar vóór het doorvoeren van de (hogere) landbouwpeilen in het gebied. Vooral de GLG's van de middelste bospercelen lijken suboptimaal droog te zijn (Ursem et al., 2023). Ursem et al. (2023) merken op dat er grenzend aan het middelste natuurperceel mogelijk sloten liggen die een verdrogende werking hebben, wat overeenkomt met de ervaring van de landgoedeigenaar (van Doorninck et al., 2024). Op de andere locaties zijn de grondwaterstanden voornamelijk suboptimaal nat. Op de plekken waar de GLG "suboptimaal – te droog" is, is de GVG "optimaal" en waar de GLG "optimaal" is, is de GVG "suboptimaal – te nat" of "buiten bereik – te nat".

Voor alle punten geldt over het algemeen dat de watertypen tijdens beide meetperioden voldoen aan de randvoorwaarden voor het vegetatietype 43Aa5 Vogelkers-essenbos. Op landgoed Kolland zijn basenarm en matig basenarm grondwater de meest dominante watertypen (Ursem et al., 2023). In de lente is de regenwaterinvloed iets groter; meer meetpunten classificeren dan als zeer basenarm grondwater. Hoge concentraties chloride en sulfaat kunnen hier duiden op de invloed van rivierwater, maar ook vervuiling uit de omgeving. Ook de hoge EGV-waarden (rond de 80 à 90) kunnen duiden op vervuild grondwater of invloed van Rijnwater. De verzuring die in het gebied speelt (Van den Broek & Van Doorninck, 2023), kan lokaal een gevolg zijn van (historische) verdroging, (historische) verzurende stikstofdepositie en afbraak van strooisel (Lucassen, van Doorn, & Smolders, 2022).

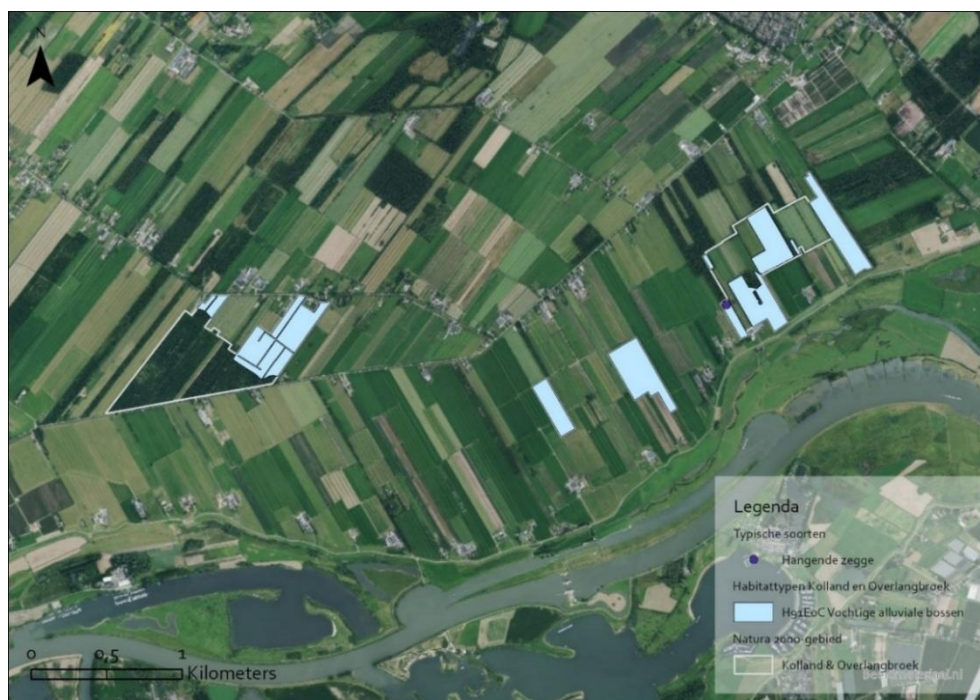
Tijdens de zomerperiode dringt bij meerdere meetpunten de grondwaterstand onvoldoende door in de relevante zones voor de aanwezige natuurdoelen. Op deze punten zijn de voorjaarsstanden ideaal maar vindt minder basenaanrijking plaats, omdat regenwater dan met het kwelwater vermengd. Op de andere punten dringt grondwater in de zomer wel door in de relevante zones, alleen zijn de omstandigheden in het voorjaar iets te nat. In de huidige situatie lijkt rivierkwel uit de Nederrijn en kwel vanaf de Utrechtse Heuvelrug in hoge mate te worden afgevangen, zoals de dwarssloot in het oostelijke bosperceel (Van den Broek & Van Doorninck, 2023). Dit kwelwater wordt afgevoerd door het oppervlaktewater en kan zo niet benut worden door de natuur.

Typische soorten

In het profieldocument staan 25 typische soorten voor Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. Niet al deze soorten zijn te verwachten in het gebied. Als een soort niet voorkomt in de regio Utrecht, zegt de afwezigheid niets over de kwaliteit van het habitatype. Daarom is een selectie gemaakt op basis van soorten die in de afgelopen 20 jaar in de provincie zijn waargenomen. Op basis van een NDFP-analyse zijn zestien typische soorten als relevant beoordeeld voor Kolland & Overlangbroek (Tabel 4-3). Van deze zestien relevante typische soorten zijn er drie waargenomen in Kolland & Overlangbroek tussen 2018-2025 (van den Broek & Van Doorninck, 2023). Het betreft hangende zegge, grote bonte specht, matkop. Daarnaast is met zekerheid te zeggen dat bloedzuring en boomklever in het gebied voorkomen op basis van waarnemingen door terreinbeheerders, maar deze soorten zijn niet in de NDFP opgenomen. Appelvink had in 2019 vier territoria net buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. De verspreiding van typische soorten vaatplanten, vlinders, libellen en vogels is opgenomen in Figuur 4-4.

Tabel 4-3. Kwaliteitsaspect 'Typische soorten' voor habitatype H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen, waarbij alleen betrouwbare waarnemingen volgens een protocol zijn gebruikt. Er is onderscheid gemaakt tussen (a) alle typische soorten voor het habitatype, (b) typische soorten die in de afgelopen 20 jaar voorkwamen binnen Provincie Utrecht (NDFF) en (c) typische soorten die in de afgelopen 6 jaar binnen het Natura 2000-gebied zijn waargenomen (NDFF). * deze soorten zijn niet volgens een protocol waargenomen en opgenomen in de NDFF, toch kan op basis van waarnemingen door terreinbeheerders met zekerheid gesteld worden dat deze soorten hier voorkomen.

criterium	Aangetroffen soorten
Typische soorten voor H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen	Vuursalamander, grote ijsvogelvlinder, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, lepidostoma hirtum, alpenheksenkruid, bittere veldkers, bloedzuring, bosereprijs, bosmuur, bospaardenstaart, boswederik, gele monnikskap, gladde zegge, groot springzaad, hangende zegge, klein heksenkruid, knikkend nagelkruid, paarbladig goudveil, reuzenpaardenstaart, slanke zegge, verspreidbladig goudveil, witte rapunzel, appelvink, boomklever, grote bonte specht, matkop
Typische soorten voor H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen die in de afgelopen 20 jaar in de provincie Utrecht zijn aangetroffen	Appelvink, bospaardenstaart, reuzenpaardenstaart, knikkend nagelkruid, groot springzaad, bittere veldkers, waterspitsmuis, witte rapunzel, bloedzuring, vuursalamander, boomklever, bosmuur, bosereprijs, hangende zegge, grote bonte specht, matkop
Typische soorten voor H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen die in de afgelopen 6 jaar in Kolland & Overlangbroek zijn aangetroffen	Hangende zegge, grote bonte specht, matkop, bloedzuring* en boomklever*

Figuur 4-4. Voorkomen en verspreiding van de typische soorten habitatype H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidende bossen in de soortgroepen vaatplanten (rondje), vlinders (vierkant) en/of libelle (driehoek) binnen het Natura 2000-gebied van Kolland & Overlangbroek van 2019 tot 2025. Zie voorts onder het kopje kaarten paragraaf 4.1.

Overige kenmerken van een goede structuur en functie

In Tabel 4-4 zijn de kenmerken van structuur en functie van Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen weergegeven en is de huidige toestand in Kolland & Overlangbroek aangeduid. De aspecten zijn niet altijd kwantitatief bepaald en zo is de informatie voor de beoordeling van dit kwaliteitsaspect regelmatig gegrond in de expertise van de beherende partijen en beschrijvende gebiedsstudies, de informatiebeschikbaarheid tussen de deelgebieden is niet homogeen noch compleet. Hetgeen dat beschreven staat dient als indicatie, maar is niet per se gebaseerd op de compleetheit van data. Onder de tabel wordt de huidige toestand uitgebreid beschreven.

Tabel 4-4. Kenmerken van een goede structuur en functie voor H91EoC Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek. Een kwalitatief goed habitatype voldoet aan deze kenmerken, de kenmerken zijn niet onderling inwisselbaar. In de kolom huidige toestand is per parameter een oordeel gegeven.

Structuur en functie	Huidige toestand	Beoordeling	Bron
Periodieke overstroming met rivier- of beekwater	Enkel indirect rivierinvloed bij Oud Kolland en Kolland. Inundaties vanuit regenwater en/of grondwater vindt wel plaats, maar voldoet niet aan dit kenmerk.	Slecht	Provincie Utrecht, 2019
Dominantie van wilgen, zwarte populier, gewone es, iep of zwarte els	In het gebied is es en zwarte els nog altijd dominant. In Overlangbroek zijn zwarte els en populier dominante soorten.	Goed	Provincie Utrecht 2024, van Doorninck et al. 2025
Bedekking van exoten <5%	Op Overlangbroek en Oud Kolland woekert de exoot dijkviltbraam. Mogelijk zijn er ook nog locaties met reuzenberenklauw. Daarnaast is de schimmel <i>Hymenoscyphus fraxineus</i> (verantwoordelijk voor de essentaksterfte) een exoot met vergaande gevolgen op de structuur en functie. Op Kolland komen acacia en Japanse duizendknoop voor na de werkzaamheden. Japanse duizendknoop leek effectief bestreden, maar is weer terug in het gebied.	Slecht	Van Doorninck et al., 2024
Gevarieerd bosstructuur en gemengde soortensamenstelling	Na essentaksterfte is de soortenvariatie in herbepplanting hoog en voornamelijk gunstig, maar is de bosstructuur ongunstig. Verruiging vindt plaats door woekering van (gewone) esdoorn, (dijkvilt)braam en brandnetel, daarom is de gelaagdheid van het bos laag en is er bijna geen sprake van een goed ontwikkelde kruidlaag. In de bossen lijkt de aanplant wel stand te houden, ondanks de verruiging. Toch is de kroonlaag nog altijd dun door de grootschalige boomuitval.	Slecht	o.a. provincie Utrecht, 2024; van Doorninck & van den Broek, 2023
Aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven	Hakhoutstoven van de es zijn aanwezig maar worden nu ook aangetast en sterven af. Daarnaast zijn er ook stoven van elzen aanwezig. Oude levende en oude dikke dode bomen komen in het gebied niet/nauwelijks voor (dode hakhoutstoven en de relatief dunnen essen dragen niet bij aan dit kwaliteitsaspect).	Slecht	Van Doorninck et al., 2024
Bloemrijk voorjaarsaspect	Kenmerkende soorten, zoals bosanemoon en rankende helmblom, zijn verdwenen en de algemene biodiversiteit en bossamenstelling zijn achteruitgegaan.	Slecht	Mond med. beheerders
Aanwezigheid van kwel en/of bronnen	Over het algemeen lijkt de basenaanrijking summier.	Matig	Ursem et al, 2023
Optimale functionele omvang: vanaf tientallen hectares	In Kolland en Overlangbroek is bos aanwezig van enkel tientallen ha, deze gebieden liggen wel geïsoleerd in de omgeving maar voldoen wel aan de functionele omvang. Oud Kolland voldoet niet aan de optimale omvang en moet uitgebreid worden. Ook dit deelgebied is geïsoleerd. Uitwisseling is niet of nauwelijks mogelijk tussen de vier Natura 2000-deelgebieden.	Slecht	Habitatype-kartering

De kenmerken van een goede structuur en functie sluiten aan bij eerder besproken aspecten in het gebied, zoals essentaksterfte, beperkte kweltoevoer en versnippering. Daarom volstaat hier een beknopte beschrijving.

Bij de uitlaat van Overlangbroek komt waterviolier voor en zijn voornamelijk in de winter kwelviezen waargenomen. Dit wijst op grondwaterinvloed, maar gezien de ligging nabij de uitlaat en het seizoensgebonden karakter (winter) is het effect op de interne natuurwaarden mogelijk beperkt. Wanneer het grondwater in de winter tot in de wortelzone reikt, is het aandeel regenwater relatief groot ten opzichte van het basenrijke grondwater. Hierdoor is het basenrijke grondwater verdunt door het regenwater, waarna het versneld wordt afgevoerd via watergangen. Omgekeerd geldt dat wanneer het grondwater van goede kwaliteit is maar dieper ligt, het de wortelzone niet bereikt en dus minder direct bijdraagt aan de vegetatieontwikkeling.

De essentaksterfte, veroorzaakt door een invasieve exoot, heeft de soortensamenstelling sterk veranderd. Lokaal lijkt bosaanplant aan te slaan en stand te houden tussen verruigde ondergroei. Lokaal zorgt de soort dijkviltbraam voor een dominante bedekking van exoten, wat de verruiging versterkt en de verdringing van kenmerkende soorten in de ondergroei bevordert. In het bloemrijke voorjaarsaspect is de diversiteit verminderd en zijn habitat- en gebiedseigen soorten verdwenen. Mogelijk speelt verzuring hierin een rol, al ontbreken bodemchemische gegevens om dit op directe wijze en volledig te onderbouwen.

Oud Kolland is qua oppervlakte dermate klein en omgeven door agrarisch grasland, dat het de functionele omvang niet haalt. Hier is uitbreiding van het areaal noodzakelijk. In de andere deelgebieden voldoet de omvang, met enkele tientallen hectare, wel. Voor alle deelgebieden geldt dat de ecologische connectiviteit te laag is. Hierdoor is uitwisseling van zaden en sporen beperkt en vindt er nauwelijks genetische uitwisseling plaats tussen de deelgebieden. Dit maakt de bossen kwetsbaar voor externe omstandigheden.

4.2.3 Effecten van de uitgevoerde maatregelen

De hydrologische inrichting van de deelgebieden is zeer recent uitgevoerd, of in sommige gevallen nog niet afgerond. De jaren na inrichting zijn bovendien gekenmerkt door grote extremen in zowel droogte als neerslag, waardoor het momenteel niet mogelijk is om de effecten van de maatregelen betrouwbaar te beoordelen (van Doorninck et al., 2024). Ten opzichte van de uitgangssituatie, waarin de natuurgebieden geen geïsoleerd hoger peil kenden, is de huidige situatie wel verbeterd. Kolland kent echter nog steeds een interne afwisseling tussen natuur- en landbouwpeil. Idealiter wordt binnen de begrenzing een aaneengesloten natuurpeil ingericht. Daarnaast liggen de Natura 2000-deelgebieden nog altijd hydrologisch versnipperd in de omgeving. De natuur zou gebaat zijn bij een groter, samenhangend natuurpeilgebied. Dit maakt het mogelijk om in de zomer op een iets hoger peil te sturen, waardoor in de winter een iets lager peil kan worden gehanteerd om zo natschade te voorkomen. De genomen hydrologische maatregelen zijn enkel gericht op het interne watersysteem, gericht zijn op het vasthouden van water in het gebied. Dit lijkt goed te functioneren, maar er is wel sprake van droogtestress, te zien aan droogstaande sloten. Voor het systeem is intern water vasthouden niet voldoende en zijn er ook maatregelen nodig die de aanvoer c.q. ondiepe invloed van grondwater vergroten.

In Overlangbroek functioneert het interne oppervlaktewatersysteem nog niet optimaal na de uitvoering van de hydrologische herstelmaatregelen. In droge perioden zakken de grondwaterstanden nog steeds te diep weg. Daarnaast is de afvoercapaciteit in natte periode juist ontoereikend, waardoor regenwater onvoldoende kan worden afgevoerd en het gebied te nat is en zich een regenwaterlens voordoet. Staatsbosbeheer geeft aan dat de hogere gronden, met een eigen peilvak, afwateren op de lagere gronden waar het habitattypen voorkomt. Dat versterkt de te natte hydrologische situatie in de winter. In zijn totaliteit betekent dit dat kwalitatief goed, baserijk grondwater onvoldoende kan doordringen tot de wortelzone. In de zomer stijgt het grondwater niet hoog genoeg, terwijl het in de winter wordt weggedrukt of vermengd met regenwater.

In Kolland zijn de werkzaamheden volgens plan uitgevoerd. Echter is er in het oostelijke deel een lek ontstaan in de scheiding tussen het natuurpeilgebied en de Amerongerwetering met een landbouwpeil. Door de hoge kweltoevoer bleef het gebied ondanks de lek in het oppervlaktewatersysteem relatief nat, toch werden de streefpeilen niet gehaald of behouden. Daarnaast werd het kwelwater vermoedelijk versneld afgevoerd naar landbouwsloten, waardoor het niet ten goede komt aan de natuur. Op moment van schrijven van voorliggende evaluatie is dit lek door de terreineigenaar hersteld. Verder lijken enkele scheisloten in Kolland dermate diep dat ze een verdrogend effect hebben op nabijgelegen bospercelen. Gebiedsvreemd (verontreinigd) water wordt niet ingelaten in het gebied. Ondanks het hogere peil is er in het hydrologisch geïsoleerde gebied sprake van droogtestress, en staan veel watergangen in de zomer droog.

Volgens het aanwijzingsbesluit, de NDA en het advies van de EA is het, mede door de essentaksterfte, noodzakelijk om andere habitateigen boomsoorten aan te planten. Dit draagt bij aan het behoud van het bossysteem, versterkt de epifytische mossenflora en verhoogt de robuustheid van het bos tegen ziektes en klimaatverandering. De aanplant van alternatieve boomsoorten sluit aan bij het advies van de EA en komt deels overeen met officiële bronnen zoals het aanwijsbesluit, profieldocument en de herstelstrategie

(provincie Utrecht, 2024b). Daarnaast heeft de rechter de uitspraak gedaan dat in de boomsamenstelling de beheerder enige beheervrijheid heeft om soorten die passen binnen het habitattypen, en max 5% niet inheemse soorten aan te planten. Wel is het belangrijk om terughoudend te zijn met de aanplant van soorten als haagbeuk, zoete kers en ratelpopulier/esp binnen de Natura 2000-begrenzing of kwalificerende vegetaties, vanwege onzekerheid over hun geschiktheid binnen dit specifieke habitattype. In het komende beheerplan moet de bosstrategie worden herzien, op basis van zowel juridische gronden als uitvoerbaarheid.

In Overlangbroek lijken de eerste resultaten van de aanplant van inheemse soorten voorzichtig positief. Lokaal lijkt de aanplant stand te houden en het struweel te overgroeien en terug te dringen, op andere plekken is nog steeds sprake van verruiging. Een definitieve beoordeling is echter pas mogelijk over 8 à 9 jaar. In Kolland is er een duidelijke variatie in bossamenstelling, gerelateerd aan de afwisseling tussen droge zandkoppen en natte komleilaagten, en het bijbehorende verschil in kwelinvloed. In het oostelijke deel houdt het elzenbos stand dankzij de natte omstandigheden, die ook de woekering van braam beperken. In drogere delen is het bos van oudsher opener, waardoor de uitval van bomen heeft geleid tot een versterkte verruiging van de ondergroei. Vooralsnog lijkt de aanplant lokaal aan te slaan, maar is het effect nog beperkt.

4.3 Conclusie huidige toestand en ontwikkeling Natura 2000-waarden

Op basis van de in dit hoofdstuk beschreven huidige situatie van het habitattype is in Tabel 4-5 de huidige situatie van deze Natura 2000-waarden samengevat.

Tabel 4-5. Conclusie huidige toestand en ontwikkeling Natura 2000-waarden in Kolland & Overlangbroek gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstelling (IHD), = staat voor een behoud- en > voor een uitbreiding-/verbeteringsopgave.

Habitattypen	IHD Oppervlakte	Huidige situatie omvang	IHD Kwaliteit	Huidige situatie kwaliteit
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen	= Kolland & Oud Kolland > Overlangbroek	Vanuit gebiedskennis en expertise is er algeheel consensus over de achteruitgang van het oppervlak in Kolland & Overlangbroek.	=	Vanuit gebiedskennis en expertise is er algeheel consensus over de achteruitgang van de kwaliteit in Kolland & Overlangbroek.

Hoofdstuk 5 Knelpunten en drukfactoren voor de Natura 2000-doelen

Bij de beschrijving van drukfactoren is onderscheid gemaakt tussen drukfactoren die buiten het gebied spelen maar invloed hebben op relevante processen, factoren en kenmerken binnen het gebied (paragraaf 5.1) en drukfactoren die specifiek binnen het gebied kunnen worden onderscheiden (paragraaf 5.2).

5.1 Drukfactoren van buiten het gebied

Veel drukfactoren voor natuurbehoud, -herstel en -ontwikkeling vinden hun oorsprong buiten de grenzen van de natuurgebieden zelf. De natuurgebieden maken immers deel uit van een groter landschappelijk systeem waarin verschillende functies een rol hebben gekregen en die druk kunnen uitoefenen op de natuurgebieden. Voorbeelden zijn de hydrologie en stikstofdepositie, wat er buiten het gebied gebeurt is sturend voor de kwaliteit binnen het natuurgebied. Deze drukfactoren van buiten het gebied komen voort uit hoe wij het landelijk gebied intensief hebben ingericht en beheren en beïnvloeden (in negatieve zin) de standplaatscondities van habitattypen en leefgebieden van habitatrictlijnsoorten. We hebben diverse functies zoals landbouw, woningbouw, natuur en recreatie 'gestapeld', waardoor drukfactoren elkaar versterken. Het is dan ook belangrijk de drukfactoren als geheel te beschouwen. Vanuit het voorzorgsbeginsel is het belangrijk om duidelijk in kaart te brengen waar drukfactoren zich bevinden, en op welk schaalniveau deze het beste kunnen worden aangepakt.

De drukfactoren van buiten het gebied komen voor op regionale schaal en zijn zodanig van aard dat ze voor een groot deel van de Natura 2000-gebieden gelden. Inzicht hierin biedt een kader om bredere ruimtelijke en beleidsmatige verbanden te duiden, zonder direct in te gaan op gebiedsspecifieke details. Hier volstaat het om een beschrijving te geven op regionale schaal, omdat de drukfactoren ook op dat niveau voorkomen. In paragraaf 5.2 wordt, waar dit aan de orde is, nog nader op deze drukfactoren ingegaan. Hier worden namelijk de gebiedsgerichte aangrijpingspunten voor ecologisch herstel besproken, gericht op het wegnemen van drukfactoren binnen en rondom het Natura 2000-gebied. Dit betekent dat eenzelfde drukfactor in zowel paragraaf 5.1 als 5.2 besproken kan worden wanneer deze op zowel regionale als lokale schaal speelt. Voor effectief behoud en herstel van natuur kunnen dan (mitigerende) maatregelen op beide niveaus nodig zijn.

5.1.1 Klimaatverandering

De effecten van klimaatverandering op de instandhoudingsdoelstellingen vormen momenteel een hiaat in het Nederlandse natuurbeleid, enerzijds omdat specifieke effecten op soorten en habitattypen met instandhoudingsdoelstellingen niet goed in beeld zijn en anderzijds omdat er weinig beleid op gemaakt wordt. Ook in de landelijke Handreiking Natuurdoelanalyse stond klimaatverandering niet vermeld. Mede daardoor komen effecten van klimaatverandering in de basis niet goed aan de orde in de NDAs. Voor verschillende habitattypen, habitat- en vogelrichtlijnsoorten is klimaatverandering een drukfactor die in hoge mate doorwerkt op andere (reeds bestaande) drukfactoren. Belangrijk om hierbij te realiseren is dat klimaatverandering andere drukfactoren versterkt. De mate waarin zal naar alle waarschijnlijkheid toenemen in de toekomst, afhankelijk van de mate van klimaatverandering en de genomen klimaatadaptatiemaatregelen. Prognoses moeten worden meegenomen in het volgende beheerplan, zodat een pakket aan maatregelen kan worden opgesteld dat bijdraagt aan het duurzaam, dus ook klimaatbestendig, behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. De Ecologische Autoriteit stelt dat klimaatverandering een belangrijke, maar niet exclusieve rol speelt in het onder druk zetten van Natura 2000-doelen. Er is altijd sprake van interacties met andere omgevingsfactoren⁶.

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft op basis van literatuurstudie en expertkennis laten onderzoeken hoe de klimaatrisico's in de toekomst gaan toenemen en een belangrijke(re) rol gaan spelen bij de realisatie van de doelen voor natuur (Henkens et al., 2024). Hieruit blijkt dat vijf effecten van klimaatverandering een

---

⁶ [Factsheet-Klimaatverandering-en-Natura-2000-gebieden.pdf](#)

belangrijke rol spelen bij het behalen van de VHR-doelen in Nederland, temperatuurstijging, extreme droogte, extreme natheid, zeespiegelstijging en verzilting. In Utrecht zal het effect van zeespiegelstijging en verzilting beperkt zijn, daarom worden deze hier niet verder meegenomen. De risico's zijn nu hoger ingeschat dan in eerdere rapportages (2013-2018), vooral omdat er verder vooruit is gekeken tot 2050 en 2100 in plaats van tot 2030.

Voor ruim 46% van de VHR-doelen in Nederland wordt een (groot) risico verwacht door stijgende temperaturen (Henkens et al., 2024). Koelteminnende soorten kunnen verdwijnen, terwijl warmteminnende soorten juist toenemen. Dit resulteert in een noordwaartse verschuiving van de verspreidingsarealen van soorten. Dit kan de lokale soortensamenstelling zodanig veranderen dat het gebied niet langer voldoet aan de kenmerken van een habitatype. Daarnaast is achteruitgang van de kwaliteit van leefgebied een belangrijk risico van temperatuurstijging, denk bijvoorbeeld aan de verslechterende oppervlaktewaterkwaliteit van de vele opwarmende vennen, poelen, meren, beken en rivieren. In eerste instantie zal vooral de kwaliteit afnemen, maar op den duur kunnen kenmerkende Nederlandse landschappen en leefgebieden, zoals Kranswierwateren en Blauwgraslanden, geheel verloren gaan. De realisatie van het NNN maakt het mogelijk dat warmte- en koelteminnende soorten zich kunnen verplaatsen en draagt bij aan een robuuster en veerkrachtiger leefgebied dat beter bestand is tegen klimaatinvloeden. Toch kunnen hiermee niet alle risico's van klimaatverandering worden weggenomen (Henkens et al., 2024).

Droogte vormt een groot en acuut risico voor bijna 64% van de VHR-doelen (Henkens et al., 2024). De extreem droge zomers van 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben droogte op de maatschappelijk agenda gezet. Omdat droogte vaak op Europese schaal voorkomt, ontstaat er niet alleen een neerslagtekort, maar neemt ook de aanvoer van rivierwater af of valt deze zelfs tijdelijk weg. Daarmee is het cumulatieve effect groot. In periode van droogte verdrogen habitattypen en leefgebieden, of drogen ze zelfs volledig op. Planten ervaren hierdoor (langduriger) droogtestress en dieren raken leefgebied kwijt, met uitdroging of sterfte tot gevolg. Doordat droogte zich vaak over een groot gebied uitstrekt, zijn uitwijkmogelijkheden voor soorten beperkt. Voor plantensoorten die initieel overleven kunnen de effecten doorwerken. Ze bloeien na aanhoudende droogtestress vaak minder of later, waardoor de zaadsetting sterk afneemt of zelfs uitblijft (Beringen, 2022). Dit betekent dat ze zich dat jaar nauwelijks voortplanten en er weinig of geen nieuwe planten opkomen in de volgende generatie. Als dit meerdere jaren achter elkaar gebeurt, kan de populatie langzaam achteruitgaan doordat er onvoldoende zaad in de bodem aanwezig is om de soort in stand te houden. Maatregelen die het vasthouden en bergen van water verbeteren, zijn daarom van groot belang.

Het negatieve effect van extreme natheid, zoals hoosbuien of overstromingen tijdens het groeiseizoen, is voor de natuur meestal beperkter dan dat van extreme droogte (Henkens et al., 2024). Dit komt vooral doordat extreme natheid zich doorgaans op kleinere schaal voordoet, waardoor mobiele diersoorten kunnen uitwijken naar drogere gebieden. Voor plantensoorten treden negatieve effecten meestal pas op na langdurige of herhaalde periodes van extreme natheid. Bij extreme natheid kan de bodem verzadigd raken met water, waardoor het zuurstofgehalte daalt. Dit kan lokaal leiden tot veranderingen in de soortensamenstelling, maar heeft meestal weinig invloed op landelijke schaal. Lokaal kan extreme natheid een risico vormen, maar het biedt ook kansen voor verscheidene habitattypen, habitat- en vogelrichtlijnsoorten met instandhoudingsdoelstellingen in de provincie Utrecht.

5.1.2 Stikstof

Onderstaand worden allereerst in samenhang de mate van stikstofbelasting op de stikstofgevoelige natuur besproken. Met de AERIUS Monitor 2024 is gekeken naar de ontwikkelingen van de stikstofdepositie tijdens de eerste beheerplanperiode en de voorziene ontwikkeling in het tweede beheerplan. Er is in oktober 2025 een nieuwe AERIUS-monitor gepubliceerd (M25), deze kwam beschikbaar nadat deze analyse is opgesteld en is dus niet meegenomen. Het enige voorkomende habitatype in Kolland & Overlangbroek H₉₁EoC Vochtig alluviale bossen – beekbegeleidende bossen is stikstofgevoelig. Momenteel loopt er een rechtszaak waarin ter discussie staat of de kritische depositiewaarden (KDW) voor dit habitatype op kleigrond te hoog is. De KDW is de hoeveelheid depositie die een intact ecosysteem over langere tijd kan verdragen zonder dat significante schade optreedt aan de structuur of het functioneren van dat systeem. Momenteel is er op Kolland en

Overlangbroek geen sprake van een intact ecosysteem en kan het bossysteem minder depositie aan dan de KDW.

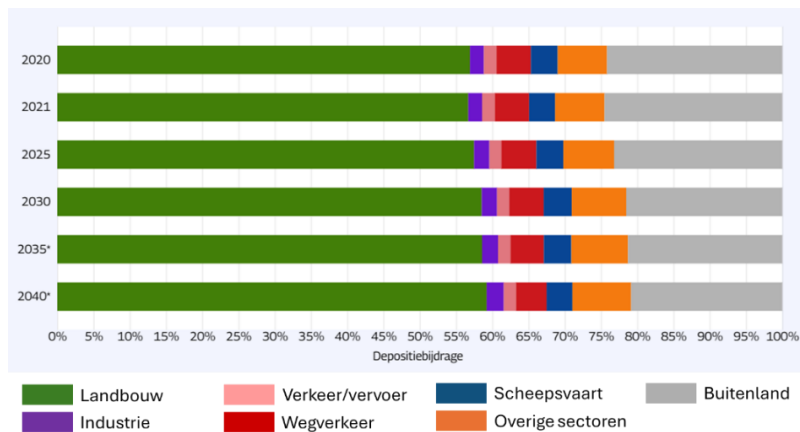
Voor Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen is gekeken naar de mate van overschrijding van de KDW in de eerste beheerplanperiode op basis van het jaar 2021, en de voorziene ontwikkelingen in stikstofdepositie op basis van een prognose voor de jaren 2025 en 2030. Deze berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de in AERIUS Monitor 2024 beschikbare habitattypekartering. Voor Kolland & Overlangbroek betreft dit de To-kaart. Sinds het vaststellen van de To-habitatkaart, is het habitattypeareaal in de praktijk mogelijk gewijzigd, echter geldt voor de locaties waar het habitattype mogelijk niet meer aanwezig is een herstelopgave waardoor ook op die locaties de KDW niet mag worden overschreden. Ook voor de prognose van depositie in 2030 wordt in AERIUS de To-kartering aangehouden. Dit betekent dat niet is onderzocht in hoeverre de stikstofdepositie wordt overschreden op de uitbreidingslocaties in Overlangbroek.

In Figuur 5-1 is het oppervlak ten opzichte van de KDW weergegeven. Het overgrote deel van het areaal H91EoC Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidend bossen kent geen overschrijding van de KDW. In 2021 en 2025 is op 1,9% van het areaal sprake van stikstofdepositie hoger dan de KDW. De verwachting is dat er in 2030 op geen enkel areaal meer een overschrijding van de KDW plaatsvindt. Ook het areaal met een naderende overschrijding neemt richting 2030 af en betreft dan naar verwachting nog 1,9%. In 2030 neemt de stikstofdepositie volgens de modelprognose af tot een gemiddelde van rond de 20 kg N/ha/j.

Figuur 5-1. Ontwikkeling stikstofbelasting voor de jaren 2021, 2025 en 2030 in Kolland en Overlangbroek (Natura 2000-gebieden | AERIUS Monitor 2024).

In Kolland & Overlangbroek wordt een lichte verschuiving in de herkomst van de stikstofdepositie verwacht (Figuur 5-2). Het aandeel afkomstig uit het buitenland neemt naar verwachting af (van 24,5% naar 21,5%), het aandeel uit wegverkeer (~4,7%) en vervoer en ander weggebruik (~1,7%) blijft nagenoeg gelijk en stikstof afkomstig uit landbouw (van 56,7% naar 58,5%), scheepvaart (3,6% naar 3,9%), industrie (1,9% naar 2,1%) en overige sectoren (6,8% naar 7,5%) neemt in verhouding iets toe volgens de prognose. Door de jaren heen blijft het grootste deel van de stikstofdepositie in Kolland & Overlangbroek afkomstig uit de landbouw, gevolgd door stikstofdepositie uit het buitenland.

Figuur 5-2. Relatieve herkomst stikstofdepositie in Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (AERIUS Monitor 2024).

De verwachte afname van stikstofdepositie is gebaseerd op een landelijk model dat uitgaat van de implementatie van beoogde maatregelen. De werkelijke realisatie van deze afname is echter afhankelijk van de mate waarin beoogde maatregelen die in het model zitten worden uitgevoerd en of deze daadwerkelijk het beoogde effect behalen. Daarin is de lokale situatie sterk afhankelijk van initiatieven vanuit de landelijke politiek. Gezien de huidige stand van zaken, lijkt het aannemelijk dat de invulling die hieraan gegeven wordt ontoereikend zal zijn. Daarom zijn mogelijk ook (aanvullende) lokale maatregelen nodig. Deze analyse geeft dus inzicht in de globale trend en dient ook op die manier geïnterpreteerd te worden.

Daarnaast worden enkel ecologische processen niet meegenomen in de modelberekening. Allereerst geaccumuleerde stikstof in de bodem door jarenlange overmatige depositie (historische depositie). Op deze manier blijft de stikstofvoorraad nog jaren beschikbaar voor opname door planten en bodemorganismen, waardoor het herstel van kwetsbare vegetaties vertraagd wordt. Het negatieve effect op de natuur werkt dus door, ook wanneer de externe depositie afneemt. Daarnaast wordt tot aan de Natura 2000-begrenzing van Kolland & Overlangbroek mest uitgereden. Via uitspoeling leidt dit tot een continue toevoer van nutriënten, waardoor de bodem verrijkt en verzuurd en karakteristieke soorten verdwijnen. Omdat de bemesting zorgt voor bodemverzuring vertraagt het bodemherstel, omdat de buffering via kweltoevoer tegengaat. Naast bronmaatregelen om de stikstofdepositie te verminderen zijn maatregelen nodig gericht op bodemherstel, hydrologisch herstel en het beperken van nutriëntentoevoer via uitspoeling.

5.1.3 Grondwateronttrekkingen

Landelijk verdwijnt het meeste water jaarlijks via verdamping (60-80%) en afvoer via oppervlaktewater (10-20%). Daarom ligt de oplossing vooral in het vasthouden van water, zuinig gebruik en het benutten van neerslagoverschotten in de winter om het grondwater aan te vullen (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022). Dit kan door regenwater op te vangen, infiltratie te bevorderen, verdamping te beperken en de bodemstructuur te verbeteren. Daarnaast worden grondwateronttrekkingen door de landbouw, voor drinkwaterwinning en ten behoeve van industrie als belangrijke oorzaak voor verdroging genoemd (Martens & ten Holt, 2020). De effecten van grondwateronttrekking hangen sterk af van de diepte waarop het water wordt gewonnen. Diepe onttrekkingen hebben minder effect op de grondwaterstand, maar kunnen invloed hebben op omvang van kwelstromen en daarmee op natte natuurtypen, zoals veenmoerassen en blauwgraslanden. Ondiepe onttrekkingen kunnen direct leiden tot verlaging van de grondwaterstand met verdroging van de wortelzone van vegetatie tot gevolg, wat leidt tot afname van soortenrijkdom en veranderingen in vegetatiesamenstelling/-structuur.

De bescherming van natuurgebieden is wettelijk geregeld via de Omgevingswet. Vergunningverlening voor een onttrekking kan alleen geschieden als blijkt dat er geen significant negatieve effecten zijn op grondwaterafhankelijke natuur (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022). Bij de beoordeling van een aanvraag voor een nieuwe vergunning worden de effecten van onttrekkingen op de natuur niet altijd volledig in beeld gebracht, zeker als het gaat om de cumulatie van bestaande en nieuwe onttrekkingen, temeer daar het effect van bepaalde bestaande onttrekkingen onbekend is omdat voor deze alleen een meldingsplicht

geldt. Daarnaast zijn er ook illegale onttrekkingen. Het probleem wordt dus versterkt doordat de registratie van bestaande onttrekkingen vaak niet compleet of actueel is. GS is bevoegd gezag voor onttrekkingen voor industriële toepassingen groter dan 150.000 m³/j en voor onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening (en voor open bodemenergiesystemen, welke onder de Omgevingswet vallen). Het waterschap is bevoegd gezag voor tijdelijke onttrekkingen (bronbemalingen, beregeningen etc.) en onttrekkingen voor industrie kleiner of gelijk aan 150.000 m³/j. Vanwege deze splitsing is samenwerking en een goede registratie van belang om bij nieuwe aanvragen, effecten van bestaande onttrekkingen mee te nemen in de beoordeling.

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) constateren dat de droge periodes tussen 2018 en 2020 tot een toename hebben geleid in de omvang van grondwateronttrekkingen, waarbij met name de toename in beregening voor de landbouw opvalt (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021). Door deze toename van de vraag en de afnemende beschikbaarheid van zoet water, komt het grondwatersysteem steeds meer onder druk te staan. Ook de vraag naar drinkwater neemt per persoon iets toe, terwijl de onttrekking voor industriële juist afneemt. Drinkwater is goed voor ongeveer 80% van alle grondwateronttrekking per jaar. In de landbouw is het minder duidelijk hoeveel water precies wordt opgepompt, omdat kleine onttrekkingen vaak niet worden geregistreerd of gemonitord. Tijdens droge en warme periodes stijgt de watervraag flink, vooral in de landbouw. In droge zomers kan de landbouw tot 65% van de totale grondwateronttrekking voor haar rekening nemen. In een gemiddeld jaar wordt landelijk ongeveer 100 miljoen m³ grondwater gebruikt voor beregening, maar in een extreem droog jaar kan dat oplopen tot 200 miljoen m³. Omdat deze onttrekkingen vooral plaatsvinden als het al droog is, kunnen ze lokaal een groot effect hebben op de grondwaterstand. Hierdoor duurt het na een droge periode langer voordat het grondwaterpeil en de kwel zich herstellen. Ook relatief kleine onttrekkingen kunnen hierdoor lokaal een effect hebben op de natuur, vooral wanneer ze in het groeiseizoen plaatsvinden. Om deze negatieve effecten te beperken kunnen waterschappen een beregeningsverbod instellen, zodat grondwater op kritieke momenten in mindere mate wordt onttrokken.

In de provincie Utrecht worden maatregelen ontwikkeld om beter zicht te krijgen op grondwateronttrekkingen, vooral in de landbouw en bij kleine gebruikers. Denk aan betere registratie, strengere voorwaarden voor nieuwe onttrekkingen en het stimuleren van waterbesparing. Voor de onttrekkingen voor de bereiding van drinkwater (openbare drinkwatervoorziening) zijn de onttrekkingen al goed in beeld en wordt gewerkt aan extra strategische voorraden. Het is belangrijk om de watervraag en het aanbod in zijn totaliteit te bekijken, zodat het systeem in balans blijft (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022).

5.1.4 Nutriënten en vervuilende stoffen via grondwater

De concentratie nutriënten en vervuilende stoffen die in 2024 gemeten zijn in het diepere grondwater van de provincie Utrecht zijn vooralsnog relatief gelijk aan de concentratie in de metingen van 2021. Zo zijn er nog steeds in grofweg driekwart van de uitgevoerde metingen de volgende stoffen aanwezig: medicijnresten, PFAS, gewasbeschermingsmiddelen en/of industriële stoffen. De antropogene druk in het grondwater is dus vrijwel overal aanwezig in de provincie Utrecht en neemt nog niet af (Vissers, 2024).

Provinciaal worden de afbraakproducten van de gewasbeschermingsmiddelen, de 'niet-relevante metabolieten', het vaakst aangetroffen in het grondwater (Vissers, 2024). Op het freatisch vlak, de bovenste laag van het grondwater, worden sommige stoffen (BAM, MCP, carbendazim en diuron) steeds minder vaak gevonden (Vissers, 2024). Deze stoffen worden juist steeds vaker in de diepere lagen aangetroffen. De oorzaak hiervan is dat het doorsijpelen van stoffen over een relatief lange tijd gebeurt en diep grondwater dus een langere reactietijd heeft op veranderingen in gebruik (gestuurd door regelgeven). Andere stoffen daarentegen (DMS, som dithiocarbamaten, methoxyfenozide, chlorantraniliprole, clopamide) worden consistent in hoge mate in zowel het freatisch vlak als in de diepere lagen aangetroffen (Vissers, 2024). Opvallend is dat enkele stoffen die al een lange periode verboden zijn (DMS en Clopamide) nog steeds en met gelijke kans in grondwater worden aangetroffen. Ze lijken maar langzaam uit het milieu te verdwijnen door beperkte afbraak en langdurige nalevering door bodems.

Medicijnresten worden in de provincie Utrecht voornamelijk gevonden op locaties waar invloed is van oppervlaktewater. Aangezien de natuurgebieden niet vaak worden beregend met water uit deze specifieke oppervlaktewateren worden medicijnresten amper gevonden in het grondwater van deze gebieden (Toelichting rapportage grondwaterkwaliteit natuur 2022 uitgevoerd in de provincie Utrecht., 2022).

De zeer persistente stoffengroep PFAS komt via atmosferische depositie en lozingen in oppervlaktewater overal ter wereld terecht in het milieu (zie ook paragraaf 5.1.6). In de natuurgebieden van de provincie Utrecht is dat niet anders. In het freatisch grondwater van de natuurgebieden is er een forse overschrijding van de indicatieve drinkwater-richtwaarde voor PFAS gemeten (Vissers, 2024). In de diepere grondlagen is er minder PFAS gemeten dan in het freatisch vlak. Aangezien grondwater er relatief lang over doet om dieper in de bodem door te dringen, toont het diepere (oudere) grondwater dat er voorheen minder PFAS-vervuiling was dan tegenwoordig. Ook betekent dit dat het gehalte PFAS in het diepere grondwater nog zal stijgen door uitspoeling. Middels kwel kan dit diepere grondwater, met toenemende PFAS-vervuiling, weer in aanraking komen met organisme. Voor het ecosysteem van de natuurgebieden in de provincie Utrecht is dat een slecht teken aangezien ophoping van PFAS in organismen voor nadelige effecten kan zorgen (RIVM, 2025).

5.1.5 Nutriënten en vervuilende stoffen via oppervlaktewater

Voor de natuur vormt de uitspoeling van nutriënten (zoals stikstof en fosfaat) en vervuilende stoffen zoals bestrijdingsmiddelen uit de landbouw een belangrijke drukfactor. Deze stoffen komen via afspoeling en drainage in het oppervlaktewater terecht. Wanneer dit oppervlaktewater vervolgens wordt gebruikt als inlaatwater voor natuurgebieden of landbouwgronden, kunnen de vervuilende stoffen zich verder verspreiden en ecologische schade veroorzaken (van Eck et al., 2024). Volgens langjarige trendanalyses van de Rijksoverheid is de waterkwaliteit in Nederland op sommige punten verbeterd, maar blijven nutriënten en vervuilende stoffen, vooral afkomstig van landbouwgebieden, hardnekkige problemen. In de provincie Utrecht is dit zichtbaar in gebieden waar landbouw en natuur dicht bij elkaar liggen, zoals in de Gelderse Vallei en het westelijk veenweidegebied.

De verhoogde concentraties nutriënten leiden tot eutrofiëring (vermesting) van waterlichamen, wat resulteert in overmatige algengroei, zuurstoftekorten en een afname van biodiversiteit. Vooral kwetsbare aquatische ecosystemen, zoals veenplassen en moerassen, zijn gevoelig voor deze veranderingen. Landelijk zijn de stikstof- en fosforconcentraties sinds 1990 gedaald, maar deze daling verloopt momenteel langzaam. In 2021 voldeed 55% van de meetlocaties in Nederlands oppervlaktewateren aan de norm voor goede waterkwaliteit voor zowel fosfor als stikstof. Daarnaast zijn er nog altijd locaties met een slechte kwaliteit, waarvan 8% slecht scoort voor fosfor en 3% voor stikstof (van Eck et al., 2024). Ook hier zijn aanvullende maatregelen nodig om de gestelde doelen te behalen. Effectieve maatregelen om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren zijn onder andere verminderde vermesting, betere inrichting van oppervlaktewater en het baggeren van voedselrijke waterbodems.

5.1.6 Gebruik chemische gewasbeschermingsmiddelen

Via uitspoeling, afspoeling en de lucht (verwaaiing vanaf nabijgelegen percelen) komen (resten van) gewasbeschermingsmiddelen terecht in het oppervlaktewater en, in mindere mate, in het grondwater. Deze stoffen kunnen zich vervolgens verspreiden naar natuurgebieden, vooral wanneer vervuild oppervlaktewater wordt gebruikt als inlaatwater voor hydrologisch kwetsbare gebieden. De aanwezigheid van pesticiden heeft negatieve effecten op zowel aquatische als terrestrische ecosystemen. Ze worden door de kleinste organismen opgenomen en komen zo in de voedselketen terecht. Hier hopen de concentraties zich op (bio-accumulatie). Insecticiden kunnen, als de concentraties hoog genoeg zijn, schadelijk zijn voor macrofauna zoals waterinsecten, bodemorganismen, amfibieën en vogels (Molenaar et al., 2024). Voor herbiciden geldt dat deze de groei van (water)planten kunnen verstoren. De laatste jaren is er ook meer aandacht voor de aanwezigheid van PFAS afkomstig van pesticiden. De invloedssfeer en het cumulatieve effect van chemische gewasbeschermingsmiddelen zijn nog grotendeels onbekend, mede doordat de meest milieubelastende stoffen niet nauwkeurig genoeg kunnen worden gemeten.

Het Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw (LM-GBM) monitort sinds 2013 het gebruik en de effecten van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater (van den Meiracker & Wesdorp, 2024). Op deze website [Atlas Bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater](#) is te zien welke gewasbeschermingsmiddelen er zijn aangetoond in het oppervlaktewater, en welk daarvan de norm overschrijden. Het percentage stoffen dat de norm overschrijdt, schommelt sinds 2014 rond de 20%. In absolute aantallen is het aantal overschrijdende stoffen in 2023 (34) vergelijkbaar met 2014 (36), ondanks dat er nu meer stoffen worden gemeten. Op 51% van de locaties werd in 2023 minimaal één overschrijding van de jaargemiddelenorm vastgesteld en op 31% van de locaties werd de acute norm overschreden. De invloedssfeer en het cumulatieve effect van verschillende gewasbeschermingsmiddelen zijn nog deels onbekend, mede doordat de meest milieubelastende gewasbeschermingsmiddelen niet nauwkeurig genoeg kunnen worden gemeten. Stoffen die individueel onder de norm zitten, kunnen cumulatief wél een significant negatief effect hebben op soortgemeenschappen.

Hoewel het gebruik van sommige pesticiden langzaam afneemt en analysemethoden verbeteren, voldoet Nederland nog niet aan de Europese normen voor waterkwaliteit. Beleidsdoelen zijn gericht op het verder terugdringen van het gebruik en de emissie van pesticiden, met als doel nagenoeg geen uitstoot naar het (water)milieu in 2030. Zoals opgenomen in de Tweede Nota Duurzame Gewasbescherming "Gezonde Groei, Duurzame Oogst" (GGDO) (Rijksoverheid, 2013) en het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 (Rijksoverheid, 2020). De laatste jaren lijken de afnemende trends echter te stagneren. Dat betekent dat met het huidige tempo het einddoel van 2030 niet in zicht komt. Om het doel toch te bereiken, zijn strengere regelgeving, alternatieve bestrijdingsmethoden en een betere monitoring van zowel bekende als moeilijk meetbare stoffen noodzakelijk.

In de provincie Utrecht zijn in meerdere natuurgebieden sporen van chemische gewasbeschermingsmiddelen aangetroffen in het freatisch grondwater, waaronder stoffen als glyfosaat, bentazon en 2,4-dichloorfenol (Vissers, 2024). Hoewel sommige concentraties onder de norm blijven, is de cumulatieve belasting zorgwekkend, vooral in gebieden met hoge ecologische waarde, zoals veenweiden en natte graslanden. In een gebied en in de voedselketen cumuleren chemische gewasbeschermingsmiddelen zich, in welke mate dit plaatsvindt is grotendeels onbekend. Daarmee is het effect op typische soorten en op habitat- en vogelrichtlijnsoorten eveneens onzeker.

5.2 Analyse per instandhoudingsdoelstelling

In de vorige paragraaf zijn de algemene drukfactoren van buitenaf al globaal besproken. Hier ligt de focus op het lokale systeem, waarbij er natuurlijk interactie is tussen beide niveaus. Aspecten die eerder globaal zijn besproken, kunnen hier dus meer gebiedsspecifiek terugkeren.

Voor het habitatype waarvoor in Kolland & Overlangbroek een instandhoudingsdoel is geformuleerd, is bepaald welk van de zes aangrijppunten voor ecologisch herstel relevant zijn: optimalisatie hydrologische systemen, vergroten areaal en connectiviteit, vergroten dynamiek en diversiteit, verminderen input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade, herstel van biotische kwaliteit en aanpak exoten (zie Figuur 5-3 Martens & ten Holt, 2020). Maatregelen die aansluiten bij de aangrijppunten voor ecologische herstel leiden uiteindelijk tot het wegnemen van de huidige drukfactoren.

In deze paragraaf wordt allereerst een analyse per aangrijppunt voor ecologisch herstel beschreven. Eventuele drukfactoren worden vervolgens verder toegelicht. Bij de verdere uitwerking van eventuele maatregelen moet er aandacht zijn dat maatregelen ten behoeve van het ene habitatype niet ten kosten mogen gaan van de preferente condities voor een ander habitatype.

Figuur 5-3. Overzicht van zes aangrijppunten voor ecologisch herstel, overgenomen uit Martens en ten Holt, 2020.

5.2.1 Optimalisatie hydrologische systeem

Het huidige waterbeheer is gericht op het vasthouden van gebiedseigen water. Door de versnippering van het landschap en de scherpe peilovergangen is het noodzakelijk om op relatief hoge waterpeilen te sturen, zodat er voldoende buffercapaciteit is tijdens droge perioden. Dit maakt het gebied gevoelig voor te natte condities. Daarnaast is er nog steeds sprake van droogtestress in de zomer, wat onder andere zichtbaar is aan droogstaande watergangen. Een aanzienlijk deel van het kwelwater wordt afgevangen en versneld afgevoerd via watergangen in en rond het gebied (mond med. beheerders; Bonnema, 2024).. Daarnaast wijzen grote peilverschillen en sterke stroming in de Amerongerwetering en Langbroekerwetering op momenten dat de natuurgebieden zelf opdrogen op substantiële afvoer. In dit systeem als geheel staat het grondwater in de winter wel tot aan de wortelzone, maar dan bestaat het voornamelijk uit regenwater, waardoor de basenaanrijking vanuit het grondwater beperkt blijft dan wel geheel afwezig is. In de zomer, wanneer het grondwater van betere kwaliteit is, reikt het juist niet tot de wortelzone. Hierdoor is de basenaanrijking in de wortelzone beperkt, terwijl dit essentieel is voor de vegetatie van het betreffende habitatype en het tegengaan van verzuring.

Daarnaast is de regionale kweltoevoer vanuit de rivier afgenomen. Sinds de aanleg van het stuwcomplex bij Amerongen in 1965 is het waterpeil in de Nederrijn verlaagd, waardoor de kweldruk nabij Overlangbroek is afgenomen. Alleen in het laaggelegen noordelijke deel van Overlangbroek is nog sprake van indirecte rivierinvloed. Op basis van het herstel van rivierkwel in het zuidwesten is in het Aanwijzingsbesluit een uitbreidingsdoelstelling voor Overlangbroek opgenomen. Bonnema (2024) geeft aan dat op in lage delen van Overlangbroek een toename in kwel te realiseren is als scenario 2 (paragraaf 3.2) wordt doorgevoerd. Door de aanleg van de Stuw is het peil in de Nederrijn ter hoogte van Kolland en Oud Kolland verhoogd, en is de kweldruk juist verhoogd. Ook door het wegvallen van de fruitteelt, door de natte condities, is de kweltoevoer versterkt rondom Kolland (schrift. med. Kolland NV).

Ook vanaf de Utrechtse Heuvelrug vindt kweltoevoer plaats. Ook deze kwelflux is afgenomen door verminderde grondwater aanvulling op de Utrechtse Heuvelrug, onder andere als gevolg van toenemende verharding en afvoer van regenwater. Bovendien wordt het beschikbare kwelwater dat normaal het Natura 2000-gebied zou bereiken, waarschijnlijk deels afgevangen door watergangen in het tussenliggende gebied en grondwateronttrekkingen. Vanuit de provincie Utrecht is de Blauwe Agenda opgesteld, een samenwerkingsprogramma gericht op het versterken van een robuust en toekomstbestendig watersysteem. Eén van de maatregelen binnen deze agenda is het verminderen van verharding in stedelijk gebied, zodat regenwater beter kan infiltreren in de bodem in plaats van via de riolering te worden afgevoerd.

Op de Utrechtse heuvelrug liggen verschillende drinkwaterwinningen van Vitens en een van Sourcy. Bij nieuwe vergunningen voor grote onttrekkingen worden effecten uitgebreid onderzocht, echter wordt onvoldoende gekeken naar het cumulatieve effect. In de bepaling van het cumulatieve effect zijn vooral de kleinere en

illegale onttrekkingen een onzekerheid. Officieel is er een meldplicht, maar hier wordt niet altijd aan voldaan. In droge periode is bekend dat verschillende pompen worden ingezet langs de Amerongerwetering (schrift. med. beheerder). Daarnaast kan bij Leersum, in overleg met de provincie en de omgevingsdienst, de vergunde hoeveelheid water dat mag worden onttrokken worden overschreden. Dit omdat het een opzichzelfstaande winning is, die Leersum van drinkwater moet voorzien. Dit is over de periode 1972-2024 achtmaal gebeurd (maximaal onttrokken hoeveelheid op Leersum 893.155 m³ in 1999). De laatste overschrijding vond plaats in 2020. Het cumulatieve effecten van alle winningen is onvoldoende in beeld, maar vermoedelijk werkt dit wel door. In de zomerperiode, wanneer de drinkwatervraag toeneemt door tuinbesproeiing en het vullen van zwembaden, kan dit juist op een verdrogingsgevoelig moment leiden tot een afname van de kweltoevoer richting het natuurgebied. Om het negatieve effect van deze additionele onttrekking in kritieke periode te verkleinen kan het waterschap een beregeningsverbod uitvaardigen. In 2024 heeft HDSR een grondwatervisie opgesteld die momenteel wordt uitgewerkt. Hierin wordt ook beschreven hoe het waterschap wil omgaan met grondwateronttrekkingen rondom Natura 2000-gebieden.

Optimalisatie van het hydrologische systeem is een belangrijk aangrijppunt voor ecologische herstel. Hierbij kan gedacht worden aan het vergroten van de infiltratiecapaciteit op de Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast zijn lokale maatregelen nodig, zoals het instellen van hogere waterpeilen in de omgeving en/of het verondiepen van sloten om wegzijging en grondwateronttrekking te beperken en de kwelinvloed te optimaliseren. In de modelstudie die in opdracht van de provincie Utrecht is uitgevoerd zijn kansrijke scenario's doorgerekend. Dit is richtinggevend voor de verdere uitwerking van hydrologische herstelmaatregelen (Bonnema, 2024). Ten aanzien van het herstel van de kwel in het Natura 2000-gebied en de vernatting heeft het waterschap een belangrijke rol.

5.2.2 Vergroten areaal en connectiviteit

De versnippering is momenteel een zeer belangrijke drukfactor op het functioneren van het habitatype Vochtig alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. Uitwisseling tussen populaties is vrijwel onmogelijk doordat de tussenliggende agrarische percelen voor de specifieke soorten een onoverbrugbare barrière vormen, waardoor de soorten-/genenuitwisseling te laag is (Figuur 1-3). Voor een duurzaam en robuust bos is verbinding met andere natuurgebieden noodzakelijk. Daarnaast is de omvang van beide bospercelen van Oud Kolland op zichzelf te klein om robuust te kunnen voortbestaan. Dit betekent dat de bossen op termijn niet in staat zijn om verstoringen of milieuveranderingen te doorstaan, waardoor hun natuurwaarden en biodiversiteit structureel achteruitgaan. Hier ligt niet alleen een verbindingsopgave, maar ook een noodzaak voor schaalvergroting. Daarnaast leidt dit tot een kwetsbaar systeem, waarbij andere drukfactoren door het beperkte areaal tot in de kern van het gebied doorwerken. Denk hierbij aan effecten op de hydrologie (paragraaf 5.2.1) en een verhoogde nutriëntenbelasting (paragraaf 5.2.4).

Voor het gebied tussen de twee deelgebieden van Oud Kolland is een vergunning verleend voor de ontwikkeling van een zonnepark. Omdat het huidige bosareaal in Oud Kolland te klein is om als stabiel bos te functioneren, is uitbreiding ervan noodzakelijk. Als het zonnepark wordt gerealiseerd, betekent dit dat deze ruimte niet langer beschikbaar is voor uitbreiding van Oud Kolland of voor het verbinden van de westelijke en oostelijke deelgebieden. Beide aspecten zijn wel wenselijk om een duurzame instandhouding te realiseren. Momenteel zijn de werkzaamheden nog niet gestart, hoewel de vergunning is verleend is de realisatie van het zonnepark is nog niet volledig zeker. In de maatregelen voor het komende beheerplan moet daarnaast rekening gehouden worden met mogelijke extra drukfactoren die voortkomen uit het zonnepark, zoals PFAS-vervuiling (paragraaf 5.2.4) en toenemende temperaturen van de windstromen (paragraaf 5.2.5). Hiervoor moeten mogelijk aanvullende mitigerende maatregelen worden opgenomen.

5.2.3 Vergroten dynamiek en diversiteit

Kolland & Overlangbroek wordt niet gekenmerkt als een hoog dynamisch systeem. Enige dynamiek komt voort uit de mate van kweltoevoer en grondwaterstandsverloop, beschreven in paragraaf 5.2.1. Dit hangt samen met het maaiveld verloop, dat relatief grote hoogteverschillen kent. Daarnaast is de diversiteit in standplaatscondities van belang in een bossysteem, afhankelijk van lichtinval. Dit hangt sterk samen met de bosopbouw, paragraaf 5.2.5, en de essentaksterfte, paragraaf 5.2.6.

5.2.4 Verminderen input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade

Rondom het gebied vindt intensieve landbouw plaats, waarbij tot aan de rand van het Natura 2000-gebied mest wordt uitgereden. Via uitspoeling zorgt dit voor verrijking binnen de begrenzing, wat in combinatie met een beperkte basenaanrijking via grondwater leidt tot bodemverzuring. Bepaalde snelgroeiende soorten hebben hier profijt van en krijgen de overhand. Daarnaast leiden deze activiteiten in de omgeving tot stikstofdepositie in het natuurgebied. Hoewel de KDW niet wordt overschreden laat de mate van verzuiging zien dat er sprake is van een verrijkt systeem (o.a. Baayen & Verheugt, 2022). De nutriëntenbeschikbaarheid, in combinatie met het huidige hydrologische systeem (paragraaf 5.2.1) en de verdunning van de kroonlaag (5.2.5), resulteert in verzuiging en verzuring (als gevolg van verdroging wat leidt tot een verhoogde decompositie en mineralisatie van het organisch materiaal onder een verhoogd lichtaanbod) en vormt zodoende een zeer relevante drukfactor. In zowel Overlangbroek als Kolland, in Oud Kolland zijn geen metingen uitgevoerd, zijn op enkele meetpunten relatief hoge sulfaat- en chloridegehalten vastgesteld, wat wijst op de aanwezigheid van vervuild water. Het is relevant om op te merken dat er geen bodemchemische gegevens beschikbaar zijn, waardoor de mate van nutriëntenbelasting enkel indirect beoordeeld kan worden op basis van waterkwaliteit en de vegetatie. In de toekomst wordt een bredere monitoring opgezet door provincie Utrecht, waarbij de bodemkwaliteit en oppervlaktewaterkwaliteit en meer variabelen van de grondwaterkwaliteit worden meegenomen. Hierdoor kan op termijn een vollediger beeld worden verkregen van de mate waarin deze drukfactor speelt en van de omgevingscondities van de habitattypen als geheel.

5.2.5 Herstel van biotische kwaliteit

Een belangrijk knelpunt in de biotische kwaliteit is de essentaksterfte. Hierdoor verandert de vegetatie van een gesloten en gelaagd alluviaal bos met een bloemrijke kruidlaag (ruwe smele) en bijzondere korstmossen (groot touwtjesmos) naar een open bos, dat valt onder de Rompgemeenschap met grote brandnetel (Onderverbond der vochtige Elzen-Essenbossen). Deze vegetatie is bovendien vermengd met soorten die niet thuishoren in het habitatype, zoals dijkviltbraam, sleedoorn, fluitenkruid en enkele aangeplante boomsoorten waarvan niet duidelijk is of gebieds- of habitateigen zijn. Op sommige plekken zijn deze niet-habitateigen soorten zelfs dominant aanwezig.

Deze ontwikkeling hangt sterk samen met nutriëntenbeschikbaarheid, lichttoetreding en waterhuishouding. Om verdere verzuiging te voorkomen, is ingezet op snelle kroonsluiting. De es is hiervoor echter geen betrouwbare soort meer, aangezien een groot deel van de populatie is weggevallen door essentaksterfte (Ecologische Autoriteit, 2023). Over het algemeen treedt in een essenbos gemiddeld 70 tot 90% uitval op als gevolg van essentaksterfte (Broome et al., 2019). Daarom is doorplant met andere habitateigen boomsoorten noodzakelijk, zoals ook onderschreven door de EA. Momenteel wordt met de aanplant ingezet op het behoud van het functioneren van het bossysteem, zodat essen kunnen worden aangeplant zodra resistente exemplaren beschikbaar komen. In de aanplant zijn in deze overlevingsstrategie ook soorten aangeplant die niet geheel passen in het systeem of het gebied. In de toekomst kan het nodig zijn het bosbeheer te richten op een ander subtype dat minder afhankelijk is van de es, zoals het Elzenzegge-Elzenbroek.

Volgens Greven en de Molenaar (1990) is het essenhakhout het best gebaat bij een hakcyclus van zeven tot negen à tien jaar. In combinatie met de huidige en historische depositie kan een kortere periode van zes à zeven jaar gunstig zijn. Dit omdat hogere begroeiingen meer stikstof invangen. Beheer blijft een belangrijk knelpunt. Doordat essen op grote schaal zijn uitgevallen, leidt hakhoutbeheer in dit bossysteem tot extra lichtinval, waardoor de groei van bramen verder toeneemt. Tegelijkertijd is hakhoutbeheer van groot belang voor kenmerkende waarden, zoals de hakhoutstoven en de touwtjesmosgemeenschap. Deze tegenstrijdigheid maakt het lastig om goed te anticiperen op de gevolgen van essentaksterfte en om beheer uit te voeren dat het bossysteem intact houdt. In de huidige toestand is de bestrijding van invasieve soorten zoals dijkviltbraam en het onderhoud van aanplant zeer kostbaar en tijdsintensief. Ondanks deze inspanningen leidt dit vaak toch tot een afname van kwaliteit en mogelijk ook van de omvang van het habitatype.

Het terugdringen van verruiging, het herstellen van kroonsluiting en het verbeteren van de boomsamenstelling vormen cruciale aangrijpingspunten voor herstel van de biotische kwaliteit van het habitatype Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) in Kolland & Overlangbroek.

5.2.6 Aanpak exoten

Essentaksterfte wordt veroorzaakt door de invasieve exotische schimmel *Hymenoscyphus fraxineus* (vals essenvlieskelkje), afkomstig uit Azië. Deze schimmel verspreidt zich via sporen door de lucht en tast essen aan, wat leidt tot taksterfte en uiteindelijk sterfte. In het gebied Kolland & Overlangbroek is dit een grote drukfactor die in combinatie met de hydrologische condities en de nutriëntenrijkdom leidt tot grootschalige verruiging van de ondergroei, paragraaf 5.2.5. Momenteel is er nog geen effectief beheer bekend gericht op het tegengaan / indammen van essentaksterfte. Bosbeheer gericht op essen kan pas doorgang vinden als er resistente essen zijn.

In deelgebieden Kolland en Overlangbroek is de exoot dijkviltbraam aanwezig in de ondergroei. In Kolland is ook acacia en Japanse duizendknoop aanwezig. Deze exoten kunnen met beheer worden bestreden al is dit zeer intensief. Zo leek Japanse duizendknoop effectief bestreden te zijn op Kolland, maar de exoot is weer waargenomen.

5.3 Samenvatting en prioritering drukfactoren

Teneinde de instandhoudingsdoelstelling duurzaam te realiseren is aanpak van alle knelpunten noodzakelijk. Het is zodoende niet mogelijk om te shoppen uit drukfactoren en/of maatregelen, alles moet gebeuren. Het is wel mogelijk om onderscheid te maken in de mate waarin verschillende drukfactoren een probleem vormen voor in het gebied. De ene drukfactor kan immers, hoewel alles aangepakt moet worden, een grotere impact hebben dan de andere. Bovendien vormen sommige drukfactoren een fundamenteeler knelpunt doordat ze aan de basis staan van het gehele systeemfunctioneren en, direct dan wel indirect, doorwerken in andere drukfactoren. Dit geldt in het bijzonder voor klimaatverandering, waardoor extreme weersomstandigheden vaker, langer en in grotere mate zullen optreden.

- In Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek vormt de hydrologie (*Optimalisatie hydrologische systemen*) de grootste drukfactor. Hoge mate van fragmentatie van het hydrologische systeem zorgt voor de noodzaak om in de natuurpercelen te sturen op relatief hoge waterstanden. Dit maakt het gebied kwetsbaar maakt voor te natte condities en verkleint basenaanrijking in de wortelzone. Daarnaast is de kweltoevoer laag, zowel door afgenomen regionale kwelstromingen als de lokale afvang en afwatering van opkomend kwel.
- De fragmentatie (*vergroten areaal en connectiviteit*) van habitattypen in het gebied is de tweede belangrijke drukfactor, die zorgt voor onvoldoende soorten-/genueitwisseling. Daarnaast leidt dit tot een kwetsbaar systeem, waarbij andere drukfactoren door het beperkte areaal tot in de kern van het gebied doorwerken. Denk hierbij aan effecten op de hydrologie en een verhoogde nutriëntenbelasting.
- De drukfactor *Exoten* heeft in Kolland & Overlangbroek een zeer hoge prioriteit, maar weinig handelingsperspectief. De exoot die essentaksterfte veroorzaakt zorgt voor de uitval van habitateigen boomsoorten en een toenemende lichtinval. In combinatie met de hydrologie en de nutriëntenrijkdom leidt dit tot grootschalige verruiging van de ondergroei, met onder andere de invasieve exoot dijkviltbraam. Door de abiotische condities te verbeteren vergroot de overlevingskansen van essen, dit maakt het bossysteem minder vatbaar voor de exoot.
- De vierde belangrijke drukfactor is de te hoge nutriëntenbelasting (*Verminderen input nutriënten en chemische stoffen en herstel van schade*) in het systeem vanuit onder andere (historische) stikstofdepositie en mestaanwending tot de Natura 2000-begrenzing, waardoor verruiging wordt gestimuleerd en de bodem (mogelijk) verzuurd.
- De drukfactor *Herstel van biotische kwaliteit* is met name van belang vanwege de essentaksterfte. Vervolgens stimuleren de huidige hydrologische situatie en de nutriëntenbelasting de verruiging op plekken waar bomen zijn uitgevallen. Aanplant van gebiedseigen soorten is een belangrijk aangrijppunt voor systeemherstel.

Hoofdstuk 6 Toetsing huidig gebruik

6.1 Inleiding

Het beheerplan geeft een kader voor vergunningverlening en handhaving voor de activiteiten die in en rond het gebied plaatsvinden. In het eerste beheerplan van Kolland & Overlangbroek is een beoordeling opgenomen, waarin is getoetst of het huidig gebruik (hierna activiteiten) eventuele (significant) negatieve effecten heeft op de beschermde Natura 2000-waarden en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. In het eerste beheerplan werd onder huidig gebruik verstaan: alle legale vormen van gebruik die op de (oude) referentiedatum van 31 maart 2010⁷ bekend waren. In deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan is opnieuw bekeken welke activiteiten plaatsvinden in en rondom het Natura 2000-gebied.

Het doel van deze toets is om te bepalen welke activiteiten vergunningplichtig zijn, welke al een vergunning hebben, welke een uitzondering kennen op de vergunningsplicht en beoordelen welke vrijgesteld kunnen worden van vergunningsplicht omdat significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden op voorhand zijn uit te sluiten.

6.2 Methode in kort bestek

6.2.1 Stap 1 selectie van de te beoordelen activiteiten

De toets is in twee stappen uitgevoerd. In de eerste stap is gekeken welke (legale) activiteiten in en rondom het Natura 2000-gebied plaats vinden. De lijst bestaat uit vrijgestelde activiteiten uit het eerste beheerplan, aangevuld met eventuele activiteiten die aanwezig waren ten tijde van de aanwijzing (maar nog niet in beeld). Hierbij zijn ook activiteiten binnen en buiten de begrenzing meegenomen die, gelet op de verstoringfactoren, invloed zouden kunnen hebben op de aanwezige Natura 2000-waarden.

Om een selectie te maken van welke activiteiten in de voortoets moeten worden beoordeeld, is bekeken welke activiteiten op voorhand niet vergunningplichtig zijn, een uitzondering hebben op de vergunningplicht of al een vergunning hebben. Deze activiteiten worden niet verder beoordeeld in de voortoets. Ook activiteiten die niet meer plaatsvinden worden niet beoordeeld. Zie bijlage A3 voor het volledig juridisch kader en de volledige methode. Als een activiteit niet beoordeeld is, is het aan de initiatiefnemer om te achterhalen of er voor deze activiteit een vergunningplicht geldt.

Geen toetsing aan de orde

Toetsing is niet aan de orde als op voorhand gesteld kan worden dat de activiteiten niet meer plaatsvinden of als activiteiten nieuw zijn sinds de aanwijzing van het Natura 2000-gebied. Voor deze nieuwe activiteiten geldt dat de initiatiefnemer de nieuwe/gewijzigde activiteiten eigenstandig had moeten (laten) toetsen en, indien nodig, een nieuwe vergunning had moeten aanvragen.

Geen vergunningplicht

Een activiteit is niet vergunningplichtig indien het geen Natura 2000-activiteit⁸ is. Indien een activiteit geen Natura 2000-activiteit is, heeft het geen omgevingsvergunningplicht en hoeft het daarvan dus niet vrijgesteld worden. Het gaat om activiteiten die vallen onder natuurbeheer, monitoring ten behoeve van de Natura 2000-waarden, (recreatief) gebruik van bestaande infrastructuur of beheer en onderhoud van bestaande objecten. De activiteit mag doorgaan en hoeft niet beoordeeld te worden in de voortoets.

---

⁷ Zie voor een actuele lijst van de Europese referentiedata per N2000-gebied: [Referentiedata Natura 2000 gebieden - BIJ12](#)

⁸ In de bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet wordt een Natura 2000-activiteit gedefinieerd als: 'Activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied'.

Uitzonderingen op vergunningplicht

Een activiteit die wel een Natura 2000-activiteit is, en dus een vergunningplicht heeft activiteiten (artikel 5.1, eerste lid, onder e van de Omgevingswet), kan een uitzondering hebben op die vergunningplicht. Op de vergunningplicht voor Natura 2000- bestaan verschillende uitzonderingen, deze zijn opgenomen in de artikelen 11.16 tot en met 11.21 van het Bal. Deze activiteiten worden niet verder beoordeeld in de voortoets.

Vergunningplichtige activiteiten met vergunning

Activiteiten die een geldige vergunning hebben, mogen worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Deze activiteiten worden niet verder beoordeeld in de voortoets.

Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning. Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of de vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning.

Het is mogelijk dat activiteiten drukfactoren (knelpunten die op systeemniveau standplaatsfactoren van vegetaties of condities van leefgebieden van soorten sterk negatief beïnvloeden) vergroten of veroorzaken. Dit zijn drukfactoren zoals stikstof of toestroom via het grond- en/ of oppervlaktewater van vervuilende stoffen zoals meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen (zie hoofdstuk 5). Het aanpakken van deze drukfactoren vraagt om een integrale aanpak. Het kan zijn dat deze activiteiten nader onderzoek behoeven, met betrekking tot de drukfactoren. Hierna (of uit voorzorgsbeginsel) kunnen regulatie, maatregelen, en verbodsbepalingen worden ingevoerd binnen het Natura 2000-gebied. Denk hierbij aan zaken zoals rustperiodes en toegangsbeperkingen.

6.2.2 Stap 2: voortoets

In stap 2 is een voortoets uitgevoerd op de overige activiteiten⁹. Het doel van deze voortoets is om, aan de hand van storingsfactoren van de Effectenindicator (Broekmeyer et al., 2005), te beoordelen of significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden, door het toestaan van activiteiten, op voorhand zijn uit te sluiten.

De volledige effectenbeschrijving is in bijlage A3 te lezen. Hieruit volgt of een activiteit vrijgesteld kan worden van de vergunningsplicht. De beoordeling geldt alleen indien de activiteit in dezelfde mate en omvang wordt uitgevoerd als beschreven in paragraaf 3.4 en 3.5 in bijlage A3. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de referentiesituatie dienen opnieuw te worden getoetst.

Vrijgesteld van vergunningplicht

Indien significant negatieve effecten door een activiteit op een Natura 2000-waarde op voorhand kunnen worden uitgesloten, kan een activiteit vrijgesteld worden van vergunningsplicht.

Niet vrijgesteld van vergunningplicht

Indien significant negatieve effecten door een activiteit op een Natura 2000-waarde niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, kan een activiteit niet vrijgesteld worden van vergunningsplicht. Wanneer significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, wordt de activiteit niet opgenomen in het beheerplan als zijnde vergunningvrij. De uitvoerder van de activiteit is daarmee vergunningplichtig en verantwoordelijk om een verdere effectbeoordeling uit te laten voeren en, indien nodig, een vergunning aan te vragen. Zonder verdere toetsing (en waar nodig een vergunning) is voortzetting van deze activiteit illegaal.

---

⁹ Wanneer een activiteit niet is opgenomen in het overzicht van vergunningvrije activiteiten of in voorliggende voortoets dan is de initiatiefnemer van de activiteit zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van de toetsing en (indien nodig) het aanvragen van een vergunning.

6.3 Beoordeling

Onderstaand is een samenvatting weergegeven van de beoordeling huidige gebruik. Dit is gebaseerd op de voortoets waarin is bekeken of een activiteit vergunningplichtig is, is uitgezonderd van die vergunningplicht, al een vergunning heeft, of dat de activiteit wel/niet vrijgesteld kan worden van vergunningplicht (inclusief beoordeling). Dit is gebaseerd op het juridisch kader beschreven in Bijlage A3. De beschrijving van de activiteiten en de volledige effectenbeschrijving staat beschreven in bijlage A3.

6.3.1 Stap 1 selectie van de te beoordelen activiteiten

De activiteiten benoemd onder 'geen vergunningplicht' en 'vergunningplichtige activiteiten met vergunning' kunnen doorgang vinden indien de activiteit in dezelfde mate en omvang wordt uitgevoerd als beschreven in paragraaf 3.4 en 3.5 in bijlage A3. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de referentiesituatie dienen opnieuw te worden getoetst.

Geen toetsing aan de orde:

- Jacht
- Faunabeheer en schadebestrijding (Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland)
- Muskusrattenbestrijding (Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland)

Geen vergunningsplicht:

- Bosbeheer (Kolland)
- Bosbeheer (Overlangbroek en Oud Kolland)
- Overig natuur- en bosbeheer (Kolland)
- Overig natuur- en bosbeheer (Overlangbroek en Oud Kolland)
- Landgoed Kolland recreatie
- Klompenpad (Kolland)
- Overlangbroek en Oud Kolland recreatie
- Klompenpad (Overlangbroek)
- Recreatieve voorzieningen (Overlangbroek)
- Beheer paden (Overlangbroek)
- Verkeer tbv natuurbeheer (Overlangbroek)
- Waterbeheer (Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland)
- Monitoring waterkwaliteit (Kolland)
- Monitoring waterkwaliteit (Overlangbroek en Oud Kolland)
- Monitoring habitatkartering (Kolland)
- Monitoring habitatkartering (Overlangbroek en Oud Kolland)
- Monitoring ecologische waarden (Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland)
- Monitoring karakteristieke soorten (Kolland)
- Monitoring permanente kwadraten, ofwel Pq's (Kolland)
- Monitoring Pq's (Overlangbroek en Oud Kolland)
- Monitoring waterkwaliteit (buiten N2000-gebied)
- Herstelmaatregelen (Kolland)

Vergunningplichtige activiteiten met vergunning:

- Minicamping Boterbloem
- Drinkwaterwinningen
- Vergunde grondwaterwinningen
- Parkeerterrein (Kolland)
- Parkeerplaats (Overlangbroek)
- Verkeer binnen Kolland
- Verkeer nabij Overlangbroek
- Verkeer binnen Oud Kolland
- Verkeer nabij Kolland - Amerongerwetering
- Verkeer nabij Kolland – Lekdijk

6.3.2 Stap 2: voortoets

Vrijgesteld van vergunningplicht ³⁰

- Landen van Ballonnen (buiten begrenzing)
- Imker (Kolland)
- Woningen nabij Kolland
- Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland
- Drones – niet recreatief

Deze activiteiten kunnen doorgang vinden indien de activiteit in dezelfde mate en omvang wordt uitgevoerd als beschreven in paragraaf 3.4 en 3.5 in bijlage A3. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de referentiesituatie dienen opnieuw te worden getoetst.

Kunnen niet meer worden vrijgesteld van vergunningplicht

Vijf activiteiten zijn niet vergunningvrij opgenomen in het beheerplan. Significant negatieve effecten kunnen namelijk niet op voorhand worden uitgesloten. Het betreffen de volgende activiteiten:

- Landbouw binnen Kolland
- Landbouw nabij Kolland
- Landbouw nabij Overlangbroek en oud Kolland
- Diverse permanente onttrekkingen
- Kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen
- Drones - recreatief

Er is voor deze activiteiten geen of een gedeeltelijke vrijstelling opgenomen in het beheerplan. De conclusie van deze beoordeling is weergegeven in Tabel 6-1. De volledige onderbouwing (de effectenbeschrijving) is toegelicht in Bijlagen A3.

---

³⁰ Dit echter alleen indien de activiteit plaatsvindt zoals beschreven in Bijlage A3. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de beschrijving zoals opgenomen in de bijlage A3, dienen opnieuw te worden beoordeeld op mogelijk significant negatieve effecten.

1 Tabel 6-1 Samenvattende tabel van de conclusie van de toetsing huidig gebruik (activiteiten) van activiteiten die niet meer kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht Kolland & Overlangbroek.

Nr	Huidig gebruik	Locatie	Wie	Deelgebied	Conclusie
4A	Landbouw Kolland	Binnen begrenzing	Agrariërs	Kolland	<p>Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting <p>Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt van overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p> <p>Voor de overige activiteiten: het beheer van een aantal lijnvormige elementen, knotwilgen en singels en de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p> <p>Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning.</p>
3C	Kleine en/of tijdelijke onttrekkingen	Buiten begrenzing	-	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
3D	Diverse permanente onttrekkingen	Buiten begrenzing	Agrariërs	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
4B	Landbouw nabij Kolland	Buiten begrenzing	Agrariërs	Kolland	<p>Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting <p>Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar</p>

Nr	Huidig gebruik	Locatie	Wie	Deelgebied	Conclusie
					<p>stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt van overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p> <p>Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p> <p>Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft, is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.</p>
4C	Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland	Buiten begrenzing	Agrariërs	Overlangbroek en Oud Kolland	<p>Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting <p>Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt van overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p> <p>Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p> <p>Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft, is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.</p>
10B	Landen van Ballonnen	Buiten	Recreanten	Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
11B	Drones - recreatief	Binnen	Recreanten	Gehele gebied	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

6.4 Cumulatie

De netto-effecten van de hiervoor getoetste activiteiten zijn in cumulatie aan de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen getoetst. Activiteiten die afzonderlijk niet zijn beoordeeld en/ of activiteiten waarvoor is beoordeeld is dat deze vergunningvrij in het beheerplan kunnen worden opgenomen (wat inhoudt dat er geen significant negatief effect is), kunnen eenzelfde uit de activiteit voortkomende storingsfactor of factoren hebben waarvoor een of meerdere Natura 2000-waarden gevoelig is of zijn. In alle voorkomende gevallen sluiten de activiteiten elkaar voor een hieruit voortkomende storingsfactor uit in overlap in tijd, ruimte of reikwijdte. Dit betekent dat mogelijk afzonderlijke negatieve effecten van de storingsfactor vanuit deze activiteiten niet in cumulatie optellen tot significant negatieve effecten voortkomend uit de activiteiten in gezamenlijkheid.

Hoofdstuk 7 Doelbereik

7.1 Inleiding

Deze evaluatie volgt de methodiek van de NDA, aangevuld met voortschrijdende inzichten vanuit gebiedsgerichte onderzoeken, wetenschappelijke kennis en het advies van de EA. De EA, bestaande uit experts, onderschrijft de hier gehanteerde methode conform de NDA en de daarin geïdentificeerde knelpunten en kansen binnen het systeem. Dit advies benadrukt de noodzaak om de evaluatie van de huidige toestand te laten berusten op gedegen systeembegrip. Door hier op basis van de meest recente inzichten verder invulling aan te geven in de evaluatie van het vigerende beheerplan Kolland & Overlangbroek, is het doelbereik bepaald voor de kernopgaven in paragraaf 7.2 en instandhoudingsdoelstellingen in paragraaf 7.3.

7.2 Kernopgaven

De kernopgave (Tabel 2-1) is geformuleerd op een hoger niveau, namelijk voor Vochtige alluviale bossen in het algemeen. Het habitatype in Kolland & Overlangbroek is het subtype Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen. Hoewel de kernopgave op een hoger niveau is gedefinieerd, valt dit binnen Kolland & Overlangbroek volledig samen met het specifieke subtype. Daarmee is de bespreking van het doelbereik van het habitatype hieronder dekkend voor de kernopgave.

7.3 Instandhoudingsdoelstelling

In hoofdstuk 4 is een beschrijving gegeven van de huidige toestand en trend voor de omvang en kwaliteit van het habitatype. In Kolland & Overlangbroek wordt de instandhoudingsdoelstelling niet bereikt, en is een negatieve trend zichtbaar. Ook is in hoofdstuk 4 inzicht gegeven in onderliggende aspecten die de toestand en trend verklaren. Zo kunnen zowel positieve als negatieve ontwikkelingen het gevolg zijn van beheeractiviteiten, instandhoudingsmaatregelen of natuurlijke processen. Daarnaast kunnen ook de (duur van) omgevingscondities verklarend zijn voor een trend; het kan bijvoorbeeld zo zijn dat de abiotische condities niet (geheel) overeenkomen met de gewenste toestand, of dat gewenste soorten het gebied of een specifieke vegetatie niet kunnen bereiken door versnippering van het landschap of aanwezige barrières. In deze (en andere) gevallen is er sprake van een zogenaamde drukfactor.

In de analyse van de drukfactoren, in hoofdstuk 5, is conform het kader Ecologisch assessment van de landschappen van Nederland inzicht verkregen op systeemniveau. Hieruit volgen relevante knelpunten en drukfactoren die ten grondslag liggen aan het doelgat ten opzichte van de instandhoudingsdoelstelling. Daarnaast volgen uit deze analyse aangrijppunten voor ecologisch herstel. In Tabel 7-1 is de huidige status van habitattypen opgenomen, eveneens als de aangrijppunten voor ecologisch herstel op basis van de onderliggende knelpunten in het gebied.

Tabel 7-1. Beoordeling haalbaarheid instandhoudingsdoelstelling habitatype. Groen = doelstelling wordt gehaald; oranje = doelstelling wordt nog niet gehaald, maar waarschijnlijk zullen geborgde maatregelen voldoende effectief zijn, rood = doelstelling wordt (mogelijk) niet gehaald, aanvullende maatregelen zijn nodig, of er is meer inzicht nodig in de huidige situatie.

Habitatype	Doelstelling	Doelbereik oppervlakte	Doelbereik kwaliteit	Aangrijppunten voor ecologische herstel en de onderliggende knelpunten
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen - beekbegeleidende bossen	Behoud oppervlakte Kolland en Oud Kolland en uitbreiding Overlangbroek en behoud kwaliteit	Vanuit gebiedskennis en expertise is er algeheel consensus over de achteruitgang van het oppervlak in Kolland & Overlangbroek. Daarmee wordt de instandhoudingsdoelstelling niet gehaald.	Vanuit gebiedskennis en expertise is er algeheel consensus over de achteruitgang van de kwaliteit in Kolland & Overlangbroek. Daarmee wordt de instandhoudingsdoelstelling niet gehaald.	<p>Er zullen maatregelen geformuleerd moeten worden in het beheerplan gericht op de aangrijppunten voor ecologisch herstel om de instandhoudingsdoelstelling te halen.</p> <p>Optimalisatie hydrologische systeem Toevoer grondwater vanaf de Utrechtse heuvelrug en/of de Nederrijn is onvoldoende om een gunstige kwelstroom te genereren in Kolland & Overlangbroek</p> <p>Wegwijzing grondwater uit het Natura 2000-gebied naar agrarisch gebied en kwel afvang door agrarische sloten en drainage.</p> <p>Toevoer rivier kwel uit Nederrijn neemt in de zomer mogelijk af doordat de rivier een sterk regenrivier karakter krijgt en de invloed van smeltwater afneemt.</p> <p>Verbeteren oppervlakkige afvoer overtollig regenwater om kweltoevoer tot de wortelzone te bevorderen en natschade te voorkomen.</p> <p>Vergroten areaal en connectiviteit Ontbreken van voldoende omvang en connectiviteit voor soortenuitwisseling en herstel van het hydrologische systeem.</p> <p>Verminderen input nutriënten en chemische stoffen (Historische) Stikstofdepositie en randeffect door intensief gebruik op aangrenzende percelen</p> <p>Herstel van biotische kwaliteit Essentaksterfte zorgt voor toenemende lichtinval en wegvallen kenmerkende soorten.</p> <p>Verruiging van de kruidlaag met dijkviltbraam.</p> <p>Aanplant van gebiedseigen soorten is een belangrijk aangrijppunt voor systeemherstel.</p> <p>Aanpak exoten Essentaksterfte, dijkviltbraam en Japanse duizendknoop.</p>

Hoofdstuk 8 Aanbevelingen voor monitoring en het tweede beheerplan

8.1 Monitoring

Hieronder zijn de aanbevelingen en suggesties voor de monitoring opgesomd, aangedragen op basis van de evaluatie en/of door betrokken partijen:

- Habitattypenkartering gebaseerd op een integrale vegetatietypenkartering, staat gepland in 2026. Het is wenselijk om de vegetatietypenkartering en de SNL Flora en Fauna kartering en de Flora-structuurkartering in samenhang uit te voeren, zodat ruimtelijke veranderingen in oppervlak en kwaliteit geduid kunnen worden in samenhang met de habitattypen ontwikkeling.
  - De SNL Flora en Fauna kartering brengt niet alle typische soorten in beeld, enkel de typische soorten die ook SNL-indicatorsoorten zijn. Typische soorten die niet binnen de SNL-methodiek worden meegenomen moeten dus additioneel in kaart worden gebracht.
  - De SNL-monitoring van structuurvariatie is op natuurbeheertypen gebaseerd. Deze structuurbeschrijvingen komen niet altijd overeen met wat in het profieldocument staat beschreven en de monitoring voor de natuurbeheertypen is vager omschreven. Hierdoor worden niet alle structurelementen voor de habitattypen gemonitord. Er zal dus nog aanvullende monitoring moeten worden geïmplementeerd om ook aan de Natura 2000-voorschriften te voldoen
- In opdracht van Stuurgroep Natuurmonitoring en Informatievoorziening is in 2025 een Handreiking Monitoring Omgevingscondities Natura 2000 opgesteld. Het monitoringsplan voor Kolland & Overlangbroek moet verder worden uitgewerkt waarbij gebruik moet worden gemaakt van deze handreiking.
- In praktijk is het streven naar een compleet gebiedsdekkend monitoringsplan niet realistisch, daarom is het mogelijk dit toe te spitsen op basis van relevante omgevingscondities voor het habitatype. Om de monitoring passend te maken moeten de belangrijke ecologische processen worden geïdentificeerd (herziening van de LESA). Monitoring van de belangrijke ecologische processen betekent in iedergeval, maar niet uitsluitend:
  - Kwelstromingen meten, waar komt kwel vandaan en wat is de flux; diepere peilbuis op eerste watervoerende pakket.
  - Wegzijing monitoren door ook in de omliggende agrarische percelen grondwaterstandsmetingen te verrichten.
  - Gestructureerde en frequente grondwatermonitoring van kwaliteit en kwantiteit; ruimtelijke dekking en voldoende lange tijdreeksen.
  - Bodemchemischonderzoek, gekoppeld aan de grondwatermonitoringslocaties. Dit geeft inzicht in de bodemkwaliteit en het ecohydrologisch systeem.
  - Korstmossen en mossen monitoring voortzetten (Touwtjesmosgemeenschap).
  - Stikstofconcentraties (MAN) en emissies in de omgeving blijven monitoren en analyseren.

8.2 Beheerplan 2025-2031

In de voorliggende evaluatie zijn de effecten in beeld gebracht van het beheer, het gebruik en de maatregelen die in de eerste beheerplan periode (2019-2025) zijn genomen in Kolland & Overlangbroek ten behoeve van de instandhoudingsdoelstelling. De resultaten van de evaluatie zijn belangrijke input voor het nieuw op te stellen beheerplan. Onderstaand zijn aanbevelingen en suggesties voor het tweede beheerplan weergegeven die uit de evaluatie volgen en/of door partijen zijn aangedragen:

- Duidelijke kaders opstellen in het beheerplan zodat de belanghebbende partijen weten wat wel en niet geregeld is in het beheerplan en de verwachtingen duidelijk zijn.
- Eveneens ten aanzien van het uitvoeren van eventuele vervolgmaatregelen.
- Expliciet zijn in motivering voor het nemen van maatregelen en daar waar voorzorgsmaatregelen genomen worden op basis van onzekerheid, dit helder aanduiden.

- Vanuit een diepgaand systeembegrip werken naar effectieve maatregelen, in plaats van lokaal technische ingrepen uitvoeren die gericht zijn op symptomen en niet op de onderliggende processen.
- Beheer en maatregelen waar mogelijk SMART maken, zodat uitvoering toetsbaar is.
- Gedurende de tweede beheerplanperiode gevolg geven aan en voortzetten van het huidige (herstel) beheer en de maatregelen die tot nu toe tot resultaten hebben geleid.
- Nagaan of regulier beheer adequaat wordt uitgevoerd en of er voldoende middelen beschikbaar zijn om het gewenste beheer te bewerkstelligen. Daar waar dit niet het geval is, moeten additionele middelen flexibel beschikbaar worden gesteld om instandhouding te realiseren.
- In de samenstelling en concretisering van maatregelen in het tweede beheerplan moet aangesloten worden op de geconstateerde drukfactoren in Hoofdstuk 5. Hiertoe vormen de aangrijppunten voor ecologisch herstel een goede aanzet (zie overzicht in Tabel 7-1).
- Maatregelen waar nodig opnemen als oriënterend/onderzoek, waarna op basis van de resultaten invulling wordt gegeven aan de maatregel in de tweede beheerplanperiode.
- In het opstellen van maatregelen moet rekening gehouden worden met klimaatverandering en mogelijk andere externe factoren die niet binnen de (directe) beïnvloedingssfeer liggen. Met welk scenario dan rekening gehouden moet worden, wordt nader bepaald tijdens het opstellen van het tweede beheerplan.
- In het opstellen van de maatregelen moet ingezet worden op wat nodig is voor het realiseren van de gunstige staat van instandhouding conform wat de VHR vragen ('agenderend voor beleid'). De begrippen 'haalbaar en betaalbaar' uit het Natura 2000-doelendocument (2006) zijn niet van toepassing op de landelijke doelen, maar kunnen wel betrokken worden bij het adaptief programmeren (Ministerie van LVVN, 2025).
- Advies van de EA doorvoeren in het tweede beheerplan, daar waar van toepassing.
- Aansluiten op relevant landelijk, regionaal en lokaal beleid.
- Gedurende de looptijd van het tweede beheerplan dienen alle gebruiksvormen, waaronder ook overtredingen en illegaal gebruik, systematisch in beeld te worden gebracht. Dit maakt het mogelijk om drukfactoren nauwkeuriger te identificeren en de handhaving effectiever in te richten.
- Nagaan of handhaving adequaat is en of er voldoende middelen beschikbaar zijn om dit te bewerkstelligen.

Gebruikte bronnen

- Baayen, R. P., & Verheugt, W. (2022). *Verslechtering van het habitattype H₉₁EoC in het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek: Een ecologische en juridische analyse*.
<https://www.krommerijnecorridor.nl/wp-content/uploads/2022/06/Rapport-verslechtering-Natura-2000-gebied-Kolland-en-Overlangbroek-21-juni-2022-1.pdf>
- Beije, H. M., Hommel, P. W. F. M., de Waal, R. W., & Smits, N. A. C. (2012). *Herstelstrategie H₉₁EoC: Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)*.
- Beringen, R. (2022, november). Aanpassingen van planten aan droogte. *Planten. Stichting FLORON*, 18, 6-9.
- Bijlsma, R. J., & Janssen, J. (2022). *Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000*. Alterra Wageningen UR.
- Bonnema, L. (2024). *Hydrologisch herstel Kromme Rijnstreek—Inzicht in de effecten van hydrologische maatregelen op Kolland en Overlangbroek en de NNN-gebieden* (No. 51017259). Sweco in opdracht van provincie Utrecht.
- Broekmeyer, M., Schouwenberg, E., van der Veen, M., Prins, D., & Vos, C. (2005). *Effectenindicator Natura 2000-gebieden: Achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren* (Nos. 1566-7197). Alterra.
- Broome, A., Ray, D., Mitchell, R., & Harmer, R. (2019). Responding to ash dieback (*Hymenoscyphus fraxineus*) in the UK: Woodland composition and replacement tree species. *Forestry: An International Journal of Forest Research*, 92(1), 108-119. <https://doi.org/10.1093/forestry/cpy040> [academic.oup.com]
- de Vries, P. M. (2019). *Florakartering Overlangbroek 2019, Broekhuizen, Nieuw Wulven, Overlangbroek, Raaphof en Wulperhorst*. Regelin ecologie & Landschap in opdracht van Staatsbosbeheer.
- Dort, K. W. van. (2015). *De Touwtjesmosgemeenschap op essenhakhoutstoven in het Kromme Rijngebied. Monitoring, vierde ronde (2015)*. In opdracht van de Provincie Utrecht. Forestfun.
- Dort, K. W. van, & Horsthuis, M. (2014). *Vegetatiekartering Landgoed Kolland*. Bosgroep Midden Nederland in opdracht van Landgoed Kolland.
- Ecologische Autoriteit. (2023). *Advies over de Natuurdoelanalyse Kolland & Overlangbroek, provincie Utrecht* (No. 5039).

- Henkens, R., Cormont, A., van Swaay, C., Wamelink, W., & Ottburg, F. (2024). *Risico's en kansen van klimaatverandering voor de Nederlandse natuur—Invloed van temperatuurstijging, extreme droogte of natheid, zeespiegelstijging en verzilting op de doelen voor VHR, KRW, ecosysteemdiensten en algemene biodiversiteit* (Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu No. WOT-04-011-045.01). Wageningen Environmental Research en De Vlinderstichting.
- Hommel, P., de Waal, R., Muys, B., den Ouden, J., & Spek, T. (2007). *Schors met lage zuurgraad*. KNNV Uitgeverij.
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. (2018). *Maatregelen kaart Overlangbroek* [Map].
- Informatiehuis Water. (2025). *Waterkwaliteitsportaal | KRW-factsheets en -bronbestanden*.
<https://www.waterkwaliteitsportaal.nl/krw-factsheets>
- Lucassen, E., van Doorn, J., & Smolders, F. (2022). *Onderzoek naar aanvullende mogelijkheden ter verbetering van de ondergroei in Overlangbroek* (No. RP-21.073.22.3). B-Ware.
- Martens, S., & ten Holt, H. (2020). *Ecologisch assessment van de landschappen van Nederland. Analyse door het Kennisnetwerk OBN*. (No. 2020/OBN238). OBN - VBNE.
- Ministerie van Economische Zaken. (2015). *Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek* (No. PDN/2015-081).
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2021). *Overzicht grondwateronttrekkingen—Provincies en waterschappen*. Interprovinciaal Overleg en Unie van Waterschappen.
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. (2022). *Grondwateronttrekking bij natuurgebieden* (Nos. Ro01-1285405NJE-V03-pws-NL). Tauw.
- Ministerie van Landbouw, N. en V. (2006). *Natura 2000 doelendocument; Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten*. Met bijdragen van: Alterra, RIZA, KIWA, SBB, Natuurmonumenten, SOVON.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2006). *Natura 2000 doelendocument*.
<https://www.natura2000.nl/sites/default/files/Bibliotheek/Doelen/Natura%202000%20doelendocument%20%28LNV%2C%202006%29.pdf>
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. (2004). *'Lijstdocument' Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrichtlijn*.
- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. (2006). *Natura 2000 doelendocument*.

Ministerie van LNV. (2025, april 9). *Vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten: Concept ten behoeve van de internetconsultatie*.
https://www.natura2000.nl/sites/default/files/Vernieuwing%20landelijke%20doelen/LVFN_01_Vernieuwde%20landelijke%20doelen%20voor%20Natura%202000-habitattypen%20en%20soorten.pdf

Molenaar, E., Viechtbauer, W., van den Crommenacker, J., & Kingma, S. (2024). Neonicotinoids Impact All Aspects of Bird Life: A Meta-Analysis. *Ecology Letters*, 27(Ecology Letters).
<https://doi.org/10.1111/ele.14534>

provincie Utrecht. (2019). *Beheerplan 2019-2025 N2000-gebied Kolland en Overlangbroek*.

provincie Utrecht. (2024a). *Natuurbeheerplan 2024* (No. UTSP-522568655-23288). https://www.provincie-utrecht.nl/sites/default/files/2023-06/Natuurbeheerplan_2024.pdf

provincie Utrecht. (2024b). *Ontwikkelingsvisie voor Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek* (No. Tweede versie, werkdokument).

ce. (2023, augustus 24). *Geriefhout en andere vormen van hakhout (cultuurhistorisch beheer)*.
kennis.cultureelerfgoed.
[https://kennis.cultureelerfgoed.nl/index.php/Geriefhout_en_andere_vormen_van_hakhout_\(cultuurhistorisch_beheer\)#definitie-ouderdom-en-verspreiding](https://kennis.cultureelerfgoed.nl/index.php/Geriefhout_en_andere_vormen_van_hakhout_(cultuurhistorisch_beheer)#definitie-ouderdom-en-verspreiding)

RIVM. (2025, mei 29). *Vragen en antwoorden over PFAS*. <https://www.rivm.nl/pfas/vraag-antwoord#bodembagger>.

Staatsbosbeheer. (2025, januari 20). *Beheer essenhakhout Langbroekerwetering*.

Toelichting rapportage grondwaterkwaliteit natuur 2022 uitgevoerd in de provincie Utrecht. (2022).

Ursem, M. A. E., Fernandes Potter, E., & Kalle, V. L. (2023). *Toetsingsrapport TOP-meetnet Natura 2000-gebieden 'Kolland & Overlangbroek' en 'Binnenveld'* (No. 129232/23-017.399). Witteveen&Bos.

van den Broek, T., & van Doorninck, J. (2023). *Natuurdoelanalyse natura 2000 Kolland en Overlangbroek [81]*.
Opdrachtgever: Provincie Utrecht.

van den Meiracker, R., & Wesdorp, K. (2024). *Landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw—Jaarlijkse evaluatie resultaten van 2014 t/m 2023* (Nos. 11210346-003-ZWS-0001). Deltares.

van Doorninck, J. van, van den Broek, T., Hesp, C., & Smit, G. J. (2024). *Evaluatie antiverdrogingsmaatregelen landgoed Kolland en Overlangbroek* (No. BJ5891).

- van Dort. (2020). *De Touwtjesmosgemeenschap in de Provincie Utrecht. Vijfde monitoringsronde essenhakhoutstoven* (No. Rapport Forestfun 2020-07). In opdracht van de Provincie Utrecht.
- van Eck, L., Ouwerkerk, K., & van den Roovaart, J. (2024). *Langjarige trends in de kwaliteit van de Nederlandse oppervlaktewateren* (Nos. 11210346-011-ZWS-0001; KRW-stoffen en toxische druk). Deltares.
- van Winsen. (2017). *Rapportage verdroging de Bennekomse Meent, de Blauwe Hel, Kolland en Overlangbroek 2016* (No. No. R001-1245475-SWI-ibs-V02-NL). Tauw.
- Vissers, M. (2024). *PMG Meetronde grondwaterkwaliteit 2024* (No. 51023294). Sweco in opdracht van provincie Utrecht.

A1 A1 Advies van de Ecologische Autoriteit

A1.1 Algemene punten

Thema	Advies Ecologische Autoriteit	Wijze van verwerking
Doelformulering	Er wordt uitgegaan van een theoretisch doel, er zou gekeken moeten worden natuurlijke situatie. Hiervoor moet toegewerkt worden naar een SMART-formulering.	Evaluatierapport en beheerplan (Hoofdstuk 5 in evaluatierapport)
Doelstelling	Het aangehouden referentiejaar 1950 in de Natuurdoelanalyse is geen goede referentie, omdat verslechtering van bijvoorbeeld de abiotische randvoorwaarden al was ingezet. Doelstelling moet gericht zijn op systeemherstel, zodat de abiotische randvoorwaarden worden gerealiseerd die nodig zijn om de doelen te halen.	Evaluatierapport (Hoofdstuk 5)
Klimaatverandering Stikstofdepositie	Klimaatverandering meenemen in doelbereik en visie op doelbereik 1. Andere stikstofbronnen in kaart brengen; 2. Effectiviteit en uitvoering van bronmaatregelen aangehouden als foutieve aanname.	Evaluatierapport (Hoofdstuk 5) Wordt opgepakt in het gebiedsprogramma
Samenvatting Relatief belang drukfactoren Omgeving	Zorg voor een samenvatting, ook met het oog op gebiedsparticipatie Brenge een prioritering aan in de drukfactoren en maatregelen Potentie in omgeving uitwerken.	Evaluatierapport en beheerplan Beheerplan
Concretiseer	Concretiseer maatregelen, doelbereik en potenties in de omgeving.	Onderzoeksmaatregel beheerplan
Kennisleemtes	Samenvattend opnemen.	Evaluatierapport en (onderzoeksmaatregel) beheerplan
Maatregelen	1. Concretiseer maatregelen; 2. Maak de effectinschatting; 3. Voorzien van verantwoordelijkheid, een budget en een planning.	Opmaat voor monitoringsmaatregelen Evaluatierapport en (onderzoeksmaatregel) beheerplan
Monitoring	Samenvattend, compleet en concreet (verantwoordelijkheid, budget en planning).	Onderzoeksmaatregel beheerplan

A1.2 Gebiedsspecifieke punten Kolland & Overlangbroek

Thema	Advies Ecologische Autoriteit	Wijze van verwerking
Conclusie NDA	Conclusie "ja" is te positief; "nee" is realistischer gezien onzekerheden	Evaluatierapport (par 4.3)
Klimaatverandering	Analyseer invloed van droogte, exoten, veranderende kwel	Evaluatierapport (Hst 5)
Hydrologie	Optimalisatie hydrologisch systeem: realiseren van groter aaneengesloten systeem door peilbeheer niet alleen binnen het gebied, maar ook het peilbeheer buiten het gebied af te stemmen op de gewenste systeemcondities die het gebied nodig heeft.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Bodem	Brenge bodemleven, mycorrhiza en pH-waarden van de bodem in kaart en neem gerichte maatregelen. De Ecologische Autoriteit benadrukt het belang van dit onderzoek, waarbij ook het bodemleven goed in beeld dient te worden gebracht.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Essentaksterfte	Essentaksterfte: terughoudend zijn met aanplant essen (huidige beheeringrepen gaan naar alle waarschijnlijkheid niet leiden tot behoud van kwaliteit en oppervlakte), Opvullen met bomen passend binnen vegetatieverbond, Aanvullen met soorten (ecologisch) grenzend aan het Vogelkers-Essenbos, naar ander (sub)type. Bij het laatste punt kan gedacht worden aan het terugvallen naar een eerder stadium van een essenbos, met meer struweelvormers. Anderzijds kan er een bossysteem worden uitgewerkt dat al in de omgeving aanwezig is en vergelijkbaar is met het oorspronkelijke essen-hakhout.	Evaluatierapport (par 3.1.1) & Beheerplan
Essentaksterfte	Deelname aan het landelijk onderzoek voor de doorontwikkeling essenresistentie.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Natuurontwikkeling	Robuuster maken van de natuur door areaalvergroting en verbindingen met andere natuur. Ga hierbij in op de mogelijkheden om oppervlak te vergroten voor de beschermde habitat zowel binnen als buiten het gebied Kolland & Overlangbroek. Brenge daarnaast de kansen in beeld	(Onderzoeks)maatregel beheerplan

Thema	Advies Ecologische Autoriteit	Wijze van verwerking
	voor het realiseren van verbindingen met vergelijkbare of kansrijke habitats in de omgeving.	
Monitoring	Benoem verantwoordelijkheden, budget, planning en betrek gebiedskennis.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan
Monitoring	Onderzoek bodemleven, boomsoortenverdeling, ruwe smele, deelname aan onderzoek essenresistentie. Ruwe Smele, als indicator voor essen-vogelkers. Er is destijds besloten om het habitatype te wijzigen doordat deze soort hier wel voorkwam. Geef inzicht in verdeling van boomsoorten over oppervlak van het natuurgebied.	(Onderzoeks)maatregel beheerplan

A2 Methode Habitatype

A1.1 Verspreiding en oppervlak

Voor het bepalen van de omvang van de habitatypen is gebruik gemaakt van de meest actuele habitatypenkaart (provincie Utrecht, 2014). Dit betreft voor Kolland & Overlangbroek een gevalideerde habitatypenkaart uit 2013 met achterliggende gegevens uit 2013 en eerder. De habitatypenkaart is dus niet gebaseerd op een integrale kartering, maar is een samenstelling van meerdere karteringen in verschillende jaren en verschillende deelgebieden. In feite is steeds een update gemaakt van eerdere kaarten tot aan de kaart (2013) die in deze NDA wordt gebruikt.

Een habitatype hoeft niet het volledige vlak waarbinnen deze gekarteerd is te bedekken en daarom is bij het berekenen van de omvang van een habitatype gecorrigeerd voor het aandeel (percentage) waarin het desbetreffende habitatype in dat vlak voorkomt.

Geen kwantitatieve doelstelling voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit

Er zijn voor de individuele Natura 2000-gebieden geen kwantitatieve doelstellingen vastgesteld door de EU of het Rijk met betrekking tot de uitbreiding van oppervlakten en de verbetering van de kwaliteit van habitatypen. Hierdoor is het onduidelijk hoeveel areaal van het areaal nodig is in Kolland & Overlangbroek, of in welke mate de kwaliteit van het habitatype verbeterd moet worden. Dit maakt het in het geval van een uitbreidings- of verbeterdoelstelling momenteel niet goed mogelijk om vast te stellen of de doelstellingen voor uitbreiding en verbetering zijn gehaald, of te behalen zijn in de toekomst.

A2.3 Kwaliteit

De kwaliteit van habitatypen wordt conform de profielendocumenten gebaseerd op de volgende aspecten:

- Vegetatietypen
- Abiotische kenmerken
- Typische soorten
- Overige kenmerken van goede structuur en functie

Vegetatietypen

Per habitatype is de aanwezigheid en omvang van kenmerkende vegetatietypen bepaald volgens het Natura 2000 profielendocument, deze vegetatietypen zijn gekwalificeerd als 'goed' of 'matig'. Onderliggend aan de habitatypekaart uit 2014 zijn geen vegetatietypen gedefinieerd om onbekende redenen. Daarnaast is de T1-habitatypenkaart nog niet is opgesteld. In Kolland & Overlangbroek zijn enkel een vegetatiekartering uit 2002 en 2013/2014 beschikbaar. Welke niets meer zeggen over de huidige situatie als gevolg van de essentaksterfte wat sinds 2015 de vegetatiesamenstelling sterk heeft veranderd. Daarmee kan er in dit rapport geen inzicht worden gegeven in het voorkomen van goed/matig kwalificerende vegetatietypen, noch over de bedekkingsgraad. Wel worden deze vegetatiekarteringen besproken om een beeld te krijgen van de situatie in het verleden.

Abiotische kenmerken

Alle habitatypen worden, voor zover de informatie voorhanden is, gemeten aan het kernbereik van zes abiotische kenmerken: zuurgraad, vochttoestand, zoutgehalte, voedselrijkdom, overstromingstolerantie en gemiddeld laagste grondwaterstand. Onder kernbereik wordt het volledige bereik verstaan waarbij goed ontwikkelde vormen van het habitatype kunnen worden aangetroffen. De relevante abiotische kenmerken en het kernbereik volgen uit de Profielendocumenten. Elk habitatype wordt besproken en de huidige toestand van de abiotische kenmerken worden beoordeeld. Voor deze beoordeling worden de volgende vier categorieën aangehouden: ontoereikende gegevens, huidige toestand is 'slecht', de huidige toestand is 'matig' en de huidige toestand is 'goed'. De huidige toestand wordt bepaald op basis van de meest recent beschikbare gegevens.

Typische soorten

Om het kwaliteitsaspect 'typische soorten' in beeld te brengen zijn twee zaken van belang: voorkomen en verspreiding. Het voorkomen van typische soorten in een habitatype is relatief aan het totale aantal relevante soorten, ofwel de soorten die logischerwijs verwacht kunnen worden binnen het Natura 2000-gebied. De relevante soorten zijn bepaald door per habitatype een selectie te maken van de totale lijst typische soorten in het profieldocument. De totale lijst typische soorten in het profieldocument zijn gekoppeld aan habitatype op landelijke schaal. Echter, het habitatype komt niet in eenzelfde vorm voor door het hele land, en daarmee is ook het voorkomen van typische soorten niet geheel homogeen. De ene soort komt simpelweg niet voor in de provincie Utrecht, ongeacht de kwaliteit van de gebieden. De selectie van relevante typische soorten binnen het Natura 2000-gebied vindt plaats op basis van het voorkomen van de soorten in de provincie in de afgelopen 20 jaar (NDFF). Hierin zijn enkel waarnemingen die volgens een protocol zijn verricht meegenomen, waarneming.nl en telmee.nl zijn buiten beschouwing gelaten om een overschatting te voorkomen. Vervolgens wordt gekeken welke typische soorten in de afgelopen zes jaar voorkwamen in het Natura 2000-gebied om de huidige toestand te duiden. Dit aantal (zes jaar binnen N2000-gebied) moet in relatie tot het aantal relevante typische soorten (twintig jaar binnen Utrecht) worden beschouwd.

In deze evaluatie is in principe per habitatype een kaart opgenomen met het verspreidingsbeeld van typische soorten van het betreffende habitatype. Het gaat hierbij om de soortgroepen vaatplanten, vlinders, libellen en vogels (voor zover er soorten binnen deze groepen ook daadwerkelijk typische soorten zijn). Deze soortgroepen worden over het algemeen redelijk structureel en vlakdekkend gemonitord. Dit gebeurt in het kader van de SNL-monitoring, waarin plant- en diersoorten fungeren als kwaliteitsindicatoren voor de natuurbeheertypen. Overige typische soorten (dus uit andere soortgroepen dan hiervoor opgenomen) zijn niet op de kaart weergegeven. De reden hiervoor is dat deze soorten niet of nauwelijks een protocol-gebonden structurele monitoring kennen, waardoor kaartweergave een incompleet en mogelijk vertekend beeld geeft. Dit wil niet zeggen dat er geen typische soorten uit andere soortgroepen aanwezig zijn. Voor het overzicht van welke typische soorten in de periode 2019 -2025 zijn aangetroffen, wordt verwezen naar de tabel die per habitatype steeds voorafgaat aan de kaart.

De betrouwbaarheid van de beoordeling is afhankelijk van de volledigheid van zowel de habitatkartering als de inventarisaties van soorten. Deze zijn volledig indien deze afkomstig zijn uit vlakdekkende onderzoeken. Veel gegevens uit de NDFF bestaan uit losse waarnemingen en geven hiermee geen zekerheid over de volledigheid van de informatie. Op basis van deze gegevens kan alleen geconcludeerd worden wat er wel zit, maar niet wat er niet zit. Onvolledigheid van informatie kan in deze situatie leiden tot een onderschatting van de kwaliteit. Omdat de beoordeling is gebaseerd op meerdere soorten hoeft dit binnen bepaalde marges niet altijd te leiden tot een onjuiste beoordeling, maar dit leidt er wel toe dat de beoordeling van kwaliteit op basis van typische soorten niet altijd even betrouwbaar is. Bij habitatypen met weinig typische soorten is de kans op onderschatting van de kwaliteit het grootst, omdat dit bij het missen van een soort direct consequenties heeft voor de beoordeling. Ook het ontbreken van goede data over meerdere jaren waardoor een trendanalyse niet mogelijk is, maakt het beoordelen van het kwaliteitsaspect 'typische soorten' lastig. Een structureel monitoringsprogramma, gericht op typische soorten die nog niet specifiek worden geïnventariseerd, is noodzakelijk om een goed beeld te krijgen van deze kwaliteitscomponent.

De verspreiding van typische soorten is niet per se gelijk aan de verspreiding en het voorkomen van het habitatype waar de soort typisch voor is. Afhankelijk van de ecologische positie van de typische soort is de standplaats of het leefgebied meer of minder specifiek. Een soort met een brede ecologische positie (niche) komt ook voor buiten het betreffende habitatype. De verspreiding van typische soorten moet derhalve als indicatief worden gezien, dan wel dat het inzicht geeft in de potentie van een habitatype.

Overige kenmerken van structuur en functie

Het kwaliteitsaspect overige kenmerken van structuur en functie geeft een opsomming van biotische, abiotische en landschappelijke kenmerken zoals opgenomen in de Profieldocumenten. Een habitatype heeft een goede kwaliteit als het voldoet aan deze kenmerken. In deze rapportage wordt elk habitatype individueel besproken en de huidige toestand van deze aspecten wordt met één van deze categorieën aangeduid:

ontoereikende gegevens beschikbaar, huidige toestand is 'slecht', de huidige toestand is 'matig' en de huidige toestand is 'goed'. De huidige toestand wordt bepaald op basis van de meest recent beschikbare gegevens. Deze aspecten zijn niet altijd kwantitatief geduid en zijn daardoor regelmatig afhankelijk van een oordeel gebaseerd op expertise. Omdat de waardes vaak kwalitatief zijn, is er geen harde onderliggende data en is de informatieverstrekking afhankelijk van de diepgaande gebiedskennis van de beheerder. Dit maakt dit kwaliteitsaspect minder gestandaardiseerd. De beschikbare informatie is echter zeer relevant voor de gebiedsbeschrijving.

A3 Huidig gebruik en toetsing

A3.1 Inleiding

A3.1.1 Context

Het beheerplan geeft een kader voor vergunningverlening en handhaving voor de activiteiten die in en rond het gebied plaatsvinden. In het eerste beheerplan van Kolland & Overlangbroek is een beoordeling opgenomen, waarin is getoetst of het huidig gebruik (hierna activiteiten) eventuele (significant) negatieve effecten heeft op de beschermde Natura 2000-waarden en het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. In het eerste beheerplan werd onder huidig gebruik verstaan: alle legale vormen van gebruik die op de (oude) referentiedatum van 31 maart 2010¹¹ bekend waren. In deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan is opnieuw bekeken welke activiteiten plaatsvinden in en rondom het Natura 2000-gebied.

Het doel van deze toets is om te bepalen welke activiteiten vergunningplichtig zijn, welke al een vergunning hebben, welke een uitzondering kennen op de vergunningsplicht en beoordelen welke vrijgesteld kunnen worden van vergunningsplicht omdat significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden op voorhand zijn uit te sluiten. Indien significant negatieve effecten door een activiteit op een Natura 2000-waarde niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, kan een activiteit niet vrijgesteld worden van vergunningsplicht. Wanneer significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, wordt de activiteit niet opgenomen in het beheerplan als zijnde vergunningvrij. De uitvoerder van de activiteit is daarmee vergunningplichtig en verantwoordelijk om een verdere effectbeoordeling uit te laten voeren en, indien nodig, een vergunning aan te vragen. Zonder verdere toetsing (en waar nodig een vergunning) is voortzetting van deze activiteit illegaal.

A3.1.2 Leeswijzer

In paragraaf A3.2 wordt het onderliggend juridisch kader omtrent activiteiten binnen en buiten Natura 2000-gebieden toegelicht.

De toets is in twee stappen uitgevoerd: in de eerste stap is gekeken welke activiteiten op voorhand niet vergunningplichtig zijn, een uitzondering kennen op de vergunningsplicht of al een vergunning hebben. In stap 2 is een voortoets uitgevoerd op de overige activiteiten¹² om te bepalen of deze vrijgesteld kunnen worden van de vergunningsplicht. Deze twee stappen zijn in de methode in paragraaf A3.3 nader toegelicht en stapsgewijs uitgewerkt in de paragrafen daarna.

Stap 1 is uitgewerkt in paragraaf A3.4 tot A3.6, met een beschrijving van de betreffende activiteiten in paragraaf A3.4 en A3.5 en de selectie van de te beoordelen activiteiten in paragraaf A3.6. Stap 2 is uitgewerkt in de paragrafen A3.7 tot A3.11, met een beschrijving van de relevante storingsfactoren in paragraaf A3.7 en de effectenbeschrijving en beoordeling van de activiteiten in paragraaf A3.8 en A3.9. Het cumulatieve effect van de activiteiten wordt benoemd in paragraaf A3.10 en de samenvattende conclusie wordt aan de hand van een tabel gegeven in paragraaf A3.11. Als laatste is in paragraaf A3.12 additionele informatie te lezen over de flora- en faunawet.

---

¹¹ Zie voor een actuele lijst van de Europese referentiedata per N2000-gebied: [Referentiedata Natura 2000 gebieden - BIJ12](#)

¹² Wanneer een activiteit niet is opgenomen in het overzicht van vergunningvrije activiteiten of in voorliggende voortoets dan is de initiatiefnemer van de activiteit zelf verantwoordelijk voor het uitvoeren van de toetsing en (indien nodig) het aanvragen van een vergunning.

A3.2 Juridisch kader

A3.2.1 Leeswijzer juridisch kader

In deze paragraaf wordt het juridisch kader omtrent activiteiten binnen en buiten Natura 2000-gebieden toegelicht.

Allereerst wordt in paragraaf A3.2.2 de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 besproken en de specifieke zorgplicht die daarmee is geïntroduceerd. In paragraaf A3.2.3 wordt ingegaan op de verplichting tot het maken van een passende beoordeling. Deze verplichting volgt uit artikel 6, derde lid, Habitatrictlijn en artikel 16.53c, eerste lid, Omgevingswet. Vervolgens worden in paragraaf A3.2.4 de voorwaarden besproken die gelden voor het vaststellen van een plan of project, zoals vastgelegd in de Habitatrictlijn, de Omgevingswet, onderliggende AMvB's en relevante jurisprudentie. Daarbij wordt onder andere ingegaan op de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten zoals opgenomen in de Omgevingswet. In paragraaf A3.2.5 worden de uitzonderingen op de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten besproken. Paragraaf A3.2.6 gaat in op de relatie tussen activiteiten die stikstofemissie veroorzaken en het beheerplan, de samenhang met het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) en de Rijksaanpak stikstof, en de rol van vergunningen. Vervolgens wordt in paragraaf A3.2.7 kort ingegaan op de vergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten. Voor het juridisch kader omtrent vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten wordt verwezen naar paragraaf A3.12 van dit rapport. Tot slot wordt in paragraaf A3.2.8 toegelicht wanneer voor het beheerplan een plan-mer-plicht geldt en hoe deze beoordeling samenhangt met de bescherming van Natura 2000-gebieden.

A3.2.2 Omgevingswet

Het vorige beheerplan is opgesteld onder de toen geldende Wet natuurbescherming (Wnb). Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Met de invoering van de Omgevingswet is de Wnb ingetrokken en zijn de bepalingen daaruit opgegaan in de Omgevingswet en in de daaraan hangende AMvB's (het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving en het Omgevingsbesluit). Deze omzetting is grotendeels 'beleidsneutraal' gebeurd. Dat wil zeggen dat materieel gezien de regels nog steeds hetzelfde zijn en dat de rechtspraak die onder de Wnb tot stand is gekomen nog onverminderd het juridische kader weergeeft. Dit volgt bijvoorbeeld uit deze passage uit de wetsgeschiedenis:

"Bij de parlementaire behandeling van het voorstel voor de Wet natuurbescherming is door het toenmalige kabinet meermalen bevestigd dat het normenkader en de instrumenten ongewijzigd zullen overgaan en dat geen afbreuk wordt gedaan aan het beschermingsniveau; de overgang van de regels over de bescherming van de natuur en de daarbij horende bevoegdheidsverdeling geschiedt dus beleidsneutraal."¹³

A3.2.2.1 Specifieke zorgplicht

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn verschillende zorgplichten geïntroduceerd. Eén van deze zorgplichten betreft de zorgplicht ten aanzien van activiteiten die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied kunnen hebben (artikel 11.6 Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal)). Degene die zo'n activiteit verricht, is verplicht alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om verslechterende of significant verstorende gevolgen te voorkomen. Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, moeten die gevolgen zoveel mogelijk worden beperkt of ongedaan worden gemaakt. Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt, moet die activiteit ten slotte achterwege worden gelaten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd. De specifieke zorgplicht wordt uitgewerkt in het tweede lid van artikel 11.6 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en bestaat uit verschillende stappen:

1. Degene die de activiteit verricht, moet kennis opdoen over het Natura 2000-gebied. Het gaat om kennis over leefgebieden voor vogelsoorten, natuurlijke habitats en habitats van soorten waarvoor het gebied is aangewezen, en de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

¹³ Kamerstukken II 2017/18, 34985, nr. 3, p. 7.

2. Degene die de activiteit verricht, moet aan de hand van objectieve gegevens nagaan of verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied uit te sluiten zijn.
3. Als verslechterende of significant verstorende gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, moet degene die de activiteit verricht nagaan welke gevolgen de activiteit kan hebben voor de leefgebieden, natuurlijke habitats en habitats van soorten, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen.
4. Als verslechterende of significant verstorende gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, moet degene die de activiteit verricht alle passende preventieve maatregelen treffen met het oog op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
5. Tijdens en na het verrichten van de activiteit, moet degene die de activiteit verricht, nagaan of die preventieve maatregelen wel het beoogde effect hebben.
6. Als de activiteit, ondanks de genomen maatregelen, toch verslechterende of significant verstorende gevolgen heeft, moet die activiteit worden gestaakt. Als dit niet meer mogelijk is, dan moet degene die de activiteit verricht passende herstelmaatregelen treffen.

A3.2.3 Passende beoordeling

Artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn bepaalt onder andere het volgende:

Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.

Deze bepaling is in Nederland geïmplementeerd in artikel 16.53c van de Omgevingswet, waaruit volgt dat voor een plan of een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn, een passende beoordeling moet worden gemaakt van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied.

Om te kunnen worden aangemerkt als project als bedoeld in artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn, moet worden voldaan aan twee voorwaarden:

1. Het plan of project houdt niet direct verband met of is niet nodig voor het beheer van een Natura 2000-gebied.
2. Het plan of project kan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen hebben voor een Natura 2000-gebied.

A3.2.3.1 Ad 1: geen direct verband met of niet noodzakelijk voor beheer

In 2018 heeft de Europese Commissie een document gepubliceerd met richtsnoeren voor de interpretatie van bepaalde begrippen die worden gebruikt in artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Hierin is een uitleg opgenomen van het onderdeel "dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer" uit artikel 6, derde lid. De Europese Commissie zegt hierover het volgende:

"Te oordelen naar de context en de bedoeling van artikel 6 verwijst het begrip "beheer" naar het instandhoudingsbeheer van een gebied, zoals blijkt uit artikel 6, lid 1. Als een activiteit direct verband houdt met en noodzakelijk is voor het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen, is deze bijgevolg vrijgesteld van het vereiste van de beoordeling."¹⁴

Hieruit kan worden geconcludeerd dat een plan of project dat direct verband houdt met en noodzakelijk is voor het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen, geen plan of project is in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn. Voor zo'n plan of project hoeft dus geen passende beoordeling te worden opgesteld.

¹⁴ "Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn (92/43/EEG)", Europese Commissie, C(2018) 7621 final, 21 november 2018, p. 42.

A3.2.3.2 Ad 2: mogelijk significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied

Geen passende beoordeling hoeft te worden opgesteld als significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied op voorhand kunnen worden uitgesloten. Dit kan worden vastgesteld in een zogeheten voortoets. De beoordeling moet plaatsvinden aan de hand van objectieve gegevens en met inachtneming van de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van het gebied.¹⁵ Daarnaast geldt dat een plan of project in ieder geval significante gevolgen kan hebben voor een gebied als het de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied in gevaar brengt.¹⁶

NB: Indien uit de voortoets volgt dat een activiteit geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, kan er desalniettemin sprake zijn van een activiteit die wel nadelige – zij het geen significante – gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied. In dat geval blijft de specifieke zorgplicht van artikel 11.6 Bal onverkort van toepassing

A3.2.4 Voorwaarden voor het vaststellen van een plan of uitvoeren van een project

De overheid mag geen activiteiten toestaan die schadelijke effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Dit blijkt uit het vervolg van artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn:

Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.

Deze bepaling komt terug in artikel 10.24, eerste lid, Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) (voor plannen) en artikel 5.1, eerste lid, onder e, Omgevingswet (voor projecten).

A3.2.4.1 Plannen: artikel 10.24, eerste lid, Bkl

Op grond van artikel 10.24, eerste lid, Bkl mag een plan als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn alleen worden vastgesteld, als uit de passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het plan de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten. Volgens het Hof van Justitie van de Europese Unie mag op grond van de passende beoordeling wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaan dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied.¹⁷ Alleen dan mag een plan dus worden vastgesteld.

Plannen die direct verband houden met en noodzakelijk zijn voor het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen, worden niet aangemerkt als plannen in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn, zoals besproken in paragraaf A3.2.3.1. Artikel 10.24, eerste lid, Bkl is op dergelijke plannen dus niet van toepassing.

A3.2.4.2 Projecten: vergunningplicht Natura 2000-activiteiten

Artikel 5.1, eerste lid, onder e van de Omgevingswet bevat een verbod om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten, tenzij het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval. In de bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet wordt een Natura 2000-activiteit gedefinieerd als:

Activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

¹⁵ HvJ EG 7 september 2004, C-127/02, [ECLI:EU:C:2004:482](#) (Waddenvereniging en Vogelbeschermingsvereniging), punt 48-49.

¹⁶ HvJ EG 7 september 2004, C-127/02, [ECLI:EU:C:2004:482](#) (Waddenvereniging en Vogelbeschermingsvereniging), punt 48.

¹⁷ Zie bijvoorbeeld HvJ EG 7 september 2004, C-127/02, [ECLI:EU:C:2004:482](#) (Waddenvereniging en Vogelbeschermingsvereniging), punt 59; HvJ 26 oktober 2006, C-239/04 (Commissie/Portugal), punt 24; HvJ 26 april 2017, C-142/16, [ECLI:EU:C:2017:301](#) (Kolencentrale Moorburg), punten 38 en 42; HvJ 8 november 2016, C-243/15, [ECLI:EU:C:2016:838](#) (Lesoochranárske zoskupenie VLK tegen Obvodný úrad Trenčín), punt 42.

In lijn met hetgeen voor plannen is bepaald in artikel 10.24, eerste lid, Bkl, bepaalt artikel 8.74b, eerste lid, Bkl dat een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit alleen mag worden verleend als uit de passende beoordeling de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Net als voor plannen geldt voor projecten dat op grond van de passende beoordeling wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel mag bestaan dat er geen schadelijke gevolgen zijn voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied.¹⁸

Zoals besproken in paragraaf A3.2.3.1, kwalificeert een project dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, niet als project in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn. Het uitvoeren van een dergelijk project is dan ook geen Natura 2000-activiteit, zo blijkt uit de definitie opgenomen in de bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet. Een voorbeeld hiervan is het monitoren van de aanwezige Natura 2000-waarden. Omdat dit noodzakelijk is voor het voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen, is dit geen project in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn. Hiervoor hoeft dus geen passende beoordeling te worden opgesteld en geldt geen vergunningplicht op grond van de Omgevingswet.

Beheer en onderhoud van bestaande objecten

Beheer en onderhoud is een integraal onderdeel van een project. Juridisch gezien moet voor beheer- en onderhoudswerkzaamheden mogelijk wel een passende beoordeling worden opgesteld op grond van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn en artikel 16.53c, eerste lid, Omgevingswet. Daarnaast kan voor het uitvoeren van beheer- en onderhoudswerkzaamheden een vergunning voor een Natura 2000-activiteit benodigd zijn. Het Hof van Justitie hanteert namelijk een ruim projectbegrip, waar ook beheer- en onderhoudswerkzaamheden onder kunnen vallen zodra die significante gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied. Het Ministerie van LNVN heeft echter bepaald dat voor het uitvoeren van beheer- en onderhoudswerkzaamheden geen voortoets, passende beoordeling en vergunning benodigd is, omdat dit volgens het Ministerie niet als een project in de zin van de Habitatrichtlijn kan worden aangemerkt.

Om te bepalen of sprake is van beheer en onderhoud, dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

1. Start er een nieuwe levenscyclus door de activiteiten of wordt de levensduur¹⁹ verlengd?
2. Wijzigt de functie van het object of krijgt het object er een nieuwe functie bij?
3. Wordt de capaciteit van het object vergroot of gaat het object meer plek in beslag nemen?
4. Wordt het hele object vervangen?

Wanneer alle vragen met 'nee' beantwoord kunnen worden, is er sprake van beheer en onderhoud. Volgens het Ministerie is in dat geval geen voortoets, passende beoordeling of Natura 2000-vergunning nodig. Wel is van belang om op te merken dat het hierbij gaat om beleid van het Ministerie en dat beheer- en onderhoudswerkzaamheden juridisch gezien wél kunnen kwalificeren als een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn, waarvoor mogelijk een Natura 2000-vergunning vereist is.

(Recreatief) gebruik van bestaande infrastructuur

Doorgaans is in het geval van individueel en regulier gebruik van bestaande infrastructuur geen sprake van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn (en daarmee ook niet van een Natura 2000-activiteit). Wel kunnen er maatregelen, regels en verbodsbepalingen worden ingevoerd binnen het Natura 2000-gebied met betrekking tot recreatie, die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om bijvoorbeeld rustperiodes voor fauna of (tijdelijke) toegangsbeperkingen tot bepaalde delen van het gebied. Het is verplicht om deze maatregelen, regels en verbodsbepalingen na te leven.

---

¹⁸ Zie bijvoorbeeld HvJ EG 7 september 2004, C-127/02, [ECLI:EU:C:2004:482](#) (*Waddenvereniging en Vogelbeschermingsvereniging*), punt 59; HvJ 26 oktober 2006, C-239/04 (*Commissie/Portugal*), punt 24; HvJ 26 april 2017, C-142/16, [ECLI:EU:C:2017:301](#) (*Kolencentrale Moorburg*), punten 38 en 42; HvJ 8 november 2016, C-243/15, [ECLI:EU:C:2016:838](#) (*Lesoochranárske zoskupenie VLK tegen Obvodný úrad Trenčín*), punt 42.

¹⁹ Dit betreft de levensduur waarop het te beheren object berekend is. Als deze levensduur wordt aangepast of verlengd door de ingreep, dan valt die ingreep niet onder beheer en onderhoud.

A3.2.4.3 ADC-toets

In de vorige paragrafen is besproken dat een passende beoordeling moet worden gemaakt voor een plan of project dat 1) niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, en 2) waarvan significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied op voorhand niet kunnen worden uitgesloten. Als uit de passende beoordeling niet de zekerheid kan worden verkregen dat het plan of project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten, mag op grond van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn geen toestemming worden gegeven voor het plan of project. Voor plannen geldt dat een dergelijk plan niet mag worden vastgesteld (artikel 10.24, eerste lid, Bkl); voor projecten betekent dit dat geen Natura 2000-vergunning mag worden verleend (artikel 8.74, eerste lid, Bkl). Hierop bestaat echter een uitzondering. Deze uitzondering volgt uit artikel 6, vierde lid, Habitatrichtlijn en is geïmplementeerd in artikel 10.24, tweede lid, Bkl (voor plannen) en artikel 8.74, tweede lid, Bkl (voor projecten). In deze artikelen is bepaald dat een plan of project toch doorgang mag vinden als de zogeheten ADC-toets succesvol wordt doorlopen. Hiervoor moet worden voldaan aan drie voorwaarden:

1. er zijn geen alternatieve (A) oplossingen;
2. er is sprake van een dwingende (D) reden van groot openbaar belang; en
3. er worden compenserende (C) maatregelen getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

A3.2.5 Uitzonderingen op de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten

Op de vergunningplicht voor Natura 2000-activiteiten (artikel 5.1, eerste lid, onder e, van de Omgevingswet) bestaan verschillende uitzonderingen. Deze uitzonderingen zijn opgenomen in de artikelen 11.16 tot en met 11.21 van het Bal.

A3.2.5.1 Toegestaan in andere wet of onderwerp van het gemeenschappelijk visserijbeleid (artikel 11.16 Bal)

Op grond van artikel 11.16, onder a, Bal geldt ten eerste geen vergunningplicht als het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en toepassing is gegeven aan artikel 6, derde of vierde lid, Habitatrichtlijn. Deze uitzondering ervoor dat de Natura 2000-toets kan worden meegenomen in besluitvorming op basis van andere wetten die niet in de Omgevingswet zijn opgegaan. Daarmee wordt voorkomen dat er meerdere procedures moeten worden doorlopen voor hetzelfde project of dezelfde activiteit. Het vereiste dat toepassing moet zijn gegeven aan artikel 6, derde of vierde lid, Habitatrichtlijn, betekent onder andere dat een passende beoordeling moet worden gemaakt waaruit de zekerheid wordt verkregen dat een plan of project de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten (artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn). Als deze zekerheid niet kan worden verkregen, maar er zijn geen alternatieve oplossingen en het plan of project moet worden gerealiseerd om dwingende redenen van openbaar belang, moeten alle nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft (artikel 6, vierde lid, Habitatrichtlijn).

Artikel 11.16, onder b, Bal bepaalt daarnaast dat de vergunningplicht niet geldt voor het uitvoeren van een activiteit die onderwerp is van het gemeenschappelijk visserijbeleid, bedoeld in artikel 38 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en plaatsvindt in de exclusieve economische zone. Deze uitzondering hangt samen met het feit dat de regulering van onder het gemeenschappelijke visserijbeleid vallende visserijactiviteiten plaatsvindt op grond van de Europese visserijwetgeving. Hiermee wordt voorkomen dat een dubbele vergunningplicht geldt voor visserijactiviteiten die al op Europees niveau worden gereguleerd.

A3.2.5.2 Activiteiten aangewezen in een programma/Natura 2000-beheerplan (artikel 11.18 Bal)

Volgens artikel 11.18 van het Bal is ten eerste geen vergunning benodigd voor een Natura 2000-activiteit wanneer deze activiteit als vergunningvrij is aangewezen in een programma (in dit geval een Natura 2000-beheerplan). Natura 2000-activiteiten kunnen alleen worden vrijgesteld als het programma:

- geheel of ook betrekking heeft op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-gebied en maatregelen bevat om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken; of
- tot doel heeft, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:

- de belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
- het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die soorten; en
- wordt vastgesteld door of gezamenlijk met het bestuursorgaan dat bevoegd zou zijn te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken Natura 2000-activiteiten.

A3.2.5.3 Activiteiten aangewezen in een omgevingsverordening (artikel 11.19 Bal)

Op grond van artikel 11.19, eerste lid, Bal kan een omgevingsverordening een Natura 2000-activiteit als vergunningvrij aanwijzen.

Artikel 11.19, tweede lid, Bal gaat over situaties waarin een Natura 2000-activiteit vergunningplichtig blijft vanwege mogelijke schadelijke effecten, maar bepaalde factoren (bijvoorbeeld stikstofdepositie, geluid of trillingen) buiten de vergunning blijven zolang een bepaalde drempelwaarde niet wordt overschreden. De provincie kan bijvoorbeeld besluiten dat stikstofdepositie die onder een bepaalde drempel blijft voor een specifiek Natura 2000-gebied, niet meeweegt bij de beoordeling van een vergunningaanvraag voor een Natura 2000-activiteit. De vergunningplicht geldt dan dus onverkort, maar bij de beoordeling van de vergunningaanvraag kunnen bepaalde effecten op grond van deze bepaling buiten beschouwing worden gelaten.

A3.2.5.4 Activiteiten aangewezen in een ministeriële regeling (artikel 11.20 Bal)

Een Natura 2000-activiteit kan op grond van artikel 11.20, eerste lid, Bal in de volgende gevallen als vergunningvrij worden aangewezen in een ministeriële regeling (de Omgevingsregeling):

- het gaat om een Natura 2000-activiteit van nationaal belang; of
- de activiteit moet worden vrijgesteld van de vergunningplicht vanwege het algemeen belang.

Net als in een omgevingsverordening kan in een ministeriële regeling worden bepaald dat bepaalde factoren buiten beschouwing worden gelaten bij de vergunningaanvraag, zolang een bepaalde drempelwaarde niet wordt overschreden (artikel 11.20, tweede lid, Bal).

A3.2.5.5 Voorwaarden voor aanwijzing vergunningvrije gevallen

Er zijn nadere eisen voor het aanwijzen van vergunningvrije Natura 2000-activiteiten in een programma (beheerplan), omgevingsverordening of ministeriële regeling. Op grond van artikel 11.21, eerste lid, van het Bal mag een Natura 2000-activiteit alleen als vergunningvrij worden aangewezen in de volgende gevallen:

- op basis van objectieve gegevens vooraf kan worden uitgesloten dat de die activiteit, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied kan hebben; of
- uit een passende beoordeling²⁰ blijkt dat die activiteit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten; of
- als het gaat om een aanwijzing in een omgevingsverordening of ministeriële regeling: de activiteit kan worden gerechtvaardigd op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, er zijn geen reële alternatieven en er worden compenserende maatregelen getroffen waardoor de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Zoals hierboven vermeld, kan in een omgevingsverordening of ministeriële regeling worden bepaald dat een bepaalde factor buiten beschouwing wordt gelaten bij de beoordeling van een vergunningaanvraag, zolang een bepaalde drempelwaarde niet wordt overschreden (artikelen 11.19, tweede lid, en 11.20, tweede lid, Bal). Artikel 11.21, tweede lid, Bal bepaalt echter dat dit alleen kan in twee gevallen:

---

²⁰ Als bedoeld in artikel 8.74b van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

op grond van objectieve gegevens kan met zekerheid worden uitgesloten dat een activiteit, door de invloed van de factor die buiten beschouwing wordt gelaten, significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied heeft,

of:

uit een passende beoordeling blijkt dat met zekerheid kan worden uitgesloten dat een activiteit, door de invloed van de factor die buiten beschouwing wordt gelaten, de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantast.

A3.2.6 Stikstof

Significant negatieve effecten door stikstofemissies kunnen niet worden uitgesloten. Zelfs indien er geen stikstofgevoelige Natura 2000-waarden voorkomen binnen het betreffende Natura 2000-gebied, kan er niet worden uitgesloten dat de stikstofemissie van een activiteit leidt tot stikstofdepositie in een ander (nabijgelegen) Natura 2000-gebied of gebieden met stikstofgevoelige Natura 2000-waarden. Wanneer de kritische depositiewaarde (KDW) in dat gebied of gebieden voor een of meer stikstofgevoelige habitattypen en/ of leefgebieden reeds wordt overschreden of nader wordt overschreden, kunnen significant negatieve effecten als gevolg van deze depositie aldaar niet worden uitgesloten.

Omdat de bijdrage aan de depositie als gevolg van stikstofemissie vanuit verschillende activiteiten op een gebied of gebieden niet te scheiden zijn, kan het effect van deze activiteiten waar het gaat om stikstofemissie ook niet los van elkaar worden beoordeeld en kan binnen de kaders van een voortoets alleen gesteld worden dat significant negatieve effecten als gevolg van stikstofemissie (leidend tot depositie) niet kunnen worden uitgesloten. Om deze reden kunnen activiteiten die leiden tot stikstofemissie met betrekking tot deze emissie niet vrijgesteld worden van vergunningsplicht (mogelijk wel tot het overige deel van de activiteit(en)). Activiteiten waarvoor een geldige vergunning voor stikstofuitstoot is verleend, mogen worden uitgevoerd voor zover wordt voldaan aan de in die vergunning opgenomen voorwaarden. Wanneer niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. Als het bevoegd gezag van oordeel is dat hetgeen op enig moment vergund is niet langer is toegestaan, dan zal het bevoegd gezag moeten overgaan tot (gedeeltelijke) intrekking, handhaven op basis van de vergunning of gebruik moeten maken van haar aanschrijvingsbevoegdheid. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning.

De hoeveelheid stikstof die neerdaalt op de Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen en/ of leefgebieden is veelal veel te hoog en moet (fors) naar beneden worden gebracht om de natuur niet langer te overbelasten. Dit vereist een integrale aanpak. Stikstofemissies kunnen voortkomen uit zowel niet-vergunningplichtige activiteiten als vergunningplichtige activiteiten. Naast het vigerende en geplande rijksbeleid wordt deze integrale aanpak binnen provincie Utrecht uitgewerkt binnen het gebiedsprogramma Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Binnen het UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt tot van onderschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.

A3.2.7 Vergunningplicht flora- en fauna-activiteiten

Op basis van de Habitatrictlijn en de Vogelrichtlijn zijn EU-lidstaten verplicht om bepaalde plant- en diersoorten en hun leefgebieden te beschermen. Deze richtlijnen vormen niet alleen de basis voor de vergunningplicht onder de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten, maar liggen ook ten grondslag aan de vergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten.

Een flora- en fauna-activiteit is volgens de bijlage bij artikel 1.1 van de Omgevingswet een *activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten*.

Op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet is voor een flora- en fauna-activiteit slechts een vergunning vereist voor zover het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval. Deze gevallen zijn opgenomen in het Bal.

Flora- en fauna-activiteiten zijn als vergunningplichtig aangewezen ter bescherming van soorten op basis van de Vogelrichtlijn (paragraaf 11.2.2 Bal) en de Habitatrichtlijn (paragraaf 11.2.3 Bal), ter bescherming van andere soorten (paragraaf 11.2.4 Bal) en voor handelingen zoals het bijvoeren van bepaalde diersoorten en het uitzetten van specifieke dieren en eieren (paragraaf 11.2.5 Bal). Zie paragraaf A3.12 voor het juridische kader betreffende vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten.

De activiteiten in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan worden niet beoordeeld in het kader van flora- en fauna-activiteiten, alleen in het kader van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

A3.2.8 Plan-mer-plicht

Paragraaf 16.4.1 van de Omgevingswet gaat over de milieueffectrapportage (mer) voor plannen en programma's. Een eventuele plan-mer-(beoordelings)plicht is alleen aan de orde als sprake is van een plan of programma waarvan de vaststelling is geregeld in wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen (artikel 16.34, eerste lid, Omgevingswet). Met de invoering van de Omgevingswet worden Natura 2000-beheerplannen beschouwd als een verplicht programma. Op grond van artikel 3.8, derde lid, Omgevingswet is de provincie namelijk verplicht een Natura 2000-beheerplan vast te stellen voor ieder Natura 2000-gebied dat binnen het grondgebied van de provincie ligt. Een Natura 2000-beheerplan moet dus worden beschouwd als programma in de zin van paragraaf 16.4.1 van de Omgevingswet. Eén van de gevolgen daarvan is dat bij het opstellen dan wel wijzigen c.q. actualiseren van een beheerplan sprake kan zijn van een plan-mer-(beoordelings)plicht.

Een beheerplan is plan-mer-plichtig in drie gevallen (artikel 16.36, eerste, tweede en vierde lid, Omgevingswet):

- a als het beheerplan het kader vormt voor mer-(beoordelings)plichtige projecten als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, Omgevingswet;
- b als het beheerplan het kader vormt voor andere projecten dan bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, Omgevingswet én het beheerplan aanzienlijke milieueffecten kan hebben;
- c als bij de voorbereiding het beheerplan een passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van artikel 16.53c van de Omgevingswet.

A3.2.8.1 Kaderstellende beheerplannen (a en b)

Artikel 16.36, eerste lid, van de Omgevingswet bepaalt dat een plan of programma mer-plichtig is als het kaderstellend is voor te nemen besluiten voor projecten als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, Omgevingswet. Met bijlage V van het Omgevingsbesluit is uitvoering gegeven aan artikel 16.43, eerste lid, van de Omgevingswet. Deze bijlage bevat de mer-(beoordelings)plichtige projecten. Als een beheerplan het kader vormt voor te nemen besluiten voor de projecten uit bijlage V van het Omgevingsbesluit, geldt voor dat beheerplan dus een plan-mer-plicht.

Indien een beheerplan kaderstellend is voor andere projecten dan bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, Omgevingswet, geldt voor het beheerplan een plan-mer-beoordelingsplicht. Het gaat dan dus om andere projecten dan de projecten opgenomen in bijlage V bij het Omgevingsbesluit. In dat geval moet het bevoegd gezag toetsen of het beheerplan aanzienlijke milieueffecten kan hebben. Als dat het geval is, geldt een plan-mer-plicht voor het beheerplan, zo bepaalt artikel 16.36, vierde lid, van de Omgevingswet.

In de Omgevingswet wordt niet aangegeven wat precies wordt bedoeld met het stellen van een kader. Volgens het Hof van Justitie van de EU ziet het begrip 'kaderstellende plannen en programma's' op

"iedere handeling die, door vaststelling van op de betrokken sectoren toepasselijke regels en controleprocedures, een heel pakket criteria en modaliteiten vaststelt voor de goedkeuring en de uitvoering van één of meerdere projecten die aanzienlijke milieugevolgen kunnen hebben."²¹

---

²¹ HvJ EU 28 oktober 2016, C-290/15, ECLI:EU:C:2016:816, punt 49.

Van belang is dat de desbetreffende bepalingen voldoende betekenis en reikwijdte hebben om voorwaarden te stellen aan de besluitvorming over toekomstige concrete projecten. De in deze bepalingen neergelegde keuzes – in het bijzonder waar deze betrekking hebben op milieuaspecten – moeten zodanig zijn dat zij de criteria en randvoorwaarden vastleggen waaraan moet worden voldaan om uiteindelijk tot vergunningverlening over te kunnen gaan. Het gaat er dus om dat het plan of programma voldoende gedetailleerde regels bevat over de inhoud, voorbereiding en (praktische) uitvoering van een project.²² Daarbij gaat het met name om regels die zien op de ligging, aard, omvang en gebruiksvoorwaarden van een project.²³ Uit jurisprudentie van het Hof van Justitie blijkt dat een puur indicatief kader niet voldoende is voor kaderstelling. Dit betekent dat een plan tenminste een bindend karakter moet hebben voor de autoriteiten die bevoegd zijn de vergunning te verlenen.²⁴

A3.2.8.2 Passende beoordeling (c)

Zoals gezegd moet op grond van artikel 16.53c van de Omgevingswet voor een plan of een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn een passende beoordeling worden gemaakt van de gevolgen voor het Natura 2000-gebied.

Als significant negatieve effecten op een gebied al op voorhand kunnen worden uitgesloten, hoeft geen passende beoordeling te worden gemaakt. Een passende beoordeling hoeft ook niet te worden opgesteld voor een plan of project dat direct verband houdt met en noodzakelijk is voor het beheer van het gebied, aangezien een dergelijk plan of project niet kwalificeert als plan of project in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn. Dit betekent dat voor een beheerplan in beginsel geen passende beoordeling hoeft te worden gemaakt.

Hierbij dient wel een belangrijke kanttekening te worden gemaakt. De verplichting tot het opstellen van een passende beoordeling geldt namelijk ook voor activiteiten die worden toegelaten in de vorm van een vrijstelling van de vergunningplicht. Deze vergunningvrije activiteiten houden namelijk niet direct verband met en zijn niet noodzakelijk voor het beheer van het gebied. Uit artikel 11.21, eerste lid, Bal blijkt dat een activiteit alleen als vergunningvrij wordt aangewezen in een beheerplan als uit een passende beoordeling blijkt dat die activiteit de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten. Een passende beoordeling kan alleen worden overgeslagen als significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied op voorhand kunnen worden uitgesloten (zie ook paragraaf A3.2.5.5). Wanneer in een beheerplan Natura 2000-activiteiten worden aangewezen als vergunningvrij, en vooraf niet kan worden uitgesloten dat die activiteiten significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied kunnen hebben, moet voor dit gedeelte van het beheerplan dus een passende beoordeling worden opgesteld. In dat geval is het beheerplan plan-mer-plichtig.

A3.2.8.3 Conclusie: wanneer is een beheerplan plan-mer-plichtig?

Om te kunnen beoordelen of er voor dit Natura 2000-beheerplan een plan-mer-plicht geldt, moeten de volgende vragen worden beantwoord:

1. Vormt het beheerplan het kader voor mer-(beoordelings)plichtige activiteiten uit bijlage V bij het Omgevingsbesluit?
2. Vormt het beheerplan het kader voor overige activiteiten, en kan het beheerplan aanzienlijke milieueffecten hebben?
3. Worden er Natura 2000-activiteiten aangewezen als vergunningvrij waarvoor een passende beoordeling opgesteld moet worden?

Wanneer alle vragen met 'nee' beantwoord kunnen worden, is er geen sprake van een plan-mer-plicht.

Voor het beheerplan van Kolland & Overlangbroek is er geen sprake van een plan-mer-plicht. Er zijn geen activiteiten vrijgesteld waarvoor een passende beoordeling opgesteld zou moeten worden. Daarnaast vormt dit beheerplan geen kader voor mer-plichtige activiteiten of andere activiteiten.

²² HvJ EU 22 februari 2022, C-300/20, ECLI:EU:C:2022:102, punt 70.

²³ HvJ EU 22 februari 2022, C-300/20, ECLI:EU:C:2022:102, punt 62.

²⁴ HvJ EU 9 maart 2023, C-9/22, ECLI:EU:C:2023:176, punt 49.

A3.3 Methode

Het beoordelen van de activiteiten is gedaan aan de hand van twee stappen, die hieronder nader worden toegelicht.

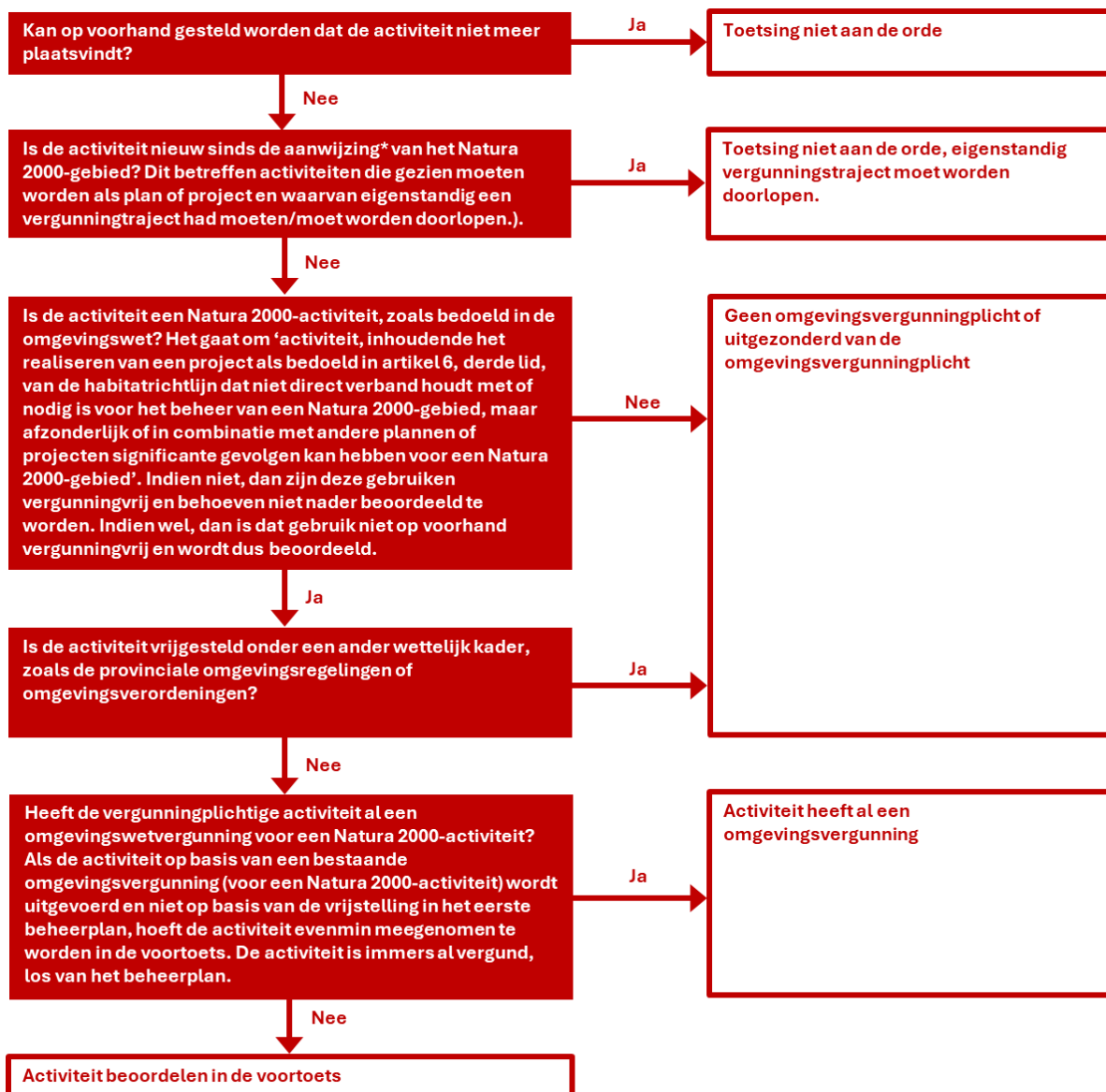
A3.3.1 Stap 1: Selectie van activiteiten die beoordeeld moeten worden

In stap 1 zijn de activiteiten beschreven, die plaatsvinden in en rond het gebied. De lijst bestaat uit vrijgestelde activiteiten uit het eerste beheerplan, aangevuld met eventuele activiteiten die aanwezig waren ten tijde van de aanwijzing (maar nog niet in beeld). Hierbij zijn ook activiteiten binnen (stap 1a) en buiten (stap 1b) de begrenzing meegenomen die, gelet op de verstoringfactoren, invloed zouden kunnen hebben op de aanwezige Natura 2000-waarden. Bij het nagaan of er mogelijk sprake is van een significant negatief effect van een activiteit die buiten de begrenzing van het Natura 2000—gebied plaatsvindt, kan geen vaste afstand worden gehanteerd. Elke activiteit heeft eigen storingsfactoren die elk op hun beurt tot meer of minder ver reiken. Bij de beoordeling is dan ook zo goed mogelijk nagegaan welke activiteiten buiten de begrenzing plaatsvinden waarvan storingsfactoren mogelijk tot binnen het Natura 2000-gebied reiken. Het overzicht (stap 1ab in paragraaf A3.4 en A3.5) geeft de duiding of het een bestaande of nieuwe activiteit is, of de activiteit is veranderd ten opzichte van dezelfde activiteit ten tijde van opstellen eerste beheerplan en zo ja, in wat voor opzicht. Kenmerken van de activiteit²⁵ staan hier ook beschreven.

Voorafgaand aan de voortoets (stap 2) is een analyse (stap 1c) uitgevoerd naar de activiteiten die in het eerste beheerplan waren vrijgesteld of uitgezonderd van vergunningplicht dan wel vergunningvrij konden worden opgenomen (omdat de kans op significant negatieve effecten kon worden uitgesloten). In deze analyse is beoordeeld of de activiteiten, die zijn opgenomen in het eerste beheerplan als zijnde niet vergunningplichtig, dat ook in de huidige situatie zijn. Het oordeel is beschreven in paragraaf A3.6. Om tot dit oordeel te komen zijn de te doorlopen deelstappen toegelicht in Figuur 0-1.

---

²⁵ Indien er een voorwaarde van de activiteit voortkomt uit het 1e beheerplan en de activiteit niet is gewijzigd, is de "voorwaarden" overgenomen als "kenmerk van de activiteit" in een gedetailleerde beschrijving (in termen van waar, wanneer, hoe vaak etc). De activiteit is alleen op basis van deze beschrijving getoetst en afwijkingen daarvan zijn direct vergunningplichtig.

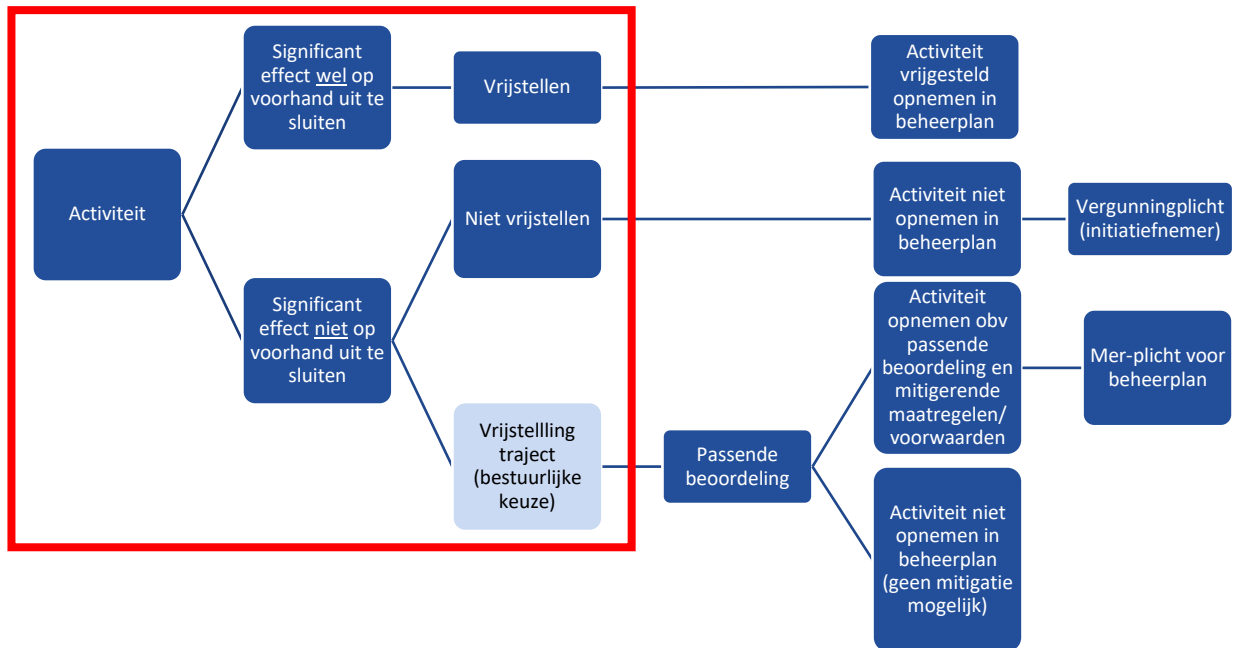

Figuur 0-1 Stroomschema Stap 1: Selectie van activiteiten die beoordeeld moeten worden. *Met aanwijzing wordt de Europese referentiedata bedoeld: Zie voor een actuele lijst van de Europese referentiedata per N2000-gebied: [Referentiedata Natura 2000 gebieden - BIJ12](#). Indien meerdere referentiedata van toepassing zijn op één gebied, wordt voor het gehele gebied uitgegaan van de oudste referentiedatum.

A3.3.2 Stap 2: Voortoets

Methodiek voortoets

De voortoets geeft uitsluitsel of voor een activiteit al dan niet op voorhand de kans op optredende significant negatieve effecten kunnen worden uitgesloten (Figuur 0-2). Indien significant negatieve effecten op voorhand niet kunnen worden uitgesloten kan een activiteit niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

Figuur 0-2 Schematische weergave toetsing huidige gebruik (activiteiten). Het rode kader geeft de scope van de voortoets weer. Een passende beoordeling maakt geen onderdeel uit van de voorliggende voortoets.

De gevolgde stappen (2a-d) zijn hieronder kort toegelicht.

a. Afbakening storingsfactoren

In deze stap wordt een overzicht gegeven welke verstoringsfactoren (voorbeeld; oppervlakteverlies of verdroging) kunnen optreden door een activiteit (voorbeeld; bebouwing of visserij) op basis van de verstoringsfactoren van de Effectenindicator (Broekmeyer et al., 2005). Achterliggende informatie van de Effectenindicator is te vinden op (Beschermd SoortenIndicator (BeSI) - BIJ12). De tabel in paragraaf A3.7.1 is ingevuld op basis van expert judgement: 'x' als de activiteit tot een van de storingsfactoren kan leiden. Dit is op basis van het huidige gebruik, dus de vraag is of de activiteit zoals zich dat nu voordoet kan leiden tot de storingsfactor. De vraag is dus niet of de storingsfactor op gaat treden als die betreffende activiteit geïntroduceerd wordt.

Vervolgens is de gevoeligheid van typische soorten en van habitattypen voor storingsfactoren waardoor gewenste abiotische condities voor habitattypen en/ of leefgebieden van soorten negatief kunnen worden beïnvloed, overgenomen uit de Effectenindicator²⁶ Natura 2000-gebieden.

Hieruit volgt een afbakening van de storingsfactoren. Dit is gebaseerd op basis van de vorige alinea's. Dit is dus een combinatie van de storingsgevoeligheid van de Natura 2000-waarde en de expert judgement beoordeling van de storingsfactoren. Per de te beoordelen activiteit wordt beoordeeld of de activiteit relevant is voor de te beoordelen Natura 2000-waarden. Dit houdt in: indien een activiteit een verstoringsfactor kan veroorzaken ('x') EN de Natura 2000-waarden gevoelig is voor die verstoringsfactor ('zeer gevoelig', 'gevoelig' of 'onbekend'), wordt deze meegenomen in de beoordeling van de voortoets.

Indien een activiteit geen storingsfactoren veroorzaakt waar de Natura 2000-waarden gevoelig voor zijn hoeft de activiteit niet verder getoetst te worden, deze kan vrijgesteld worden omdat significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Wanneer de activiteit relevant is voor de te beoordelen Natura 2000-waarden, moet die betreffende activiteit voor de corresponderende doelen verder meegenomen worden in de voortoets.

²⁶ Achterliggende informatie van de Effectenindicator is te vinden op (Beschermd SoortenIndicator (BeSI) - BIJ12).

b. *Effectenbeschrijving en beoordeling*

In deze stap staat een analyse over de overlap in tijd of ruimte van een activiteit en een ISHD. Bij ruimte gaat het niet alleen om fysieke overlap maar ook of de activiteit binnen de verstoringsafstand plaatsvindt. Wanneer veel onbekend is, geldt het voorzorgbeginsel. Indien er activiteiten zijn die volledig in ruimte/tijd met HT of leefgebied uitsluiten, dan hebben deze geen effect. Voor deze activiteiten is dus de conclusie dat ze vrijgesteld kunnen worden.

Het is mogelijk dat ondanks dat er overlap met de ISHD is, er een andere reden is om effect uit te sluiten; omdat de frequentie, duur en intensiteit van een activiteit niet kan leiden tot een significant negatief effect, of omdat de activiteit plaatsvindt binnen daarvoor bestemde infrastructuur. Dit is hier ook toegelicht.

c. *Cumulatief effect*

Als laatste moet vastgesteld moet worden of de effecten van activiteit in cumulatie tot significant negatieve effecten op de Natura 2000-waarden leiden.

d. *Samenvattende conclusie*

In deze stap staat een overzicht van alle activiteiten in het betreffende N2000-gebied waarbij is aangegeven; of een activiteit vergunningplichtig is, is uitgezonderd van die vergunningplicht, al een vergunning heeft, of deze activiteit vergunningvrij kan worden opgenomen in het beheerplan, of dat een activiteit niet vergunningvrij in het beheerplan kan worden opgenomen omdat significant negatieve effecten op Natura 2000-waarde(n) niet op voorhand zijn uit te sluiten. Deze tabel is een weergave van de vorige stappen, met een uitgebreide toelichting waarom deze conclusie is getrokken. Indien er kenmerk(en) van de activiteit²⁷ verbonden zijn aan de vrijstelling staan deze hier ook beschreven.

A3.4 Stap 1a. Beschrijving activiteiten binnen Kolland & Overlangbroek

A3.4.1 Natuurbeheer

Tabel o-1 De activiteiten (Natuurbeheer) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Deelgebied	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Bosbeheer	1A	KO	Landgoed Kolland NV	Zie omschrijving regulier beheer	Zie omschrijving regulier beheer
Bosbeheer	1B	OB/OK	SBB	Zie omschrijving regulier beheer	Zie omschrijving regulier beheer
Overig natuur- en bosbeheer	1C	KO	Landgoed Kolland NV	Zie omschrijving regulier beheer	Zie omschrijving regulier beheer
Overig natuur- en bosbeheer	1D	OB/OK	SBB	Zie omschrijving regulier beheer	Zie omschrijving regulier beheer

²⁷ Indien er een voorwaarde van de activiteit voortkomt uit het 1e beheerplan en de activiteit niet is gewijzigd, is de "voorwaarden" overgenomen als "kenmerk van de activiteit" in een gedetailleerde beschrijving (in termen van waar, wanneer, hoe vaak etc). De activiteit is alleen op basis van deze beschrijving getoetst en afwijkingen daarvan zijn direct vergunningplichtig.

A3.4.2 Jacht, faunabeheer en schadebestrijding

Tabel o-2 De activiteiten (Jacht, faunabeheer en schadebestrijding) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Jacht	2A	KO	Jachthouder	<p>Voor de volledige beschrijving van deze activiteit kan de Passende Beoordeling (voor de activiteit) worden geraadpleegd. De hierop volgende beschrijving geeft slechts een indicatie.</p> <p>De jacht in Kolland is verhuurd. De jachthouder is aangesloten bij de Wildbeheereenheid Kromme Rijn. Als de stand het toelaat, wordt er gedurende het jachtseizoen gejaagd op wildsoorten.</p> <p>In de toekomst wordt verwacht dat een herstel van de populaties aan de orde zal zijn waardoor de jacht naar een normaal niveau zal terugkeren.</p>	-
Faunabeheer en schade-bestrijding	2B	KO, OB / OK	<p>Kolland door Jachthouder</p> <p>Overlangbroek en Oud Kolland geen Faunabeheer en schade-bestrijding</p>	<p>Voor de volledige beschrijving van deze activiteit kan de Passende Beoordeling (voor de activiteit) worden geraadpleegd. De hierop volgende beschrijving geeft slechts een indicatie.</p> <p>Het faunabeheer en de schadebestrijding bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het doden van vossen. • Het doden van reeën. Populatiebeheer van het ree houdt verband met mogelijke vraatschade, schade aan jonge aanplant (in bosopstanden, lanen en essenakhout) en de verkeersveiligheid. • Het beperken van de ganzenstand: met name overzomerende grauwe gans, Canadese gans en Nijlgans. 	-
Muskusrattenbestrijding	2C	KO, OB / OK	Waterschap	<p>Voor de volledige beschrijving van deze activiteit kan de Passende Beoordeling (voor de activiteit) worden geraadpleegd. De hierop volgende beschrijving geeft slechts een indicatie.</p> <p>Muskusrattenbestrijding door plaatsen van speur- en klemwerk 1x per jaar tussen november tot mei.</p> <p>Tijdens de trekperiode (maart & september-half oktober) worden enkele fuiken/kooien geplaatst ter opvang van mogelijke trekratten.</p> <p>Jaarrond "schijnduikers" ter signalering van de aanwezigheid van</p>	-

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
				<p>muskusratten, deze worden regelmatig nagekeken.</p> <p>Er wordt alleen met voertuigen op de paden gereden. Bij de activiteiten ontstaat geen schade aan de aanwezige essenstoven.</p>	
Jacht	2D	OB / OK	-	Op Overlangbroek en Oud Kolland is de jacht niet verpacht.	-

A3-4.3 Landbouw

Tabel 0-3 De activiteiten (Landbouw) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Landbouw Kolland	4A	KO	Agrariërs	<p>Enkele percelen die in regulier agrarisch gebruik worden verpacht. Het beheer van een aantal lijnvormige elementen, knotwilgen en singels valt deels onder het agrarisch natuurbeheer.</p> <p>Door deze bedrijven worden activiteiten uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) en dat omvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Verzorgen van dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. Bemesten en beweiden was landelijk vergunningvrij geregeld in de AMvB Bemesten en beweiden (zie https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-75.html). Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming valt deze vrijstelling onder provinciale verantwoordelijkheid. De vrijstelling is ongewijzigd overgenomen in provinciale regelgeving. - Scheuren van grasland - Geluidproductie als gevolg van normale bedrijfsvoering (zoals door landbouwmachines, ventilatoren, laden en lossen van producten en dieren). - Aanplanten of rooien van erfbeplanting - Afrasteren van percelen - Lozen op het riool - Opslag van brandstoffen en bestrijdingsmiddelen en dergelijke. 	-

A3.4.4 Recreatie

Tabel o-4 De activiteiten (Recreatie) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Landgoed Kolland recreatie	5A	KO	Recreant	Kolland is opengesteld landgoed. De onverharde en verharde wegen en paden van het landgoed zijn opengesteld voor wandelaars van zonsopgang tot zonsondergang. Incidenteel is er tussen zonsondergang en zonsopgang sprake van de aanwezigheid van met name jeugd in het gebied (dit is niet legaal). Op een agrarisch perceel staat een halfopen ontvangstlocatie, kleine keet van circa 25 m2.	-
Klompenpad Kolland	5B	KO	Kolland NV	Op Kolland zijn klompenpaden aanwezig. Klompenpaden zijn rondwandelingen in het agrarische cultuurlandschap. Ze voeren over onverharde paden via boerenland en landgoederen. Een klompenpad vormt een onderdeel van het pad dat begint in Amerongen en via de Lekdijk – Kolland – Leersum – slot Zuylestein weer eindigt in Amerongen. Het pad is niet druk bezocht. Bezoekers zorgen tot nu toe niet voor overlast of rommel. Het beheer van het klompenpad bestaat uit tweemaal per jaar maaien en het onderhoud van hekken, bankjes, borden en de slagboom die de centrale laan afsluit.	-
Overlangbroek en Oud Kolland recreatie	5C	OB / OK	SBB	Staatsbosbeheerpercelen zijn buiten de paden en tussen zonsondergang en zonsopgang niet toegankelijk. In Oud Kolland is geen recreatie mogelijk door het ontbreken van ontsluitingen: het gebied is niet te bereiken vanaf de openbare weg.	-
Klompenpad Overlangbroek	5D	OB	SBB	Door Overlangbroek loopt een klompenpad. Dit is een rondwandeling die voert over onverharde paden via boerenland, landgoederen en het Staatsbosbeheerreservaat. Het klompenpad in Overlangbroek vormt een onderdeel van een 11 km lang pad dat loopt via landgoed Broekhuizen en Overlangbroek: de eerdergenoemde landschapsgradiënt van heuvelrug naar rivierengebied. Het klompenpad is niet zeer druk bezocht. Bezoekers zorgen niet voor overlast of rommel voor de omwonenden. De routepaaltjes van het klompenpad worden verzorgd door Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) en de Vereniging Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede.	-
Recreatieve voorzieningen	5E	OB	SBB	Het recreatief gebruik in Overlangbroek is extensief. Er is soms sprake van illegaal gebruik door auto's en ruiters en af en toe worden er paddenstoelen of hopbellen geoogst. Voorzieningen zijn beperkt tot borden, slagbomen en een bank (bij	Een nagedachtenisbank in het gebied is verwijderd nadat het verval was ingetreden.

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
				het noordelijke deel tegenover het weiland).	
Beheer paden Overlangbroek	5F	OB	SBB	Het beheer van de paden bestaat uit maaien van het gras en het snoeien van overhangende takken.	

A3.4.5 Verkeer

Tabel o-5 De activiteiten (verkeer) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Verkeer binnen Kolland	7A	KO	Weggebruiker	Het gebied is niet toegankelijk voor verkeer, met uitzondering van verkeer voor het bos- en natuurbeheer en het agrarisch gebruik. Tussen de Amerongerwetering en de Lekdijk loopt over het landgoed en door het N2000-gebied de Kollandselaan. De laan is afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. Het is gewenst dat deze weg afgesloten blijft voor gemotoriseerd (sluip)verkeer. De weg is enkel te gebruiken door de agrariërs welke aangrenzende percelen in gebruik hebben	-
Verkeer tbv natuurbeheer Overlangbroek	7B	OB	Weggebruiker	Het gebied is zelf niet toegankelijk voor verkeer, uitgezonderd voor het bos- en natuurbeheer.	-
Verkeer nabij Overlangbroek	7C	OB	Weggebruiker	Aan de noordkant van het bosgebied in Overlangbroek loopt de Langbroekerdijk. Dit is geen doorgaande verbindingsweg. Op de weg zijn personenauto's toegestaan. Vrachtwagens zijn alleen als bestemmingsverkeer toegestaan. De weg wordt vooral gebruikt door bestemmingsverkeer. Aan de zuidkant van Overlangbroek bevindt zich de Amerongerwetering.	Er rijden veel "eendjes" over de Langbroekerdijk die verhuurd worden door het verhuurbedrijf Duck City bij Fort Vechten. De maximumsnelheid is 60 km/uur, maar er wordt aanmerkelijk sneller gereden.
Verkeer Oud Kolland	7D	OK	Weggebruiker	Het gebied is niet toegankelijk voor verkeer, met uitzondering van verkeer voor het bos- en natuurbeheer en het agrarisch gebruik.	-

A3.4.6 Waterbeheer

Tabel o-6 De activiteiten (waterbeheer) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Waterbeheer	8A	KO, OB / OK	Divers	De watergangen in het Natura 2000-gebied (perceelsloten en greppels) worden door de eigenaren (en pachters) onderhouden. Sinds 2015 kunnen natuurgebiedseigenaren in het Kromme Rijngebied het onderhoud zelf invullen, opgenomen in de beleidslijn gedifferentieerd onderhoud van HDSR. Voor de scheisloten geldt dat deze worden onderhouden door de aangrenzende eigenaren. Het onderhoud verschilt per watergang en bestaat uit niets doen, het periodiek openhalen van greppels, het	Er zijn verschillende maatregelen tbv de hydrologie in het gebied uitgevoerd.

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
				<p>periodiek schonen van de watergangen, het regelen van de peilen binnen de kaders van het peilbesluit en het maaien van de oevervegetatie. Het vrijgekomen materiaal wordt op de kant gezet (niet jaarlijks afgevoerd). Het vermoeden heerst dat materiaal soms op het natuurperceel wordt geplaatst, wat ongunstig is voor de natuur. In het begin was er enige onduidelijkheid over het verplichte beheer. Eigenaren onderhielden de greppels naar eigen inzicht, met het oog op natuurbeheer, terwijl schouwers toch waarschuwingen afgaven over het onderhoud. Goede afstemming is nodig, en mogelijk inmiddels gerealiseerd. Greppels op de graslandpercelen worden (bijna) jaarlijks opengehaald. Dit omdat het vee vanwege de drassigheid de greppels snel stuk trapt en een goede afvoer wel is gewenst (eveneens vanwege de drassigheid van de percelen). De Langbroekerwetering en Amerongerwetering wordt door het Hoogheemraadschap onderhouden. In Leersum is een riool overstort aanwezig die via de Amerongerwetering wordt afgevoerd. Het water in de Amerongerwetering loopt niet richting het natuurgebied.</p>	

A3-4-7 Monitoring

Tabel 0-7 De activiteiten (monitoring) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Waterkwaliteit	9A	KO	HDSR	<p>Jaarlijks de waterkwaliteitsmonitoring van het gebied.</p> <p>Meetpunten (alle buiten het gebied):</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de Amerongerwetering - Langs de Lekdijk. <p>In Kolland twee permanente grondwatermeetpunten</p>	-
Waterkwaliteit	9B	OB / OK	HDSR	<p>Het waterschap monitort jaarlijks de waterkwaliteit van het oppervlaktewater in de omgeving van het gebied.</p>	-
HT-kartering Kolland	9C/D	KO / OB / OK	PU	<p>Door de provincie Utrecht wordt eens in de 12 jaar een habitatkartering van het gebied opgesteld en eens in de zes jaar een kartering van karakteristieke soorten van alluviale bossen. De eigenaar is verantwoordelijk voor de inventarisatie van het gebied eens in de zes jaar in het kader van de SNL, op basis van de definiëring van natuurbeheertypen uit de Index Natuur en Landschap en de kwaliteitscriteria die daarin zijn aangegeven.</p>	-

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Ecologische waarden	9E	KO / OB / OK	Derden	Door derden (bijv. universiteiten of vrijwilligers) wordt met toestemming en in overleg, onderzoek gedaan naar specifieke (ecologische) waarden, bijvoorbeeld de vogels, vlinders of mossen. Ook hier geldt dat er zorgvuldig gehandeld wordt zodat is gegarandeerd dat er geen negatieve effecten op de Natura 2000-waarden plaatsvinden.	-
Karakteristieke soorten	9F	KO	PU	Daarnaast inventariseert de provincie jaarlijks een klein aantal karakteristieke soorten (zogenaamde procesindicatoren)	-
PQ's	9G	KO	PU	En zijn in het kader van het Landelijk Meetnet Flora en de PAS-monitoring, zogenaamde permanente kwadranten (PQ's) uitgezet, die eens in de drie jaar worden bezocht.	-
PQ's	9H	OB / OK	PU	Ook ligt er een aantal permanente kwadranten in het kader van het LMF of PAS-monitoring, die eens in de drie of vier jaar worden bezocht.	-
Herstelmr.	9I	KO	PU	De voortgang van de herstelmaatregelen. Zie de beschrijving in hoofdstuk 3.	-

A3.4.8 Overig

Tabel o-8 De activiteiten (Overig) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Imker	10A	KO	Imker	Op het landgoed is een imker actief	-

A3.4.9 Drones

Tabel o-9 De activiteiten (Drones) binnen het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Deelgebied	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Drones – niet recreatief	11A	Gehele gebied	Piloot in opdracht van de overheid, dan wel terreinbeherende organisatie.	De vluchten worden uitgevoerd voor de uitvoering van noodzakelijk beheer (geen Natura 2000-activiteit) en onderhoud (geen Natura 2000-activiteit), noodzakelijke monitorings-(geen Natura 2000-activiteit), reddings-, inspectie-, toezicht-, opsporingstaken (waaronder politie of brandweer), alsmede voor de uitvoering van calamiteitenbeheer. De vluchten voor de publieke taken worden in opdracht van de overheid, dan wel door of in opdracht van de terreinbeherende organisatie uitgevoerd. De piloot van de drone is aantoonbaar op de hoogte van de lokale en actuele situatie ten aanzien van de beschermde natuurwaarden en de verstoringgevoeligheid van die waarden. De piloot handelt conform artikel 11.6 (specifieke zorgplicht) van het Bal. Verslaggeving hiervan ligt bij de gebruiker en kan via bijvoorbeeld het vluchtplan of vlieglogboek.	Niet opgenomen in eerste beheerplan, ten tijde van het eerste beheerplan vond dit mogelijk wel plaats.

Activiteit	Nr	Deelgebied	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Drones - recreatief	11B	Gehele gebied	Recreanten	Drone vluchten door recreanten. Divers (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.)	Niet opgenomen in eerste beheerplan, ten tijde van het eerste beheerplan vond dit mogelijk wel plaats.

A3.5 Stap 1b. Beschrijving activiteiten buiten Kolland & Overlangbroek

A3.5.1 Monitoring

Tabel 0-10 De activiteiten (Monitoring) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Waterkwaliteit	9J	Buiten N2000	HDSR	Buiten het Natura 2000- gebied, maar wel ter hoogte van het gebied, bevinden zich in de Amerongerwetering en Langbroekerwetering twee meetpunten waarin de fysisch-chemische waterkwaliteit wordt gemeten en jaarlijks een vegetatie-opname wordt gemaakt.	-

A3.5.2 Waterwinning

Tabel 0-11 De activiteiten (Waterwinning) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Drinkwaterwinningen	3A	KO / OB / OK	-	Op enige afstand van Kolland zijn drinkwaterwinningen aanwezig (Leersum (vergund 0,8 Mm ³ /jaar) en Cothen (vergund 3Mm ³ /jaar)). Voor de drinkwaterwinning van Vitens geldt dat de activiteiten een milieutoestemming hebben omdat er al een vergunde onttrekkingsvergunning was voor de referentiedatum van het aanwijzingsbesluit.	Drinkwaterwinning Doorn (vergund 1,6 Mm ³ /jaar met bestuurlijke beperking van 0,8 Mm ³ /jaar) is per 1 mei 2025 gesloten). Voor actuele gegevens wordt verwezen naar de gebiedsdossiers die de provincie Utrecht opstelt mede a.d.h.v. input Vitens.
Vergunde grondwaterwinningen	3B	KO / OB / OK	-	Daarnaast zijn er ook andere (vergunde) grondwaterwinningen aanwezig (Royal Haskoning, 2009).	-
Kleine en / of tijdelijke onttrekkingen	3C	KO / OB / OK	-	Verder is er in een straal van 2 km rondom Kolland sprake van meldingen in het kader van het Bal. Dit zijn kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen die niet vergunningsplichtig zijn maar die wel bij de vergunningverlener (provincie) moeten worden gemeld. Dit betreft bron- en sleufbemalingen voor aanleg of herstelwerkzaamheden van minimaal 30 tot maximaal 85 m ³ /uur voor een periode die varieert tussen de 1 week en 3 maanden.	-

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Diverse permanente onttrekkingen	3D	KO / OB / OK	Agrariërs	Daarnaast is sprake van diverse permanente onttrekkingen ten behoeve van veedrenking en het schoonmaken van een stal (maximaal 7 m ³ /uur), beregening van een siertuin (maximaal 7 m ³ /uur) en brandputten (maximaal 90 m ³ /uur).	-

A3.5.3 Landbouw

Tabel 0-12 De activiteiten (Landbouw) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Landbouw nabij Kolland	4B	KO	Agrariërs	De landbouw rond en in het gebied bestaat voornamelijk uit melkveebedrijven met een veestapel die voornamelijk bestaat uit koeien, varkens en schapen. Varkensstallen worden vooral aangetroffen ten noorden en noordoosten van Kolland. Ten noordoosten van Kolland is een fruitteeltbedrijf aanwezig. Door deze bedrijven worden activiteiten uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'Reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008). à zie beschrijving Landbouw binnen N2000.	-
Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland	4C	OB / OK	Agrariërs	De landbouw rond het gebied bestaat uit melkveebedrijven. Het perceel Amerongerwetering 30 maakt gebruik van wisselteelt, daarnaast is daar een perceel met snijgriend. Aan de Langbroekerdijk een grote geitenhouderij aanwezig. Aan Oud Kolland grenst op één plek een kleine boomgaard met zachtfruit. Er is een varkenshouder bij Overlangbroek. Door de landbouwbedrijven worden activiteiten uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'Reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008). à zie beschrijving Landbouw binnen N2000.	-

A3.5.4 Wonen

Tabel 0-13 De activiteiten (Wonen) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Woningen nabij Kolland	6A	KO	Particulier	Aan de noordkant van Kolland zijn langs de Amerongerwetering zes woonhuizen aanwezig. Aan de zuidkant van Kolland zijn langs de Lekdijk eveneens woonhuizen aanwezig. Het gaat veelal om boerenbedrijven met stallen bij gebouwen. Ten noordoosten van Kolland, op ongeveer 500 meter afstand, bevindt zich de bebouwing	-

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
				van Leersum. In Kolland is tevens een woning (lekdijk 3).	
Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland	6B	OB / OK	Particulier	Langs de Langbroekerdijk zijn woonhuizen aanwezig, vaak met stallen en andere bijgebouwen. Het betreft ongeveer 15 woonhuizen (al dan niet met stallen en bijgebouwen) in de directe omgeving. Aan de zuidkant zijn langs de Amerongerwetering nog eens ongeveer 5 woonhuizen aanwezig, eveneens met stallen en bijgebouwen. In de zuidwesthoek van Overlangbroek staat een schuur. Bij Oud Kolland ligt nog minder bebouwing en steeds op afstand van de Natura 2000-percelen. De gebouwen/bijgebouwen liggen op ca. 400 meter afstand van natura 2000-percelen.	-

A3.5.5 Recreatie

Tabel 0-14 De activiteiten (Recreatie) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Minicamping Boterbloem	5G	KO	Boerderij Boterbloem	De boerderij ten noordoosten van Kolland bevat een minicamping en een horecagelegenheid. Op de graslanden die behoren bij de recreatieboerderij wordt boerengolf gespeeld.	-
Parkeerterrein	5H	KO	Weggebruiker	Er is een klein parkeerterrein langs de Amerongerwetering; er is verder geen parkeergelegenheid nabij Kolland.	-
Parkeerplaats	5I	OB	Weggebruiker	Tegenover de kerk in het buurtschap Overlangbroek is een kleine parkeerplaats aanwezig met een informatiebord van Staatsbosbeheer. Ook hier bevindt zich een toegang tot de paden door het bosgebied.	-

A3.5.6 Verkeer

Tabel 0-15 De activiteiten (Verkeer) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Verkeer nabij Kolland - Amerongerwetering	7E	KO	Weggebruiker	Aan de noordkant van Kolland loopt de Amerongerwetering. Dit is de verbindingsweg tussen Wijk bij Duurstede en Leersum. Op de weg zijn personenauto's en vrachtverkeer (de laatste alleen als bestemmingsverkeer) toegestaan. De weg wordt gebruikt door bestemmingsverkeer en streekverkeer. Gemiddeld rijden er zo'n 1140 voertuigen per etmaal over de Amerongerwetering (Gemeente Wijk bij Duurstede, 2008).	

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Verkeer nabij Kolland - Lekdijk	7F	KO	Weggebruiker	Aan de zuidkant van Kolland bevindt zich de Lekdijk. De weg is op de dijk gelegen. De weg is verboden voor vrachtwagens (bestemmingsverkeer toegestaan) en de maximale snelheid is 60 km/uur. De Lekdijk verbindt Amerongen en Wijk bij Duurstede met elkaar. De weg wordt als sluiproute gebruikt voor verkeer tussen Rhenen en Wijk bij Duurstede. Daarnaast bevindt zich vooral bij mooi weer recreatief verkeer op de dijk waaronder motoren. Gemiddeld rijden er zo'n 2200 auto's per dag over de dijk (Gemeente Wijk bij Duurstede, 2008).	

A3-5.7 Overig

Tabel o-16 De activiteiten (Overig) buiten het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (KO=Kolland, OB=Overlangbroek, OK=Oud Kolland).

Activiteit	Nr	Waar	Wie	Omschrijving	Wijziging tov referentiedatum
Landen van Ballonnen	10B	KO	Recreant	In de zomer landen er soms ballonnen, vooral op de grotere graslandpercelen buiten het Natura 2000-gebied. In het algemeen is het verboden om op een ander terrein dan een luchthaven te landen zonder een TUG-ontheffing (Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik) van de provincie. Bovendien moet je je houden aan de zorgplicht uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en maatregelen nemen om schade aan kwetsbare natuur en dieren te voorkomen.	-

A3.6 Stap 1c. Selectie van activiteiten die wel/niet beoordeeld moeten worden

A3.6.1 Geen toetsing aan de orde

In paragraaf A3.3 is toegelicht wanneer een activiteit onder deze categorie valt. Het gaat hier over activiteiten waarvan op voorhand gesteld kan worden dat deze niet meer plaatsvinden en activiteiten die nieuw zijn sinds de aanwijzing van het Natura 2000-gebied. Voor deze nieuwe activiteiten geldt dat het een plan of project is die eigenstandig de nieuwe/gewijzigde activiteiten had moeten (laten) toetsen en, indien nodig, een nieuwe vergunning had moeten aanvragen.

Jacht, faunabeheer en schadebestrijding:

- Voor Faunabeheer- en bestrijding zijn verschillende protocollen opgesteld voor verschillende soorten. In deze protocollen is in veel gevallen niet expliciet rekening gehouden met het voorkomen van effecten op Natura 2000-gebieden. Ten tijde van het opstellen van dit evaluatierapport worden alle faunabeheerhandelingen onderworpen aan een passende beoordeling. De initiatiefnemer hiervoor is de Faunabeheereenheid. De uitkomst van deze Passende Beoordelingen worden verwacht in 2026. Voor de volgende activiteiten kunnen de passende beoordelingen worden geraadpleegd: 2D Jacht
- 2A Jacht
- 2B Faunabeheer en schadebestrijding
- 2C muskusrattenbestrijding

Voor deze activiteiten is verder toetsing in dit document niet aan de orde.

Peilbesluit

Een peilbesluit wordt vastgesteld conform de regels van de Omgevingswet en mag, al dan niet met na het treffen van mitigerende maatregelen, niet leiden tot significant negatieve effecten op omliggende Natura 2000-gebieden. Daarmee mag ervan uit worden gegaan dat het huidige (en toekomstige) peilbeheer al getoetst is en niet in het kader van het beheerplan nogmaals getoetst wordt. Geen vergunningsplicht. Een activiteit is niet vergunningplichtig indien het geen Natura 2000-activiteit is. In het juridisch kader in paragraaf A3.2.4.2 is toegelicht wanneer een activiteit onder deze categorie valt. Het gaat om activiteiten die vallen onder natuurbeheer, monitoring ten behoeve van de Natura 2000-waarden, (recreatief) gebruik van bestaande infrastructuur of beheer en onderhoud van bestaande objecten. In het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek zijn de volgende activiteiten geen Natura 2000-activiteit:

Natuurbeheer & monitoring ten behoeve van de Natura 2000-waarden

- 1A Bosbeheer
- 1B Bosbeheer
- 1C Overig natuur- en bosbeheer
- 1D Overig natuur- en bosbeheer
- 7B Verkeer tbv natuurbeheer Overlangbroek
- 9A Monitoring waterkwaliteit Kolland
- 9B Monitoring waterkwaliteit Overlangbroek en Oud Kolland
- 9C Monitoring habitatkartering Kolland
- 9D Monitoring habitatkartering Overlangbroek en Oud Kolland
- 9E Monitoring ecologische waarden
- 9F Monitoring karakteristieke soorten
- 9G Monitoring Pq's
- 9H Monitoring Pq's
- 9J Monitoring waterkwaliteit (buiten N2000-gebied)
- 9I herstelmaatregelen

(Recreatief) gebruik van bestaande infrastructuur

- 5A Landgoed Kolland recreatie
- 5B Klompenpad Kolland
- 5C Overlangbroek en Oud Kolland recreatie
- 5D Klompenpad Overlangbroek
- 5E Recreatieve voorzieningen

Beheer en onderhoud van bestaande objecten

- 5F Beheer paden Overlangbroek
- 8A Waterbeheer

Voor deze activiteiten geldt geen omgevingsvergunningplicht.

A3.6.2 Vergunningplichtige activiteiten met vergunning

Onder deze categorie vallen de activiteiten die vergunningplichtig zijn in het kader van Natura 2000 voor de Omgevingswet. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning. Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of de vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning.

Bedrijven

Onder deze categorie vallen de bestaande bedrijven in en rondom Kolland & Overlangbroek. Er is nog een beperkt aantal bedrijven en pachters aanwezig. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Naast de vergunde activiteiten is ook een deel van agrarische activiteiten vrijgesteld van vergunningplicht in het eerste beheerplan, dit wordt wel beoordeeld in de voortoets.

- 5G Minicamping Boterbloem

Grondwaterwinningen

Onder deze categorie vallen de grondwaterwinningen en drinkwaterwinningen die vergunningplichtig zijn in het kader van Natura 2000 voor de Omgevingswet. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Voor de drinkwaterwinning van Vitens geldt dat deze activiteiten een milieutoestemming hebben omdat er al een vergunde onttrekkingsvergunning was voor de referentiedatum van het aanwijzingsbesluit. Er is geen sprake van een wijziging in gebruik ten opzichte van het vorige beheerplan. Voor het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek gaat het om de volgende activiteiten:

- 3A Drinkwaterwinningen
- 3B vergunde grondwaterwinningen

Gebruik van wegen

De aanleg van de wegen is in het verleden via een vergunning traject verlopen. Het gebruik (en onderhoud) van de wegen is een onderdeel van deze vergunningen. Gebruik (en onderhoud) van de wegen is dus toegestaan. Op het moment dat er een aanpassing aan de wegen moet gebeuren, die niet valt onder onderhoud, of een nieuwe weg wordt aangelegd, moet hiervoor opnieuw getoetst worden en moeten (indien nodig) vergunningen Omgevingswet worden aangevraagd. Voor het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek gaat het om de volgende activiteiten:

- 5H Parkeerterrein
- 5I parkeerplaats
- 7A Verkeer binnen Kolland
- 7C Verkeer nabij Overlangbroek
- 7D Verkeer Oud Kolland
- 7E Verkeer nabij Kolland - Amerongerwetering
- 7F Verkeer nabij Kolland - Lekdijk

A3.6.3 Niet bij voorbaat vergunningvrij, beoordelen in voortoets.

In deze categorie vallen de activiteiten die eventueel vergunningvrij opgenomen kunnen worden volgens het juridisch kader en die daarvoor worden getoetst in de voortoets. Van deze activiteiten is niet bekend of deze een (geldige) vergunning Natura 2000 hebben. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning.

Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of activiteiten een vergunning hebben, vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning.

Luchtrecreatie

Er zijn vormen van luchtrecreatie in de omgeving van het Natura 2000-gebied. Deze Natura 2000-activiteit wordt beoordeeld in de voortoets. Het gaat hierbij om de activiteit:

- 10B landen van Ballonnen

Agrarische activiteiten

Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor

het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning. Naast de vergunde activiteiten is ook een deel van agrarische activiteiten wel vrijgesteld in het eerste beheerplan, dit wordt wel beoordeeld in de voortoets.

- 4A Landbouw Kolland
- 4B Landbouw nabij Kolland
- 4C Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland

Ottrekkingen

De volgende activiteiten worden ook beoordeeld in de voortoets:

- 3C kleine en/ of tijdelijke oottrekkingen
- 3D diverse permanente oottrekkingen

Overig

De volgende activiteiten worden ook beoordeeld in de voortoets:

- 6A Woningen nabij Kolland
- 6B Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland
- 10A Imker
- 11A Drones – niet recreatief
- 11B Drones - recreatief

A3.7 Stap 2a. Afbakening storingsfactoren

A3.7.1 Storingsfactoren

In deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijke storingsfactoren die kunnen optreden en op welke instandhoudingsdoelstellingen deze effect kunnen hebben. De aard en reikwijdte van deze afgebakende storingsfactoren worden vervolgens per activiteit beschreven.

Eerst wordt een overzicht gegeven welke verstoringsfactoren kunnen optreden door een activiteit, gebaseerd op de storingsfactoren van de Effectenindicator (Broekmeyer et al., 2005). De achterliggende informatie van deze tool is te vinden op ([Beschermd SoortenIndicator \(BeSI\) - BIJ12](#)).

Tabel 0-17 is ingevuld op basis van expert judgement. Een 'x' in de tabel geeft aan tot welke storingsfactoren een activiteit kan leiden. Dit is op basis van het huidige gebruik, dus de vraag is of de activiteit zoals die zich nu voordoet kan leiden tot de storingsfactor. De vraag is dus niet of de storingsfactor op gaat treden als de betreffende activiteit geïntroduceerd wordt.

Tabel 0-17 Overzicht welke storingsfactoren kunnen optreden door een activiteit, gebaseerd op storingsfactoren van de Effectenindicator (Broekmeyer et al. 2005), ingevuld door expert judgement.

Nr	Activiteit	Binnen of buiten Natura 2000-bezetting	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoeting	Verziltig	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
3C	Kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen	Buiten								x											
3D	Diverse permanente onttrekkingen	Buiten								x											
4A	Landbouw Kolland	Binnen			x	x			x						x			x			
4B	Landbouw nabij Kolland	Buiten			x	x			x						x			x			
4C	Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland	Buiten			x	x			x						x			x			
6A	Woningen nabij Kolland	Buiten													x	x					
6B	Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland	Buiten													x	x					
10A	Imker	Binnen																			
10B	Landen van Ballonnen	Buiten			x	x															
11A	Drones – niet recreatief	Binnen													x			x			
11B	Drones - recreatief	Binnen													x			x			

A3.7.2 Gevoeligheid Natura 2000-waarden voor storingsfactoren

Voor de Natura 2000-waarden is weergegeven wat de gevoeligheid is voor de storingsfactoren die mogelijk kunnen optreden door een activiteit. Gevoeligheid van typische soorten en van habitattypen voor storingsfactoren zoals die voortkomen uit de verschillende activiteiten dan wel waardoor gewenste abiotische condities voor habitattypen en/ of leefgebieden van soorten negatief kunnen worden beïnvloed, zijn overgenomen uit de Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Achterliggende informatie van de Effectenindicator is te vinden op (Beschermd Soorten Indicator (BeSI) - BIJ12).

Tabel 0-18 Gevoeligheid van de Natura 2000-waarden voor de storingsfactoren

Habitatype code	Habitatype	Oppervlakteverlies	Versnippering	Verzuring	Vermesting	Verzoëting	Verzijing	Verontreiniging	Verdroging	Vernatting	Verandering stroomsnelheid	Verandering overstromingsfrequentie	Verandering dynamiek substraat	Verstoring door geluid	Verstoring door licht	Verstoring door trilling	Optische verstoring	Verstoring door mechanische effecten	Verandering in populatiedynamiek	Bewuste verandering soortensamenstelling
Hg1Eo_C	Vochtige Alluviale bossen	Gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	Niet gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	Niet gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	nvt	nvt	nvt	nvt	Gevoelig	Gevoelig	Gevoelig	Gevoelig

Kleur	Betekenis
Gevoelig	Zeer gevoelig
Gevoelig	Gevoelig
Niet gevoelig	Niet gevoelig
nvt	Niet van toepassing
...	Onbekend

Legenda

A3.7.3 Afbakening storingsfactoren

De afbakening van de storingsfactoren is gebaseerd op de informatie weergegeven in paragraaf A3.7.1 en A3.7.2.

Alleen de relevante storingsfactoren van de Natura 2000-waarden zijn in Tabel 0-19 weergegeven. Het gaat hierbij dus om de storingsfactoren in paragraaf A3.7.2 waar de gevoeligheid van de Natura 2000-waarde staat aangegeven als 'zeer gevoelig', 'gevoelig' of 'onbekend'.

Indien een activiteit geen storingsfactoren veroorzaakt waar de Natura 2000-waarden gevoelig voor zijn hoeft de activiteit niet verder getoetst te worden, en is niet verder opgenomen in deze paragraaf. Deze activiteit kan vrijgesteld worden omdat significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten. Wanneer de activiteit relevant is voor de te beoordelen Natura 2000-waarden, omdat deze storingsfactoren kan veroorzaken, moet die betreffende activiteit voor de corresponderende doelen verder meegenomen worden in de voortoets. Deze activiteiten zijn in Tabel 0-19 weergegeven.

Tabel 0-19 Afbakening storingsfactoren voor het habitatype Hg1Eo_C Vochtige Alluviale bossen - beekbegeleidende bossen.

Nr	Activiteit					
		Verzuring	Vermesting	Verontreiniging	Verdroging	Optische verstoring
3C	Kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen				x	
3D	Diverse permanente onttrekkingen				x	
4A	Landbouw Kolland	x	x	x		x
4B	Landbouw nabij Kolland	x	x	x		x
4C	Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland	x	x	x		x
10B	Landen van Ballonnen	x	x			
11A	Drones – niet recreatief					x
11B	Drones - recreatief					x

A3.8 Stap 2b. Effectenbeschrijving en beoordeling activiteiten binnen Kolland & Overlangbroek

A3.8.4 Effectenbeschrijving en beoordeling 4A Landbouw Kolland

Effectenbeschrijving

Er zijn enkele percelen die in regulier agrarisch gebruik worden verpacht. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Naast de vergunde activiteiten was ook een deel van agrarische activiteiten vrijgesteld in het eerste beheerplan, dit wordt opnieuw beoordeeld in deze voortoets. Hieronder valt het beheer van een aantal lijnvormige elementen, knotwilgen en singels. Daarnaast de activiteiten die door de bedrijven worden uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008):

- Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren
- Verzorgen van dieren
- Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand
- Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen.
- Bemesten en beweiden was landelijk vergunningvrij geregeld in de AMvB Bemesten en beweiden. De vrijstelling is ongewijzigd overgenomen in provinciale regelgeving.
- Scheuren van grasland
- Geluidproductie als gevolg van normale bedrijfsvoering (zoals door landbouwmachines, ventilatoren, laden en lossen van producten en dieren).
- Aanplanten of rooien van erfbeplanting
- Afrasteren van percelen
- Lozen op het riool
- Opslag van brandstoffen en bestrijdingsmiddelen en dergelijke.

De eerste storingsfactor waardoor de activiteit een eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype H₉₁EoC is 'verzuring en vermesting'. De volgende activiteiten kunnen zorgen voor stikstofemissie en -depositie: het gebruik van meststoffen, transport van (aan-en afvoer) van producten en dieren, grondbewerking, scheuren van grasland en aanplanten of rooien van erfbeplanting. Significant negatieve effecten door stikstofemissies voortkomend uit activiteiten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, zie hiervoor paragraaf A3.2.6. Mogelijk leidt het gebruik van meststoffen naast stikstofemissie en -depositie ook tot af- en uitspoeling waardoor het grond- en/ of oppervlaktewater voedselrijker wordt. Het gebruik van meststoffen kan hierdoor leiden tot vermisting en verzuring, onder andere op de plek waar dit water de standplaats van het habitatype beïnvloed.

De tweede storingsfactor waardoor de activiteit eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype H₉₁EoC is 'verontreiniging'. Uit informatie op de website [Atlas Bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater](#) blijkt dat normen in het oppervlaktewater voor chemische gewasbeschermingsmiddelen worden overschreden (zie ook hoofdstuk 5 voor gewasbeschermingsmiddelen als drukfactor). Niet kan worden uitgesloten dat oppervlaktewater waarin normen worden overschreden, ingelaten wordt in het watersysteem van Kolland & Overlangbroek, dan wel dit bereikt via het grondwater. Ecologische effecten op organismen en de doorwerking daarvan in de voedselketen van typische soorten (dieren) en standplaatsfactoren van typische soorten (planten) zijn onvoldoende bekend. Hierdoor kunnen significant negatieve effecten niet worden uitgesloten.

De laatste storingsfactor waardoor de activiteit eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype H₉₁EoC is 'optische verstoring'. Hierbij geldt dat voor alle agrarische activiteiten is uit te sluiten dat er overlap in tijd of ruimte is met de Natura 2000-waarde, en/of dat de frequentie, duur en intensiteit van de activiteit niet kan leiden tot een significant negatief effect.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:

- Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen.
- Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren
- Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand
- Scheuren van grasland
- Aanplanten of rooien van erfbeplanting

Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt tot het overschrijden van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.

Voor de overige activiteiten: het beheer van een aantal lijnvormige elementen, knotwilgen en singels en de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning.

A3.8.5 Effectenbeschrijving en beoordeling 10A Imker

Effectenbeschrijving

Op het landgoed is een imker actief. Uit paragraaf A3.7.3 blijkt dat uit deze activiteit geen storingsfactor volgt waar het habitatype H91e0C gevoelig is. Derhalve kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Beoordeling

Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

A3.8.6 Effectenbeschrijving en beoordeling 11A Drones – niet recreatief

Effectenbeschrijving

Zie Tabel 0-9 voor de omschrijving van 'drones – niet recreatief'. Het gaat om vluchten die worden uitgevoerd voor de uitvoering van noodzakelijk beheer (geen Natura 2000-activiteit) en onderhoud (geen Natura 2000-activiteit), noodzakelijke monitorings-(geen Natura 2000-activiteit), reddings-, inspectie-, toezicht-, opsporingtaken (waaronder politie of brandweer), alsmede voor de uitvoering van calamiteitenbeheer.

Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor met name niet-broedvogels en broedvogels (als vogelrichtlijnsoort dan wel als typische soort). Vliegende objecten kunnen door vogels worden aangezien voor het silhouet van roofvogels waardoor alarmering en verstoring kan optreden. De mate waarin verstoring op zal treden zal in sterke mate afhangen van de locatie waar gevlogen wordt (het aantal vogels dat zich in het gebied bevindt), de intensiteit waarmee gevlogen wordt en de kwetsbaarheid van de vogels (al dan niet broedvogels).

De algemene regels rondom het gebruik van drones zijn vastgelegd in de landelijke Regeling Modelvliegen en de Regeling op afstand bedienbare luchtvaartuigen. Buiten deze gebiedsbescherming kan vanuit de Ow en het Bal ook andere regelgeving van toepassing zijn op het vliegen met drones in N2000-gebieden, zoals soortenbescherming of toegangsbeperkende besluiten. Daarnaast is de specifieke zorgplicht (artikel 11.6 Bal) altijd van kracht.

In het geval van niet-recreatief drone gebruik, wordt dit uitgevoerd door een piloot die handelt conform artikel 11.6 (specifieke zorgplicht) van het Bal. Hierdoor kunnen significant negatieve effecten op voorhand worden uitgesloten.

Beoordeling

Indien de activiteit conform de beschrijving wordt uitgevoerd, kunnen significant negatieve effecten op Natura 2000-waarden op voorhand worden uitgesloten en kan het worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van artikel 5.1, lid 1 onder e van de Ow.

A3.8.7 Effectenbeschrijving en beoordeling 11B Drones - recreatief

Effectenbeschrijving

Vliegbewegingen boven het Natura 2000-gebied kunnen relevant zijn voor met name niet-broedvogels en broedvogels (als vogelrichtlijnsoort dan wel als typische soort). Vliegende objecten kunnen door vogels worden aangezien voor het silhouet van roofvogels waardoor alarmering en verstoring kan optreden. De mate waarin verstoring op zal treden zal in sterke mate afhangen van de locatie waar gevlogen wordt (het aantal vogels dat zich in het gebied bevindt), de intensiteit waarmee gevlogen wordt en de kwetsbaarheid van de vogels (al dan niet broedvogels).

De algemene regels rondom het gebruik van drones zijn vastgelegd in de landelijke Regeling Modelvliegen en de Regeling op afstand bedienbare luchtvaartuigen. Buiten deze gebiedsbescherming kan vanuit de Ow en het Bal ook andere regelgeving van toepassing zijn op het vliegen met drones in N2000-gebieden, zoals soortenbescherming of toegangsbeperkende besluiten. Daarnaast is de specifieke zorgplicht (artikel 11.6 Bal) altijd van kracht.

In het geval van recreatief drone gebruik, is het onzeker dat de piloot handelt conform artikel 11.6 (specifieke zorgplicht) van het Bal. Daarnaast is er veel onbekend over deze activiteit (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.).

Beoordeling

Omdat er veel onbekend is over deze activiteit (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.) kunnen significant negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten en kan het niet worden vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van artikel 5.1, lid 1 onder e van de Ow.

A3.9 Stap 2b. Effectenbeschrijving en beoordeling activiteiten buiten Kolland & Overlangbroek

A3.9.1 Effectenbeschrijving en beoordeling 3C Kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen

Effectenbeschrijving

Dit betreft bron- en sleufbemalingen voor aanleg of herstelwerkzaamheden van minimaal 30 tot maximaal 85 m³/uur voor een periode die varieert tussen de 1 week en 3 maanden. Voor onttrekkingen die groter zijn dan 150.000 m³/jaar is de provincie bevoegd gezag, voor kleinere onttrekkingen (bronbemalingen, beregelingen, etc.) en onttrekkingen voor industrie kleiner of gelijk aan 150000 m³/jaar is het bevoegd gezag het waterschap. In een straal van 2 km rondom Kolland is er sprake van meldingen in het kader van het Bal. Dit zijn kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen die niet vergunningplichtig (in het kader van het Bal) zijn maar die wel bij de vergunningverlener (provincie) moeten worden gemeld.

De storingsfactor waardoor de activiteit eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype Hg1EoC is 'verdroging'. Uit hoofdstuk 4 blijkt dat de hydrologische condities nog niet (volledig) op orde zijn voor Hg1EoC. Omdat er veel onbekend over deze activiteit (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.) en omdat er dus veel onbekend is over de verdrogende effecten van deze activiteit kunnen significant negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

A3.9.2 Effectenbeschrijving en beoordeling 3D diverse permanente onttrekkingen

Effectenbeschrijving

Er is sprake van diverse permanente onttrekkingen ten behoeve van veedrenking en het schoonmaken van een stal (maximaal 7 m³/uur), beregening van een siertuin (maximaal 7 m³/uur) en brandputten (maximaal 90 m³/uur). De storingsfactor waardoor de activiteit eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype Hg₁EoC is 'verdroging'. Uit hoofdstuk 4 blijkt dat de hydrologische condities nog niet (volledig) op orde zijn voor Hg₁EoC. Omdat er veel onbekend is over deze activiteiten (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.) en omdat er dus veel onbekend is over de verdrogende effecten van deze activiteit kunnen significant negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

A3.9.3 Effectenbeschrijving en beoordeling 4B Landbouw nabij Kolland

Effectenbeschrijving

Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of de vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunninghouder in overtreding. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) toetsen van nieuwe/gewijzigde activiteiten en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning.

De landbouw rond en in het gebied bestaat voornamelijk uit melkveebedrijven met een veestapel die voornamelijk bestaat uit koeien, varkens en schapen. Varkensstallen worden vooral aangetroffen ten noorden en noordoosten van Kolland. Ten noordoosten van Kolland is een fruitteeltbedrijf aanwezig.

Indien deze activiteiten geen natuurvergunning hebben, kunnen significant negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten omdat er veel onbekend is over deze activiteiten (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.), zodoende kunnen deze activiteiten niet worden vrijgesteld van vergunningplicht. Indien de initiatiefnemer dus geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.

Door agrarische bedrijven worden activiteiten uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'Reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008). Zie hierover de beoordeling in paragraaf A3.8.4.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:

- Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen.
- Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren
- Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand
- Scheuren van grasland
- Aanplanten of rooien van erfbeplanting

Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt tot onderschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.

Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.

A3.9.4 Effectenbeschrijving en beoordeling 4C Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland

Effectenbeschrijving

Bij het opstellen van dit beheerplan is niet onderzocht of de vergunningen nog steeds geldig zijn en of een activiteit anders wordt uitgevoerd dan is opgenomen in de vergunning. Wanneer activiteiten een geldige vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Indien er niet (meer) aan de voorwaarden in de vergunning wordt voldaan, is de vergunning niet geldig. De initiatiefnemer van de activiteit is in dat geval verantwoordelijk voor het opnieuw (laten) toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een nieuwe vergunning.

De landbouw rond het gebied bestaat uit melkveebedrijven. Het perceel Amerongerwetering 30 maakt gebruik van wisselteelt, daarnaast is daar een perceel met snijgriend. Aan de Langbroekerdijk een grote geitenhouderij aanwezig. Aan Oud Kolland grenst op één plek een kleine boomgaard met zachtfruit. Indien deze activiteiten geen vergunning hebben, kunnen significant negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten omdat er veel onbekend is over deze activiteiten (in termen van locatie, frequentie, impact, e.d.), zodoende kunnen deze activiteiten niet worden vrijgesteld van vergunningplicht. Indien de initiatiefnemer geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.

Door de agrarische bedrijven worden activiteiten uitgevoerd die vallen binnen de definitie van een 'Reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008). Zie hierover de beoordeling in paragraaf A3.8.4.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:

- Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen.
- Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren
- Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand
- Scheuren van grasland
- Aanplanten of rooien van erfbeplanting

Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt van overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.

Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

Wanneer activiteiten een geldige NBW-vergunning hebben, mogen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning. Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.

A3.9.5 Effectenbeschrijving en beoordeling 6A Woningen nabij Kolland

Effectenbeschrijving

Aan de noordkant van Kolland zijn langs de Amerongerwetering zes woonhuizen aanwezig. Ook aan de zuidkant van Kolland en ten noordoosten van Kolland zijn woonhuizen aanwezig. In Kolland is tevens een woning (lekdijk 3). Verkeer van en naar de woningen wordt gezamenlijk beschouwt met het andere verkeer in de omgeving, en valt dus onder de activiteiten 'verkeer 7A-D'. Uit paragraaf A3.7.3 blijkt dat uit deze activiteit geen storingsfactor volgt waar het habitatype H91e0C gevoelig is. Derhalve kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Beoordeling

Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

A3.9.6 Effectenbeschrijving en beoordeling 6B Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland

Effectenbeschrijving

Langs de Langbroekerdijk, aan de zuidkant langs de Amerongerwetering en in de zuidwesthoek van Overlangbroek is bebouwing aanwezig. Bij Oud Kolland ligt minder bebouwing en op afstand van de Natura 2000-percelen. Verkeer van en naar de woningen wordt gezamenlijk beschouwt met het andere verkeer in de omgeving, en valt dus onder de activiteiten 'verkeer 7A-D'. Uit paragraaf A3.7.3 blijkt dat uit deze activiteit geen storingsfactor volgt waar het habitatype H91e0C gevoelig is. Derhalve kan worden geconcludeerd dat significant negatieve effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Beoordeling

Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

A3.9.7 Effectenbeschrijving en beoordeling 10B landen van Ballonnen

Effectenbeschrijving

In de zomer lander er soms ballonnen, vooral op de grotere graslandpercelen buiten het Natura 2000-gebied. De storingsfactor waardoor de activiteit een eventueel significant negatieve effecten heeft op het habitatype H91E0C is 'verzuring en vermesting'. Significant negatieve effecten door stikstofemissies voortkomend uit activiteiten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, zie hiervoor paragraaf A3.2.6.

Beoordeling

Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

A3.10 Stap 2c. Cumulatief effect

De netto-effecten van de hiervoor getoetste activiteiten zijn in deze paragraaf in cumulatie aan de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen getoetst. Activiteiten die afzonderlijk niet zijn beoordeeld en/ of activiteiten waarvoor is beoordeeld is dat deze vergunningvrij in het beheerplan kunnen worden opgenomen (wat inhoudt dat er geen significant negatief effect is), kunnen eenzelfde uit de activiteit voortkomende storingsfactor of -factoren hebben waarvoor een of meerdere Natura 2000-waarden gevoelig is of zijn. In alle

voorkomende gevallen sluiten de activiteiten elkaar voor een hieruit voortkomende storingsfactor uit in overlap in tijd, ruimte of reikwijdte. Dit betekent dat mogelijk afzonderlijke negatieve effecten van de storingsfactor vanuit deze activiteiten niet in cumulatie optellen tot significant negatieve effecten voortkomend uit de activiteiten in gezamenlijkheid.

A3.11 Stap 2d. Samenvattende conclusie

In de onderstaande tabel is een samenvatting weergegeven van de beoordeling huidige gebruik, het laat zien of een activiteit vergunningplichtig is, is uitgezonderd van die vergunningplicht, al een vergunning heeft, of dat de activiteit wel/niet vrijgesteld kan worden van vergunningplicht (inclusief beoordeling). De samenvattende conclusie geldt alleen indien de activiteit in dezelfde mate en omvang wordt uitgevoerd als beschreven in paragraaf A3.4 en A3.5. Alle wijzigingen van een activiteit ten opzichte van de referentiesituatie dienen opnieuw te worden getoetst.

Uit het juridisch kader (paragraaf A3.2) volgt dat er meerdere activiteiten niet zijn beoordeeld in de voortoets op significant negatieve effecten, omdat de desbetreffende activiteit geen vergunningsplicht heeft, uitgezonderd is van die vergunningsplicht of al een vergunning heeft. Het is echter mogelijk dat deze activiteiten drukfactoren (knelpunten die op systeemniveau standplaatsfactoren van vegetaties of condities van leefgebieden van soorten sterk negatief beïnvloeden) vergroten of veroorzaken. Dit zijn drukfactoren zoals stikstof, grondwateronttrekkingen of toestroom via het grond- en/ of oppervlaktewater van vervuilende stoffen zoals meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen (hoofdstuk 5). Het aanpakken van deze drukfactoren vraagt om een integrale aanpak. Het kan dat activiteiten nader onderzoek behoeven, met betrekking tot de drukfactoren. Hierna (of uit voorzorgsbeginsel) kunnen regulatie, maatregelen, en verbodsbepalingen worden ingevoerd binnen het Natura 2000-gebied. Denk hierbij aan zaken zoals rustperiodes en toegangsbeperkingen.

Tabel 0-20 Samenvattende tabel van de conclusie van de toetsing huidig gebruik (activiteiten) van Kolland & Overlangbroek.

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
1A	Bosbeheer	Binnen	Landgoed Kolland NV	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
1B	Bosbeheer	Binnen	SBB	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
1C	Overig natuur- en bosbeheer	Binnen	Landgoed Kolland NV	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
1D	Overig beheer	Binnen	SBB	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
2A	Jacht	Binnen	Jachthouder aangesloten bij Wildbeheereenheid Kromme Rijn	Kolland	Voor deze activiteit wordt eigenstandig een Passende Beoordeling doorlopen (initiatiefnemer: Faunabeheereenheid, resultaat verwacht in 2026). Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
2B	Faunabeheer en schadebestrijding	Binnen	-	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Voor deze activiteit wordt eigenstandig een Passende Beoordeling doorlopen (initiatiefnemer: Faunabeheereenheid, resultaat verwacht in 2026). Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
2C	Muskusratten- bestrijding	Binnen	Waterschap	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Voor deze activiteit wordt eigenstandig een Passende Beoordeling doorlopen (initiatiefnemer: Faunabeheereenheid, resultaat verwacht in 2026). Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
2D	Jacht	Binnen	-	Overlangbroek en Oud Kolland	Op Overlangbroek en Oud Kolland vindt geen jacht plaats, er is geen toetsing aan de orde. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
4A	Landbouw Kolland	Binnen	Agrariërs	Kolland	Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten: <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
					<p>binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt van overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p> <p>Voor de overige activiteiten: het beheer van een aantal lijnvormige elementen, knotwilgen en singels en de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p>
5A	Landgoed Kolland recreatie	Binnen	Recreant	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5B	Klompepad Kolland	Binnen	Landgoed Kolland NV	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5C	Overlangbroek en Oud Kolland recreatie	Binnen	SBB	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5D	Klompepad Overlangbroek	Binnen	SBB	Overlangbroek	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5E	Recreatieve voorzieningen	Binnen	SBB	Overlangbroek	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5F	Beheer paden Overlangbroek	Binnen	SBB	Overlangbroek	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
7A	Verkeer binnen Kolland	Binnen	Weggebruiker	Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
7B	Verkeer tbv natuurbeheer Overlangbroek	Binnen	Overlangbroek	-	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
7C	Verkeer nabij Overlangbroek	Binnen	Overlangbroek	-	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
7D	Verkeer Oud Kolland	Binnen	Oud Kolland	-	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
8A	Waterbeheer	Binnen	Divers	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9A	Waterkwaliteit Kolland	Binnen	HDSR	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9B	Waterkwaliteit Overlangbroek en Oud Kolland	Binnen	HDSR	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9C	Habitatkartering Kolland	Binnen	Provincie Utrecht	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9D	Habitatkartering Overlangbroek en Oud Kolland	Binnen	Provincie Utrecht	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9E	Ecologische waarden	Binnen	Derden	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9F	Karakteristieke soorten	Binnen	Provincie Utrecht	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9G	Pq's	Binnen	Provincie Utrecht	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9H	Pq's	Binnen	Provincie Utrecht	Overlangbroek en Oud Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9I	Herstelmaatregelen	Binnen	Provincie Utrecht	Kolland	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
11A	Drones – niet recreatief	Binnen	Piloot in opdracht van de overheid, dan wel	Gehele gebied	Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
			terreinbeherende organisatie.		
11B	Drones - recreatief	Binnen	Recreanten	Gehele gebied	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
3A	Drinkwaterwinning	Buiten	-	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
3B	Vergunde grondwaterwinning	Buiten	-	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
3C	Kleine en/ of tijdelijke onttrekkingen	Buiten	-	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
3D	Diverse permanente onttrekkingen	Buiten	Agrariërs	Kolland, Overlangbroek en Oud Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.
4B	Landbouw nabij Kolland	Buiten	Agrariërs	Kolland	<p>Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting <p>Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt tot onderoverschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p>

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
					<p>Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p> <p>Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.</p>
4C	Landbouw nabij Overlangbroek en Oud Kolland	Buiten	Agrariërs	Overlangbroek en Oud Kolland	<p>Significant negatieve effecten kunnen niet op voorhand worden uitgesloten voor de volgende activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen. - Transport (aan- en afvoer) van producten en dieren - Grondbewerking die geen invloed heeft op de grondwaterstand - Scheuren van grasland - Aanplanten of rooien van erfbeplanting <p>Deze activiteiten kunnen dus niet worden vrijgesteld van vergunningplicht in deze evaluatie ten behoeve van het tweede beheerplan. Voor stikstofemissies voortkomend uit activiteiten geldt dat binnen het integraal gebiedsprogramma UPLG wordt gezocht naar stikstofemissie reducerende maatregelen, zodanig dat dit leidt tot onderoverschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) van habitattypen dan wel leefgebieden.</p> <p>Voor de overige activiteiten die vallen onder de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) geldt: op voorhand uitgesloten dat de activiteiten kunnen leiden tot een significant negatief effect. De activiteiten zijn vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.</p> <p>Wanneer een initiatiefnemer activiteiten uitvoert, die buiten de definitie 'reguliere agrarische bedrijfsvoering' (Steunpunt Natura 2000, 2008) valt, en indien de initiatiefnemer daarvoor geen vergunning heeft is die in dat geval verantwoordelijk voor het laten toetsen van de activiteit en, indien nodig, het aanvragen van een vergunning.</p>

Nr	Huidig gebruik	Binnen/ Buiten N2000-begrenzing	Wie	Deelgebied	Conclusie
5G	Minicamping Boterbloem	Buiten	Boerderij Boterbloem	Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5H	Parkeerterrein	Buiten	Weggebruiker	Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
5I	Parkeerplaats	Buiten	SBB	Overlangbroek	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
6A	Woningen nabij Kolland	Buiten	Particulier	Kolland	Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.
6B	Woningen nabij Overlangbroek en Oud Kolland	Buiten	Particulier	Overlangbroek en Oud Kolland	Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.
7E	Verkeer nabij Kolland - Amerongerwetering	Buiten	Weggebruiker	Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
7F	Verkeer nabij Kolland - Lekdijk	Buiten	Weggebruiker	Kolland	Vergunningplichtige activiteit met vergunning voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
9J	Waterkwaliteit	Buiten	HDSR	-	Geen Natura 2000-activiteit, deze activiteit heeft geen vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten. Deze activiteit is niet beoordeeld in de voortoets.
10A	Imker	Binnen	Imker	Kolland	Op voorhand uitgesloten dat de activiteit kan leiden tot een significant negatief effect. De activiteit is vrijgesteld van vergunningsplicht van de Omgevingswet voor Natura 2000-activiteiten.
10B	Landen van Ballonnen	Buiten	Recreant	Kolland	Significant negatieve effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten, de activiteit kan niet vrijgesteld van vergunningplicht in het beheerplan worden opgenomen.

1 **A3.12 Additionele informatie Flora- en faunawet**

2 **A3.12.1 Artikelen betreffende activiteiten die niet onder artikel 6, lid 3 vallen.**

3 Artikel 6 lid 1 Habitatrichtlijn

4 'De lidstaten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze
5 behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke ordeningsplannen deel uitmakende beheersplannen
6 en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die
7 beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van
8 bijlage II die in die gebieden voorkomen.'

9 10 Artikel 6 lid 2 Habitatrichtlijn

11 'De lidstaten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en
12 de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren
13 optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de
14 doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.'

15 16 Artikel 6 lid 3 Habitatrichtlijn

17 'Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar
18 afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n
19 gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de
20 instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen
21 voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties
22 slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke
23 kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval
24 inspraakmogelijkheden hebben geboden.'

25 26 Artikel 3 lid 1 en 2 Vogelrichtlijn

27 '1. Met inachtneming van de in artikel 2 genoemde eisen nemen de Lidstaten alle nodige maatregelen om voor
28 alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende
29 omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen.'

30 '2. Voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste
31 plaats de volgende maatregelen getroffen:

- 32 ■ Instelling van beschermingszones;
- 33 ■ Onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en
34 buiten de beschermingszones;
- 35 ■ Herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen;
- 36 ■ Aanleg van biotopen.'

37 38 Artikel 4 lid 1 en 2 Vogelrichtlijn

39 '1. Voor de leefgebieden van de in bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen
40 getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

41 In dat verband wordt gelet op:

- 42 ■ Soorten die dreigen uit te sterven;
- 43 ■ Soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied;
- 44 ■ Soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts
45 plaatselijk voorkomen;
- 46 ■ Andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht
47 verdienen.

48
49 Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil.
50 De Lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest

1 geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de
2 bescherming die deze soorten in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is,
3 behoeven.'

4 '2. De Lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld
5 voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van
6 bescherming in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun
7 broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de
8 Lidstaten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de
9 watergebieden van internationale betekenis.'

10 **A3.12.2 Uitzonderingen op de vergunningplicht voor flora- en fauna-activiteiten**

11 Ook voor flora- en fauna-activiteiten geldt dat in een beheerplan bepaalde activiteiten als vergunningvrij
12 kunnen worden aangewezen (artikelen 11.41, eerste lid, 11.49, eerste lid, en 11.55, eerste lid, van het Besluit
13 activiteiten leefomgeving).

14 Flora- en fauna-activiteiten kunnen dus alleen worden vrijgesteld van een vergunningplicht in een beheerplan
15 als het beheerplan:

- 16 ■ Geheel of ook betrekking heeft op de inrichting, het beheer of het gebruik van een Natura 2000-
17 gebied en maatregelen bevat om de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied te bereiken; of
- 18 ■ Tot doel heeft, ook met het oog op een evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling:
  - 19 ○ De belasting van natuurwaarden van Natura 2000-gebieden door bepaalde schadelijke
20 factoren te verminderen en de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken; of
  - 21 ○ Het beheer, de bescherming, het behoud of het herstel van de van nature in Nederland in het
22 wild voorkomende soorten dieren of planten of de in Nederland voorkomende natuurlijke
23 habitats of habitats van soorten of het verbeteren van de staat van instandhouding van die
24 soorten.

25 Het beheerplan waarin de vrijstelling op de vergunningplicht is opgenomen moet worden vastgesteld door of
26 gezamenlijk met het bestuursorgaan dat, als geen sprake zou zijn van een uitzondering op de
27 vergunningplicht, bevoegd is te beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen voor de betrokken flora-
28 en fauna-activiteiten.

29
30 Flora- en fauna-activiteiten kunnen vergunningplichtig zijn in verband met de bescherming van verschillende
31 soorten: soorten uit de Vogelrichtlijn, soorten uit de Habitatrichtlijn en overige soorten. Voor elk van deze drie
32 categorieën gelden andere vereisten waaraan moet zijn voldaan om een flora- en fauna-activiteit als
33 vergunningvrij aan te wijzen in een beheerplan. In alle gevallen geldt dat de beperking van de omvang van
34 populaties van in het wild levende dieren niet als vergunningvrij mag worden aangewezen, zo bepalen de
35 artikelen 11.44, zesde lid, 11.52, zesde lid, en 11.58, zevende lid, van het Bal.

36 **A3.12.3 Aanwijzing van vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten in beheerplan:** 37 **soorten Vogelrichtlijn**

38 Een flora- en fauna-activiteit waarvoor een vergunningplicht geldt ter bescherming van soorten op grond van
39 de Vogelrichtlijn, mag op grond van artikel 11.44, eerste lid, van het Bal alleen als vergunningvrij worden
40 aangewezen in een beheerplan als:

- 41 ■ Er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat;
- 42 ■ De activiteit nodig is:
  - 43 ○ In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
  - 44 ○ In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
  - 45 ○ Voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
  - 46 ○ Ter bescherming van flora en fauna;
  - 47 ○ Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee
48 samenhangende teelt; of

- 1   ○ Om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van
- 2   bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde
- 3   omstandigheden toe te staan; en
- 4   ▪ De activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van deze soort.

5
6 In een beheerplan waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen
7 of doden van vogels, moet volgens artikel 11.44, vierde lid, van het Bal in ieder geval worden bepaald:

- 8   ▪ Welke middelen, installaties of methoden²⁸ voor het vangen of doden zijn toegestaan, waarbij alleen
- 9   middelen, installaties en methoden worden toegestaan die nadelige gevolgen voor het welzijn van
- 10   dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het doden van dieren
- 11   zoveel mogelijk wordt vermeden;
- 12   ▪ Voor welke tijd en plaats de aanwijzing geldt;
- 13   ▪ Voor welke soorten vogels, of voor de nesten, rustplaatsen of eieren van welke soorten vogels, de
- 14   aanwijzing geldt; en
- 15   ▪ Op welke wijze het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

16 **A3.12.4 Aanwijzing van vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten in beheerplan:**

17 **soorten Habitatrichtlijn**

18 Voor bepaalde flora- en fauna-activiteiten moet een vergunning worden aangevraagd in verband met de
19 bescherming van soorten op grond van de Habitatrichtlijn. Deze flora- en fauna-activiteiten mogen op grond
20 van artikel 11.44, eerste lid, van het Bal alleen worden vrijgesteld in een beheerplan als:

- 21   ▪ Er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat;
- 22   ▪ De activiteit nodig is:
  - 23   ○ In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de
  - 24   instandhouding van de natuurlijke habitats;
  - 25   ○ Voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen,
  - 26   visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
  - 27   ○ In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen
  - 28   van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en
  - 29   met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
  - 30   ○ Voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de
  - 31   daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
  - 32   ○ Om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze
  - 33   en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal
  - 34   van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben,
  - 35   respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde
  - 36   planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben; en
- 37   ▪ De activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun
- 38   natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

39
40 In een beheerplan waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het vangen
41 of doden van dieren, moet op grond van artikel 11.52, vierde lid, van het Bal in ieder geval worden bepaald
42 welke middelen voor het vangen of doden zijn toegestaan. Daarnaast worden alleen middelen toegestaan die
43 nadelige gevolgen voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk
44 beperken, waarbij het doden van dieren zoveel mogelijk wordt vermeden.

---

²⁸ Als bedoeld in de <https://wetten.overheid.nl/jci1.3.c:BWBR0041313&artikel=8.74p&q=2025-03-27&z=2025-03-27>
en <https://wetten.overheid.nl/jci1.3.c:BWBR0041313&artikel=8.74q&q=2025-03-27&z=2025-03-27>.

1 **A3.12.5 Aanwijzing van vergunningvrije flora- en fauna-activiteiten in beheerplan:** 2 **overige soorten**

3 Er is een ook een categorie van flora- en fauna-activiteiten waarvoor een vergunning is benodigd in verband
4 met de bescherming van andere plant- en diersoorten. Ook deze flora- en fauna-activiteiten kunnen in een
5 beheerplan worden vrijgesteld van de vergunningplicht, maar dit kan op grond van artikel 11.58, eerste lid, van
6 het Bal alleen als:

- 7   ▪ Er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- 8   ▪ De activiteit nodig is:
  - 9   ○ In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de
  - 10   instandhouding van de natuurlijke habitats;
  - 11   ○ Voor het voorkomen van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen,
  - 12   visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
  - 13   ○ In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen
  - 14   van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en
  - 15   met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
  - 16   ○ Voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de
  - 17   daarvoor benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
  - 18   ○ Om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze
  - 19   en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal
  - 20   van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben,
  - 21   respectievelijk een beperkt bij de omgevingsvergunning vastgesteld aantal van bepaalde
  - 22   planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
  - 23   ○ In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen
  - 24   het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - 25   ○ Voor het voorkomen van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden,
  - 26   schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
  - 27   ○ Voor het beperken van de omvang van de populatie van in het wild levende dieren, in
  - 28   verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig
  - 29   veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de
  - 30   dieren zich bevinden;
  - 31   ○ Voor het voorkomen of bestrijden van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - 32   ○ In het kader van een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - 33   ○ In het kader van het bestendig beheren of onderhouden van vaarwegen, watergangen,
  - 34   waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, luchthavens, wegen, spoorwegen of bermen, of
  - 35   in het kader van natuurbeheer;
  - 36   ○ In het kader van het bestendig beheren of onderhouden van de landschappelijke kwaliteiten
  - 37   van een bepaald gebied; of
  - 38   ○ In het algemeen belang; en
- 39   ▪ De activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun
- 40   natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

41
42 In een beheerplan waarin vergunningvrije gevallen worden aangewezen die betrekking hebben op het doden
43 of vangen van dieren, moet op grond van artikel 11.58, vierde lid, van het Bal in ieder geval worden bepaald
44 welke middelen daarvoor zijn toegestaan, waarbij alleen middelen worden toegestaan die nadelige gevolgen
45 voor het welzijn van dieren voorkomen of, als dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperken, waarbij het
46 doden van dieren zoveel mogelijk wordt vermeden. In een beheerplan waarin vergunningvrije gevallen worden
47 aangewezen die betrekking hebben op het doden of vangen van wilde zwijnen, reeën, damherten of
48 edelherten moet volgens artikel 11.58, zesde lid, van het Bal daarnaast worden bepaald:

- 49   ▪ Dat dit niet door middel van drijven plaatsvindt; en
- 50   ▪ Of en onder welke voorwaarden een methode is toegestaan, waarbij één persoon wilde zwijnen
- 51   opzettelijk verontrust met het oogmerk deze dieren binnen het schootsveld van één geweerdrager te
- 52   drijven, opdat deze de dieren kan doden, en waarbij geen hond wordt ingezet.